

**T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ**

**GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜNDEKİ
LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL ve MADDE
KULLANMA DURUMU**

UZMANLIK TEZİ

**Dr. Ferhat COŞKUN
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI**

Ocak – 2008

**T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ**

**GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜNDEKİ
LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL ve MADDE
KULLANMA DURUMU**

UZMANLIK TEZİ

**Dr. Ferhat COŞKUN
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI**

**TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI**

Ocak – 2008

TEZ ONAY SAYFASI

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜNDEKİ LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL ve MADDE KULLANMA DURUMU

Dr. Ferhat COŞKUN

14.01.2008

Tıp Fakültesi Dekanlığı Onayı

(imza).....

Prof. Dr. Ayşe BALAT

Tıp Fakültesi Dekanı

Bu tez çalışmasının “Tıpta Uzmanlık” derecesine uygun ve yeterli bir çalışma olduğunu onaylıyorum.

(imza).....

Prof. Dr. Servet ÖZGÜR

Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez tarafımdan okunmuş ve her yönü ile “Tıpta Uzmanlık” tezi olarak uygun ve yeterli bulunmuştur.

(imza).....

Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI

Tez Danışmanı

TEZ JÜRİSİ:

1. Prof. Dr. Servet ÖZGÜR (Başkan)
2. Prof. Dr. Ersin AKARSU (Üye)
3. Doç. Dr. Celalettin CAMCI (Üye)
4. Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI (Üye)
5. Yrd. Doç. Dr. Neriman AYDIN (Üye)

ÖNSÖZ

Uzmanlık eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım tüm hocalarıma, tez çalışmamın tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI'ya ve bu çalışmanın gerçekleşmesi için yol gösteren, gerekli ortamı sağlayan, desteklerini esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Servet ÖZGÜR, Yrd. Doç. Dr. Neriman AYDIN'a, başta Dr. Ömer BALCI olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma ve her zaman olduğu gibi uzmanlık eğitimim boyunca da büyük desteğini gördüğüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Ferhat COŞKUN
Ocak – 2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
KISALTMALAR.....	VII
TABLO LİSTESİ.....	VIII
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2. 1. Gençlik Dönemi.....	3
2. 1. 1 Adölesanın Ruhsal Gelişim Dönemleri ve Dönemlere Özgü Sorunlar... ..	3
2. 1. 1. 1 Puberte Dönemi (12-14 yaşları).	4
2. 1. 1. 2 Orta Adölesan Dönem (15-17 yaşları).....	4
2. 1. 1. 3 Son Dönem.....	5
2. 1. 2 Adölesan Döneminde Okul, Aile ve Arkadaş İlişkileri	5
2. 1. 3 Gençlik Döneminin Ruhsal Özellikleri.....	6
2. 1. 4 Adölesanın Psikososyal Sorunları.....	7
2. 2. Bağımlılık.....	8
2. 2. 1 Alkol.....	9
2. 2. 1. 1 Alkolün Etkileri.....	9
2. 2. 1. 2 Alkol Bağımlılığı.....	11
2. 2. 1. 3 Alkol Bağımlılığının Sınıflandırılması.....	12
2. 2. 1. 4 Alkollü İçkiler.....	14
2. 2. 1. 5. Alkol ve Madde Bağımlılığının Etyolojisi.....	15
2. 2. 1. 5. 1 Biyolojik Nedenler.....	15
2. 2. 1. 5. 1. 1 Kalıtım.....	15
2. 2. 1. 5. 1. 2 Cinsiyet.....	16
2. 2. 1. 5. 1. 3 Yaş.....	16
2. 2. 1. 5. 2 Psikososyal-Ekonomik Nedenler.....	16

2. 2. 1. 5. 2. 1 Kişilik Etkeni.....	16
2. 2. 1. 5. 2. 2 Toplumsal Etkenler.....	17
2. 2. 1. 5. 2. 3 Merak ve Stres Etkenler.....	17
2. 2. 1. 6 Alkol ve Madde Kullanımının Yol Açtığı Bozukluklar.....	18
2. 2. 1. 7 Alkol Kullanımı.....	18
2. 2. 1. 7. 1 Alkol Kullanımında Miktar Tayini.....	18
2. 2. 1. 7. 2 Alkol Bağımlılığında Gidiş ve Savaş.....	19
2. 2. 1. 7. 3 Dünyada Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı Epidemiyolojisi..	19
2. 2. 1. 7. 4 Türkiye’de Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı Epidemiyolojisi..	23
2. 2. 1. 8 Madde Kullanımı.....	24
2. 2. 1. 8. 1 Madde Bağımlılığı.....	24
2. 2. 1. 8. 2 Madde Kullanım Bozukluğu ve Bağımlılığı Yapan Maddeler..	25
2. 2. 1. 8. 2. 1 Amfetamin ve Benzeri Maddeler.....	25
2. 2. 1. 8. 2. 2 Kokain.....	26
2. 2. 1. 8. 2. 3 Esrar (Kannabinoidler).....	27
2. 2. 1. 8. 2. 4 Hallüsinojenler.....	27
2. 2. 1. 8. 2. 5 İnhalan (Uçucu) Maddeler.....	28
2. 2. 1. 8. 2. 6 Opiyat Grubu Maddeler.....	28
2. 2. 1. 8. 2. 7 Fensiklidin ve Benzeri Maddeler.....	29
2. 2. 1. 8. 2. 8 Sedatif, Hipnotik ve Anksiyolitikler.....	29
2. 2. 1. 8. 2. 9 Yöresel Bağımlılık Yapan Madde; Maraş Otu.....	30
2. 2. 1. 8. 3 Madde Kullanımı ve Bağımlılığının Epidemiyolojisi.....	30
2. 2. 1. 8. 3. 1 Dünyada Madde Kullanımı.....	30
2. 2. 1. 8. 3. 2 Türkiye’de Madde Kullanımı.....	32
2. 2. 1. 8. 4 Madde Kullanımında Tanı.....	33
2. 2. 1. 8. 4. 1 Kan ve İdrar Tetkikleri.....	33
2. 2. 1. 8. 4. 2 Davranış Değişiklikleri.....	34
2. 2. 1. 8. 4. 3 Madde Etkisine Bağlı Olarak Ortaya Çıkan Çeşitli Bedensel Değişiklikler.....	34
2. 2. 1. 8. 5 Madde Kullanım Bozukluklarında Tedavi ve Savaş.....	34
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	37
4. BULGULAR.....	39

4. 1. Sosyodemografik Özelliklerle İlgili Bulgular.....	39
4. 2. Alkol Kullanımıyla İlgili Bulgular.....	50
4. 3. Madde Kullanımıyla İlgili Bulgular	96
4. 4. Lojistik Regresyon Analiz Bulguları.....	128
5. TARTIŞMA.....	132
5. 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri...	132
5. 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkol Kullanma Durumu.....	136
5. 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanma Durumu.....	154
5. 4. Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları.....	166
6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER.....	167
7. KAYNAKLAR.....	172
8. EKLER.....	182

ÖZET

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜNDEKİ LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL ve MADDE KULLANIMI

Dr. Ferhat COŞKUN, Uzmanlık Tezi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI

Ocak 2008, 188 sayfa

Araştırmamızda Gaziantep Üniversitesindeki Lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumu ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin üniversiteye başlarken ve bitirirken alkol ve madde kullanım durumunu belirlemek amacıyla Gaziantep Üniversitesi Merkez kampüsünde bulunan tüm lisans bölümlerinin ilk ve son sınıfları araştırmaya alınmıştır. İlk sınıflardaki 1352 ve son sınıflardaki 865 öğrencinin hepsi örnek seçilmeden araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya evrenine ulaşım hızı %95.2'dir. Öğrencilere sınıflarında 39 soruluk, kişisel bilgiler ve alkol ve madde kullanım durumunu içeren soru kağıtları uygulanmıştır. Veriler SPSS (13.0) istatistik paket programında değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 813'ünün (%38.5) kız ve 1298'inin (%61.5) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 1291'inin (%61.2) ilk, 820'sinin (%38.8) son sınıfta okuduğu belirlenmiştir. Erkeklerin %56.8'inin, kızların %44.0'ının bir kez dahi olsa alkol kullandığı; erkeklerin %8.6'sının, kızların ise %2.1'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Son sınıf öğrencilerinin %65.5'inin, ilk sınıf öğrencilerinin %43.2'sinin en az bir kez alkol kullandığı; son sınıf öğrencilerinin %8.3'ünün ve ilk sınıf öğrencilerinin %4.6'sının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Lojistik regresyon analiz sonuçlarına göre cinsiyet, sınıf, yakın çevresinde alkol kullanan olması, aylık harçlık miktarı, alkol kullanımını; cinsiyet, sınıf, okul başarısı madde kullanımını anlamlı düzeyde etkileyen faktörler olarak bulunmuştur.

Alkol ve madde kullanımı üniversite öğrencilerinde önemli bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Son sınıf öğrencilerindeki kullanım oranlarının ilk sınıf öğrencilerinden daha yüksek olması üniversite yaşamının alkol ve madde kullanımı artırıcı bir etkisi olduğu düşünülebilir. Üniversitelerde öğrencilere sürekli eğitim verilmelidir. Alkol ve madde bağımlılığının önlenmesi açısından ailelere, sağlık çalışanlarına ve topluma büyük görevler düşmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lisans Öğrencileri, Alkol Kullanımı, Madde Kullanımı

ABSTRACT**ALCOHOL AND SUBSTANCE USAGE AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS IN THE MAIN CAMPUS OF THE UNIVERSITY OF GAZİANTEP**

Ferhat COŞKUN, M.D., Residency Thesis, Department of Public Health
Thesis advisor: Assist. Prof. Dr. Birgül ÖZÇIRPICI
January 2008, 188 pages

This study was conducted to determine the alcohol and substance usage level and the factors affecting the usage level among the undergraduate students in The University of Gaziantep.

First year and last year students of all departments in the main campus of The University of Gaziantep were involved in the study in order to determine the level of alcohol and substance usage at the beginning and at the end of the university life. 1352 first year students and 865 last year students were involved in the study without sampling. Access rate to the study area was 95.2%. Survey papers including 39 questions about personal informations and alcohol and substance usage were applied to the students in the classrooms. Data was evaluated using a statistics package program (SPSS, version13.0).

813 students (38.5%) involved in the study were girls and 1298 (61.5%) were boys. 1291 (61.2%) of the students were first year students and 820 (38.8%) were last year students. 56.8% of the boys and 44% of the girls stated that they used alcohol, even once. It was found that 8.6% of the boys and 2.1% of the girls used substance at least once. 65.5% of the last year students and 43.2% of the first year students stated that they used alcohol, even once. It was found that 8.3% of the last year students and 4.6% of the first year students used substance at least once. According to the logistic regression analysis; sex, year, alcohol usage among friends and monthly allowance amount affected alcohol usage significantly. Sex, year and success in school are the factors affecting substance usage significantly.

It can be concluded that alcohol and substance usage is an important public health problem among university students. Higher alcohol and drug usage levels in last year students than that of first year students show that university life is a factor increasing the alcohol and substance usage. Continious education must be given to the students in the university. Families, health workers and community have great responsibilities in the prevention of alcohol and substance addiction.

Keywords: Undergraduate students, Alcohol usage, Substance usage.

KISALTMALAR

- Ark.** : Arkadaşları
DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü
SPSS : Statistical Package for Social Sciences
TNSA : Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
WHO : World Health Organization
LSD : Liserjik asid dietilamid
DİE : Devlet İstatistik Enstitüsü
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
DALY : Disability-Adjusted Life Years
UNESCO : United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
BESYO : Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Kan Alkol Düzeyine Göre Davranışsal Etkiler.....	1
Tablo 2. Çeşitli Alkollü İçkilerin İçinde Bulunan Alkol Yüzdeleri.....	14
Tablo 3. Bireyler Ve Alabilecekleri Maksimum Alkol Miktarları.....	19
Tablo 4. DSÖ'nün 2001 Yılı Alkol Raporundaki DSÖ Bölgelerine Göre 15 Yaş Ve Üzeri Erişkinlerde Kişi Başına Düşen Alkol Tüketimi.....	21
Tablo 5. Türkiye'de Yıllara Göre Alkollü İçki Üretim Durumu.....	23
Tablo 6. Türkiye'de Yıllara Göre Alkole Bağlı Ölümler.....	24
Tablo 7. Uyuşturucu Maddelerin İdrarda Bulunma Süreleri.....	34
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Sınıflarına Göre Dağılımı.....	40
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Sınıflarına Göre Yaş Ortalamaları.....	41
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğduğu Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	41
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	42
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğduğu Coğrafi Bölgelere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	43
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Coğrafi Bölgelere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	43
Tablo 14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğu Bölümlere Ve Sınıflara Göre Dağılımı.....	44
Tablo 15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadığı Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	45
Tablo 16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	45
Tablo 17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	46

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	46
Tablo 19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	47
Tablo 20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	47
Tablo 21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	48
Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	48
Tablo 23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	49
Tablo 24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Arkadaş İlişkilerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	49
Tablo 25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sorunlarını Paylaştığı Kişilere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	50
Tablo 26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	50
Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	51
Tablo 28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	51
Tablo 29. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 30. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	52
Tablo 31. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin İlk Alkol Kullanma Yaşına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	53
Tablo 32. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin İlk Alkol Kullanma Yaşına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	53
Tablo 33. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkol Kullanma Sıklığına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	54

Tablo 34. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkol Kullanma Sıklığına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	54
Tablo 35. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Alkol Türüne Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	55
Tablo 36. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Alkol Türüne Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	56
Tablo 37. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	56
Tablo 38. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	57
Tablo 39. Alkolü Bırakmayı Deneyen Öğrencilerin Bırakmayı Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	57
Tablo 40. Alkolü Bırakmayı Deneyen Öğrencilerin Bırakmayı Deneme Nedenlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	58
Tablo 41. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	58
Tablo 42. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	59
Tablo 43. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullandıkları Yere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	59
Tablo 44. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullandıkları Yere Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	60
Tablo 45. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	60
Tablo 46. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	61
Tablo 47. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkolün Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	61
Tablo 48. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkolün Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	62
Tablo 49. Alkolün Sağlığa Zararları Hakkında Bilgisi Olan Öğrencilerin	

Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı...	62
Tablo 50. Alkolün Sağlığa Zararları Hakkında Bilgisi Olan Öğrencilerin Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	63
Tablo 51. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	64
Tablo 52. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	64
Tablo 53. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 54. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	66
Tablo 55. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	66
Tablo 56. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	67
Tablo 57. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	68
Tablo 58. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	68
Tablo 59. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre.....	69
Tablo 60. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	70
Tablo 61. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	70
Tablo 62. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	71
Tablo 63. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Alkol Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı.....	72
Tablo 64. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve	

Alkol Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı.....	72
Tablo 65. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı.....	73
Tablo 66. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailevi Durumlarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanımına Göre Dağılımı.....	74
Tablo 67. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumları Ve Halen Alkol Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı.....	74
Tablo 68. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailevi Durumlarına Ve Halen Alkol Kullanımına Göre Dağılımı.....	75
Tablo 69. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	76
Tablo 70. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	77
Tablo 71. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	77
Tablo 72. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	78
Tablo 73. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	79
Tablo 74. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	80
Tablo 75. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	80
Tablo 76. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	81
Tablo 77. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayıları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	82
Tablo 78. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Kardeş Sayıları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	83
Tablo 79. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayıları Ve Halen Alkol	

Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	84
Tablo 80. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Kardeş Sayıları Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	85
Tablo 81. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	86
Tablo 82. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	87
Tablo 83. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	87
Tablo 84. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Babalarının Mesleklerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	88
Tablo 85. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	89
Tablo 86. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Defa Dahi Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	90
Tablo 87. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	91
Tablo 88. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	92
Tablo 89. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	93
Tablo 90. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	94
Tablo 91. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	95
Tablo 92. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	96
Tablo 93. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında	

Alkol Kullanma Sıklığına Ve Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	97
Tablo 94. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	97
Tablo 95. Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı.....	98
Tablo 96. Öğrencilerin Halen Alkol Kullanma Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı.....	98
Tablo 97. Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumuna Ve Halen Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı.....	99
Tablo 98. Öğrencilerin Halen Alkol Kullanma Durumuna Ve Halen Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı.....	99
Tablo 99. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türüne Göre Dağılımı.....	100
Tablo 100. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türüne Göre Dağılımı.....	101
Tablo 101. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Maddeyi Kullanma Sıklığına Ve Göre Dağılımı.....	101
Tablo 102. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Maddeyi Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Göre Dağılımı.....	102
Tablo 103. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	102
Tablo 104. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	103
Tablo 105. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	103
Tablo 106. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	104
Tablo 107. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	104

Tablo 108. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanımına Göre Dağılımı.....	105
Tablo 109. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Halen Madde Kullanımına Göre Dağılımı.....	105
Tablo 110. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanmanın Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Göre Dağılımı..	106
Tablo 111. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	106
Tablo 112. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	107
Tablo 113. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı.....	107
Tablo 114. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	108
Tablo 115. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	108
Tablo 116. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	109
Tablo 117. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	109
Tablo 118. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	110
Tablo 119. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	110
Tablo 120. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	111
Tablo 121. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	112

Tablo 122. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	112
Tablo 123. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	113
Tablo 124. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	113
Tablo 125. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	114
Tablo 126. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	115
Tablo 127. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	115
Tablo 128. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Madde Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı.....	116
Tablo 129. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Madde Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı.....	117
Tablo 130. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	117
Tablo 131. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	118
Tablo 132. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	118
Tablo 133. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	119
Tablo 134. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	120
Tablo 135. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	120
Tablo 136. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	121

Tablo 137. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	121
Tablo 138. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	122
Tablo 139. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	122
Tablo 140. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı.....	123
Tablo 141. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve Halen Madde Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı.....	123
Tablo 142. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	124
Tablo 143. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 144. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	125
Tablo 145. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	126
Tablo 146. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	127
Tablo 147. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı.....	128
Tablo 148. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Alışkanlığına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	129
Tablo 149. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Alışkanlığına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı.....	129
Tablo 150. En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları.....	130

Tablo 151. Halen Alkol Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları.....	131
Tablo 152. En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları.....	132
Tablo 153. Halen Madde Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları.....	132

1. GİRİŞ ve AMAÇ

İnsanoğlunun, bazı maddelerin kendi ruhsal durumunu değiştirdiğini ve geçici de olsa daha farklı hissetmesini sağladığını fark ettiği günden bu yana, alkol ve madde bağımlılığı önemli bir biyopsikososyal sorun olarak ortaya çıkmıştır. Günümüze kadar bu maddelerden bazıları kanunlar çerçevesinde serbest kullanım olanağı bulmuş, bazıları ise tamamıyla engellenmesi mümkün olmayan kanun dışı bir uğraş haline gelmiştir. Kültürler ve ülkeler arasındaki farklılara rağmen nikotin, alkol ve kafein, kanunlar dahilinde kullanıma açıktır. Uçucu maddeler ve bazı ilaçlar da amaçları dışında kullanılabilirken, diğer bazı maddelerin üretimi dahi yasaklanmıştır (1).

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji ile birlikte birçok halk sağlığı problemi ön plana çıkmaktadır. Bu problemlerin başında alkol ve madde bağımlılığının yaygınlaşması gelmektedir. Alkol ve madde bağımlılığı konusunda gençlerin uyarılması, bu maddeleri kullanmalarının önlenmesi açısından ailelere, öğretmenlere, sağlık çalışanlarına ve topluma büyük görevler dışmektedir. Güvenli ve sağlıklı bir topluma sahip olmak beden ve zihnen sağlıklı bir gençliğe sahip olmakla mümkündür.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün 2001'deki deklarasyonunda; günümüzde birçok genç insanın sağlığı ve huzurunun alkol ve diğer psikoaktif maddelerin kullanımından dolayı ciddi bir şekilde tehdit altında olduğu vurgulanmıştır (2). Halk sağlığı açısından verilen mesajda alkol tüketimi için güvenli bir limit olduğunu gösteren bilimsel bir kanıtın olmadığı, özellikle de aile üyelerinin kullanımının çocukları ve gençleri kötü etkilediği belirtilmiştir.

Son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde toplumları tehdit eden en büyük tehlikelerden biri bağımlılığa neden olan madde kullanımınıdır (3). Yapılan araştırmalar sonucunda psikoaktif madde kullanmaya başlama yaşının 9-10 yaşa kadar dışmesi ve yıllar içinde daha genç yaşta kişilerin madde kullanmaya başlaması dikkati çekmektedir (4,5). 20. yüzyılın başından beri genel olarak ölüm hızları azalmış, doğuşta

beklenen yaşam süresi uzamıştır. Buna karşın 15-24 yaş ölüm hızları ise gittikçe yükselmektedir. Bu ölümler incelendiğinde dörtte üçü madde kullanımına bağlı olan kazalar, intiharlar ve adam öldürmeden kaynaklanmaktadır (6). Ülkemizde kliniklere başvurarak alkol bağımlılığı tanısı almış olan kişiler ile yapılan çalışmalarda alkole başlama yaşının 14-20 yaş arasında olduğu bildirilmiştir (7). Alkol ve diğer psikoaktif maddelere başlama yaşı genellikle ergenlik ya da genç erişkinlik dönemidir (8).

Bu döneme rastlayan üniversite yılları; ergenliğin karmaşasına ek olarak evden ve aileden ayrılma, yeni bir çevreye uyum, bir mesleğe aday olma ve iş bulmaya ilişkin belirsizlikler gibi birçok sorunların olduğu yıllardır. Bu sorunlara bağlı gelişen aşırı stresin, üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımını artırdığı ileri sürülmüştür (8). Ayrıca üniversite yaşamının getirdiği farklı toplumsal çevrenin alkol ve madde kullanımı için kolaylaştırıcı bir rol oynayacağı öngörülmüştür (9). Alkol ve madde kullanımının genellikle arkadaş gruplarının etkisi ile yaygınlaşması ve gençlik döneminde arkadaşların önemli bir yer tutması nedeniyle üniversite gençliği bağımlılık oluşturan maddelerin kullanımı açısından riskli grubu oluşturmaktadır (6).

Dünyada 15 yaş ve üzeri erkeklerde hastalık yükü nedenleri incelendiğinde alkol kullanımına bağlı bozukluklar 7. sırada yer almaktadır (10). Ülkemizde herhangi bir uyuşturucu maddeyi deneme sıklığı gençlerde 1991 yılında %2.6 iken 1997 yılında %7.0'ye çıkmış olup, bu oran sigara ve alkolde daha yüksek bulunmuştur (4). 2002 yılında yapılan bir araştırmada ise gençlerde en az bir kez madde kullananların oranı %8.8 olarak bulunmuştur (11).

Alkol ve madde kullanımı, dünyada ve ülkemizde giderek artan bir halk sağlığı problemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle gençlerde ve bu gençlerin büyük bir bölümünü oluşturan üniversite öğrencilerinde problemin boyutu daha fazla önem taşımaktadır. Bu nedenle; araştırmamızda Gaziantep Üniversitesindeki Lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumu ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2. 1 Gençlik Dönemi

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve erişkin yaşama geçiş dönemidir. İlk ergenlik belirtileriyle başlayan gençlik çağı, büyümenin durmasına kadar sürer ve 12-21 yaşlarını kapsar. Kızlarda erkeklere göre bu döneme daha önce girilmektedir ve ergenlik daha erken dönemde tamamlanmaktadır. Bu döneme batı dillerinde büyüme anlamına gelen "Adolescence" adı verilmektedir (3,12,13). Gençlik çağı döneminin tanımlanması farklılıklar göstermektedir. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO) gençlik çağı olarak 12-24 yaş dilimlerini kabul etmektedir (14). Bu dönem oyun ve öğrenim yıllarını kapsayan tüketici dönem olarak nitelendirilirse; 12-25 yaşları kapsamakta, özel durumu ve ayrıcalıkları olan bir gelişme çağı olarak değerlendirilmektedir (15). Uluslararası tanımlamalarda delikanlılık ile aynı anlamda tutulan gençler 15-25 arasında öğrenim gören, hayatını kazanmak için çalışmayan ve ayrı bir konutu bulunmayan kişiler olarak geçmektedir (16). Başka bir yaklaşımla adölesan çağı, "şimdiye kadar kazandıklarıyla bundan sonra yapacaklarının hesaplanması dönemi" olarak nitelendirilmektedir. Bu dönem, büyümenin en bunalımlı dönemi olup, "ben kimim", "başkaları beni nasıl görüyor" sorularına yanıt bulunmaya çalışılır (17). 1960-1980 yılları arasındaki 20 yıllık süre içinde dünya nüfusu %46 artarken, 10-24 yaş nüfusun oranı %66 artmıştır (16). 2006 yılı itibariyle ülkemiz nüfusunun %17.7'sini (13.173.165 kişi) 12-21 yaş arası gençler oluşturmaktadır (18).

2. 1. 1 Adölesanın Ruhsal Gelişim Dönemleri ve Dönemlere Özgü Sorunlar

Adölesan dönemi fizyolojik değişikliklerle başlar ve adölesanın kendi kimliğini gerçekçi biçimde bulmasına kadar devam eder. Kendi kimliğini bulması demek; aileden yeteri kadar bağımsızlaşması, kendi kararını verip kendi seçimini yapabilmesi, hayattaki

amacını ve yolunu gerçekçi biçimde belirleyebilmesi, cinsel çatışmalarını çözüp cinselliğini benimseyebilmesi ve kendine uygun değer yargılarına sahip olması demektir. Bütün bunları başarması, kendi içinde gereksiz iç çatışmaları yaşamaması ve çevre ile gereksiz çatışmaması demektir. Adölesan dönemi başlıca 3 dönem halinde incelenebilir.

2. 1. 1. 1 Puberte dönemi (12-14 yaşları)

Fizyolojik değişiklikler sırasında adölesanın ilgisi önce değişen ve gelişen bedenine dönüktür; bu yeni bedenine ve kendine yabancılaşma hissedebilir. Bedeninin yaşlılarından farklı olması onun için büyük önem kazanır. Adölesanların çoğu kendi içlerinde yetersizlik veya güvensizlik duyguları olduğu zaman bunları, bedensel özelliklerine projekte etme eğilimindedir. Yani kendi kişiliği ile ilgili endişelerini bedenine döndürür ve bitmez tükenmez şekilde bedeni ya da organı ile uğraşır (19). Normal koşullarda adölesanlar, bedenlerindeki değişime uyum sağlamada psikososyal dürtü ve cinsel gelişimden kaynaklanan içsel çatışmalarla başa çıkmada çelişkili duygular yaşarlarsa da genellikle değişimi benimser ve cinsiyet rollerini daha derinliğine öğrenirler (20).

2. 1. 1. 2 Orta Adölesan Dönem (15-17 yaşları)

Aileden bağımsız olma çabalarında çelişkili duyguları çoğunlukla artar; hem onlardan uzaklaşma ve bağımsızlaşma isteği, hem de onların desteğine ve sevgisine ihtiyaç duyma ikilemi içindedir. Onlardan uzaklaştığı zaman içinde büyük bir yalnızlık, güvensizlik ve güçsüzlük hissederek; bu büyük boşluk duygusu her şeyin kendine anlamsız gelmesi veya ümidini kaybetme ve karamsarlık gibi depresyon eşdeğeri ruhsal çökkünlüğe yol açabilir. Hatta hissettiği güvensizlik ve çaresizlik nedeni ile en basit gerekçelerle intihara kalkışabilir. Aynı nedenlerle evden kaçma, uyuşturucu madde kullanma, abartılı cinsel davranışlar görülebilir. Adölesan döneminde görülen en ciddi psikiyatrik problemler bu dönemdedir. Aile dışında yeni sevgi kaynakları ararken, arkadaşlık ve grup büyük önem kazanır, onlarla özdeşleşme ve onları örnek alma anne baba etkisinde zayıflamaya yol açar. Hatta pek çok adölesanda aileye karşı gelme ve isyankar davranışlar görülebilir.

2. 1. 1. 3 Son Dönem (yaklaşık 18 yaş ile kişiliğini buluncaya kadar geçen dönem)

Normal koşullarda bu dönemde adölesanın yeteri kadar aileden kopması ve bağımsızlaşması, kendi kararını verip, kendi seçimini yapması konusunda çelişkilerinin azalması, daha az etki altında kalması durumu gerçekleşmektedir. Kendi ilgi ve yeteneklerini daha iyi tanımakta, kendi yolunu saptamaktadır. Hayat boyu sürmesi beklenen meslek, iş ve eş seçiminde daha gerçekçidir. Yaşam ve değer yargıları ile ilgili sorularına yanıtlar arar: cinsel çatışmaları azalır, cinselliği kabul eder. Bütün bunların sonucunda genç kendi kimliğini gerçekçi biçimde bulmuş olmalıdır (21). Çocuklara ve gençlere, daha yaratıcı biri şeklinde düşünmeyi öğretme, kişilik gelişimi açısından da önemlidir. Yaratıcılığı geliştirmek benlik saygısına ve gencin özgüvenini geliştirmek açısından etkili bir rol oynamaktadır (22).

2. 1. 2 Adölesan Döneminde Okul, Aile ve Arkadaş İlişkileri

Gençlik döneminde arkadaş grubunun etkisi gencin içinde bulunduğu diğer bütün gruplardan daha önde gelir. Özellikle de evde ailesinden bulamadığı anlayış, hoşgörü ve güveni arkadaş ortamında arar (3,14). Yapılan araştırmalar adölesan üzerindeki en büyük baskının akran baskısı olduğunu ortaya koymaktadır. İlk yakın arkadaşlıklar ergenlik döneminde ortaya çıkmakta, kızlar erkeklere göre daha fazla bağlanmakta ve arkadaşlarına destek vermektedirler (23).

Çocuk için ilkökul döneminde öğretmen çok önemlidir. Ortaokul döneminde cinsel uyanışla birlikte çocukta yeni ruhsal tepkiler gelişmeye başlar. Lise ve üniversite dönemi ise hayranlıklar ve tutkunlukların bol olduğu bir dönemdir ve bu dönemde genç kendi kimliğini arama ve hedeflerini belirleme çabasına girmektedir, aynı zamanda da kendisi ile ilgili kaygıları bulunmaktadır (12,23,24). Çocukların anne babalarıyla ilişkilerinde cinsiyetten doğan farklılıklar vardır. Yapılan bir çalışmada, ergenlerin anneleriyle ilişkilerini daha eşitlikçi ve sorumluluk yüklü olarak algıladıkları ortaya koyulmuştur. Baba-oğul ilişkisinde babalar yargılayıcı ve kapalı olarak algılanmakta ve ailenin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik durumu da adölesanın ailesi ile olan ilişkilerini etkilemektedir (23).

2. 1. 3 Gençlik Döneminin Ruhsal Özellikleri

Gençlik döneminin başlaması ile birlikte başlayan fizyolojik değişimler, gençlerde bazı dengesizlikler ve gerginlikleri ortaya çıkarmaktadır. Fizyolojik değişim psikolojik değişimlere de neden olmakta, fizyolojik değişimlerle birlikte yeni ruhsal tepkiler ve davranışlar görülmektedir. Tutum ve davranışlardaki değişiklikler hem hormonların etkisiyle hem de sosyal değişimler nedeniyle olmaktadır. Duygular çok değişkendir. Genç, çabuk sevinir, çabuk üzülür, birden sinirlenir, her şeyi sorun yapar, bağımsızlık isteği artmıştır. Yalnızlık isteği, çalışma isteksizliği, can sıkıntısı, huzursuzluk, sosyal zıtlık, otoriteyle çatışma, kendine güvensizlik, aşırı çekingenlik, hayal kurma belirgin ruhsal özelliklerdir (24).

Erikson bu dönemde, gencin kendi kimliği hakkında karara varmasının önemini vurgulayarak, "ben neyim, kimim?" sorularına açık bir yanıt bulabilmesine, kimliğini çatışmasız kabul edebilmesine "kimlik duygusu" demiştir. Erikson'a göre, her genç, kimlik duygusunu kazanırken bilinçli veya bilinç dışı bir savaşımdan geçmektedir. Bazı gençler bu savaşta daha sessiz kalmakta, bazıları ise büyük bocalamalar ve fırtınalar yaşamaktadırlar (24).

Genç, değişen ve gelişen kişiliği içinde çevrede yeni değerler aramaya, kişiliğin olgunlaşmasında rol oynayan, özdeşleşme, özerklik, sorumluluk kavramlarına yanıt bulmaya çalışır. Gençler yetişkinler dünyasına katılabilmek için onlar gibi davranmak ihtiyacını hisseder. Böylece çocukluk konumundan kurtulup yetişkinler arasına katılabilecek, kabul görececek, takdir edilecek ve büyüdüğü konusunda kendine güveni gelecektir. Kimlik arayışı içinde olan genç, sigara, alkol ve madde kullanımı ile bu arayışa bir cevap bulduğunu sanmaktadır. Sigara, alkollü içki ve bağımlılık yapan diğer maddeler ile ilk tanışma gençlik döneminde gerçekleşmektedir (24).

Kişilik ile ilgili etkenler, çevre etkenleri ve toplumsal etkenler gençlerin sigaraya, alkol ve diğer zararlı maddelere başlamasında etkili olmaktadır. Kişilik etkenleri; alkol ve maddeye bağımlı olanların ya da bu maddeleri kullanan gençlerin kişilik yapılarında duygusal dengesizlik, kısa yoldan hazza ulaşma, gerçeklerden kaçma, otoriteye karşı çıkma, aşırı tutku, yarışçılık, tehlike arama, başkalarına benzeme gibi karmaşık özelliklerin bulunduğu görülmüştür (25).

Çevre etkenleri gençlerin çevrelerinde gördüklerini taklit etme eğilimindedirler. Eğer bir genç alkol ve madde kullanımının normal karşılandığı hatta bunun büyümenin

bir sembolü olarak kabul edildiği bir çevrede ise, alkol ve madde kullanmaya başlayacaktır. Aileleri alkol içen çocuklarda, ergenlik döneminde alkol içme davranışı gözlenmektedir. Sigara ve alkol içen anne ve babalar çocukları için kötü örnek olmaktadır. Ayrıca aile içinde tek çocuk olma ya da ağabey ve ablanın alkol ve madde kullanıyor olması da gencin alkol içmesinde etkili olmaktadır. Ailenin sosyoekonomik düzeyi de burada önemlidir. Genellikle orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocukları, alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına göre sosyal ve eğitim olanakları yönünden daha iyi durumdadırlar. Ancak yüksek sosyoekonomik düzeydeki aileler arasında psikolojik yönden doyurucu olmayan ilişkilerin varlığı unutulmamalıdır. Bu durum gencin dışa yönelmesine, olumsuz arkadaş ilişkileri ve gruplar içine girmesine, kendine olumsuz örnekler seçmesine neden olabilmektedir. Orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerin beklenti düzeylerinin fazla olduğu gözlenmekte bu durumda gencin üzerinde psikolojik baskı yaratmaktadır. Alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerde gençlerin, küçük yaşlarda çalışmaya başlamak zorunda kalmaları, onların sürekli yetişkinlerle etkileşimde bulunmalarına, bunun sonucunda da oldukça erken yaşlarda madde kullanımı, sigara ve alkollü içki içmeye başlamalarına neden olmaktadır (26).

Akran grubu da çevresel etkenler içinde önemli bir yer tutar. Genç, çocukluk dönemine doğru ilerlerken akranlarıyla olan sosyal ilişkileri gittikçe önem kazanmaktadır (27).

Toplumsal etkenler arasında kişiye sigara ve alkolle büyüdüğü, toplumsal kabul gördüğü, beğenilen bir kişi olduğu imajını veren bu maddelerin reklamlar yer alır. Gençler özdeşim özellikleri nedeni ile, yani kendisinin o reklamlardaki kişi olduğunu düşünerek, bu maddelere yönelebilmektedir (28).

2. 1. 4 Adölesanın Psikososyal Sorunları

Yaşamın ikinci 10 yılı krizle eş anlamlı sayılacak derecede değişimlerle doludur. Ülkemiz nüfusunun yaklaşık dörtte birini oluşturan gençliğin sosyoekonomik, toplumsallaşma ve öğrenim durumu ile ilişkili sorunları bulunmaktadır.

Toplumsallaşma süreci içinde ortaya çıkan engeller, çatışmalar gencin ruhsal durumunu etkiler; kaygı ve tedirginliğini artırır. Genç bu dönemde şiddet

eylemlerine kapılarak topluma baş kaldırabilmekte ya da psikoaktif madde kullanma davranışına yönelebilmektedir (24). Gelişmekte olan ülkelerde adölesanın gelişmesinde rol oynayan annenin çoğu kez okuryazar bile olmayışı, kız çocuklarının eğitim almada erkeklerle aynı haklardan yararlanamaması önemli sorunlar arasında sayılmaktadır. Eğitimin yetersiz olması gencin sağlığını olumsuz etkilemektedir. DSÖ'ne göre bir kız çocuğunun okulda geçirdiği fazladan bir yıl bebek ölüm hızında yaklaşık binde dokuzluk bir azalmaya yol açmaktadır (13). Araştırmalara göre, alkol ve diğer bağımlılığa neden olan maddelerin kullanımı gençlerde psikososyal ve bilişsel (kognitif) gelişimi olumsuz etkilemektedir (29).

2. 2. Bağımlılık

Sigara, alkollü içki ve uyuşturucu, uyarıcı ilaç veya maddeleri sürekli olarak kullanmak, bunlara alışmak, bunların tutsağı olmak bağımlılık başlığı altında ele alınan bütün sorunları kapsar. Bağımlılık sorunu; bir köşesinde kişilik yapısı, bir köşesinde alkol, uyuşturucu ve uyarıcı ilaçlar ve maddeler, bir köşesinde de bu maddelerin kullanıldığı çevre, başka bir deyişle "uyuşturucu madde alt kültürü"nden oluşan bir üçgene benzetilebilir (28).

Bu üçgenin en önemli köşesi, bağımlılık eğilimi gösteren kişilik yapısıdır. Genel olarak alkol, uyuşturucu ve uyarıcı ilaçlar ve maddelerin kullanılmasına gençlik çağında başlanır. Başlangıç yaşı ülkemizde on beş-yirmi arasında olup ortalama olarak on yedi-on sekiz olarak kabul edilebilir. Çoğunlukla alkollü, bu tür ilaçları ve maddeleri kullanma eğilimi gösteren gençlerin kişilik yapısı ve aile içi yaşantısı birbirine benzer. Bağımlılık eğilimi gösterenlerde kişiliğin temel çizgilerini ve özelliklerini veren ve kişilikle iç içe olan "ben" ya da "benlik" bozulmuştur. Bu nedenle kişiliğin iç ve dış dünya ile ilişki kurması, uyum sağlaması çok zor, hatta imkansızdır. Bağımlılık eğilimi gösteren gençlerin büyük çoğunluğu, ilgiden, sevgiden, dirlik ve düzenlikten yoksun, güven ortamı sağlamayan insanlar arası etkileşimi ve iletişimi bozuk aileler içinden çıkmaktadır (30).

Bağımlılığın temel niteliği, madde ile ilişkili önemli sorunlara karşın kişinin maddeyi sürekli bir biçimde kullandığına işaret eden bilişsel, davranışsal ve fizyolojik bir grup belirtinin varlığıdır. Madde bağımlılığı tanısı kafein dışındaki tüm madde grupları için söz konusu olabilir (31).

2. 2. 1 Alkol

Alkol şekerin maya ile fermantasyonu ile oluşan bira, şarap gibi içeceklerde bulunan doğal bir maddedir. Alkolün birçok bileşiği mevcuttur ancak alkollü içeceklerde etilalkol olarak bulunmaktadır.

Alkol, kullanan kişilerde oluşturduğu fiziksel zararların yanı sıra, işgücünü etkilemesi, aile ve sosyal yaşamını bozması ve neden olduğu trafik kazaları ile kişisel bir sorun olmaktan çıkıp toplumsal bir sorun haline gelmiştir (32).

Kaynaklara göre ilk keşfedilen psikofarmakolojik ajan alkoldür. Tarih boyunca hemen hemen her toplumda alkollü içkiler bilinmekte ve kullanılmaktadır. M.Ö 2000 yıllarında Babil'de Hammurabi yasalarında şarap ticaretinden söz edilmiştir. Mezopotamya ve Akdeniz ülkelerinde yaşamış olan ulusların alkollü içkileri binlerce yıldır kullandıkları belgelerle saptanmıştır (33).

2. 2. 1. 1 Alkolün Etkileri

Alkolün en önemli etkileri Santral Sinir Sistemi üzerinde yaygın depresyon ve bu arada disinhibisyon yapmasına bağlı olarak oluşan davranışsal etkilerdir (4,34,35). (İnhibisyon, içgüdüsel dürtülerin bilinçsiz kısıtlamalarıyla düşüncelerin, duyguların ya da eylemlerin sınırlanmasıdır. Bu, İd'in (alt benlik) içgüdüsel dürtülerine karşı süperego'nun sınırlamaları ve dış gerçekliliğin talepleri sonucu ortaya çıkar. Disinhibisyonda ise bu sınırlamalar bozulmuş, bazen tamamen ortadan kalkmıştır. Bunun sonucunda kişi normal toplumsal sınırların dışına taşan davranışlarda bulunur). Kısa sürede fazla miktarda alkol alındığında alkol zehirlenmesine bağlı ölümler görülmektedir ve bu şekilde ölenlerin çoğunluğunu gençler oluşturmaktadır. Alkolün bütün sistemler üzerinde etkileri vardır. Az miktarda alındığında sedasyon yapar, anksiyete, endişe ve sıkılganlık duygusunu azaltır, öfori oluşturur, baskı altında tutulan içgüdü, istek ve eğilimlerin eyleme dönüşmesini kolaylaştırır (35). Alkolün kötüye kullanım aşamasından alkol bağımlılığına geçiş hızlı olmakta, birbirinden farklı olan kişilik yapıları alkol bağımlılığı sonucunda patolojik bir şekilde değişerek birbirine benzemektedir (36).

Günlük alınan alkol miktarına göre hastalık riski de artmaktadır. Akut entoksikasyon, fetal alkol sendromu, travmatik kazalar ve trafik kazaları en çok görülen etkiler arasında yer almaktadır (34).

Etil alkol mide barsak mukozasından doğruca kana karışır. Kana karışması, kandan atılmasından çok daha hızlı olur. Alkol bedenın bütün hücrelerini, fakat en çok beyin hücrelerini etkiler. Bu nedenle de etkileri önce davranış değişikliğinde görülür (37). Kandaki en yüksek konsantrasyonuna 30-90 dakikada ulaşır. En yüksek kan konsantrasyonunu etkileyen durumlar; midenin dolu ya da boş olması ve alkolün alınma süresidir (31). Gastrektomili hastada en yüksek kan konsantrasyonuna ulaşma süresi 20 dakikadır (38). Mide dolu iken midenin alkolü emme kapasitesi yavaşlar; bu durumda midenin boşalma süresinin uzaması nedeni ile ince bağırsağa geçiş gecikir (31).

Midede alkol konsantrasyonu çok yüksek olduğu zaman mukus salınımı olmakta ve pilorik kapak kapanmaktadır. Bu ise absorpsiyonu yavaşlatıp, alkolün mideden ince bağırsağa geçişini engellemektedir (31). şarap ve bira gibi nispeten düşük konsantrasyonda alkol içeren içkilerin içinden alkol daha yavaş absorbe edilir.

Emilen alkolün %90'ı karaciğerde oksidasyon ile metabolize edilir, %10'u ise böbrek ve akciğerler yolu ile atılır (31). Dışarıya verilen solunum havasındaki alkol konsantrasyonu, kandaki konsantrasyonu gecikmeksizin ve düzenli bir oranda yansıtır; bu oran 1/1300 kadardır. Bu nedenle nefesteki alkol kandaki miktarın oldukça iyi bir göstergesidir. Bu nitelikler idrardaki alkol için geçerli değildir (38). Alkol kalori değeri yüksek olan bir maddedir. Bir gram alkol 7 kilokalori verirken, 1 gram protein ve karbonhidrat 4 kilokalori, 1 gram yağ ise 9 kilokalori verir. Bu açıdan alkolikler günde alkol şeklinde 1500-2000 kilokalori enerji alabilirler. Normal bir insanda 150 mg/kg-saat alkol metabolize edilebilir. Alkolü metabolize eden enzimler alkol dehidrogenaz, aldehit dehidrogenaz ve mikrozomal enzim sistemidir. Mikrozomal enzim sistemi ancak çok yüksek kan alkol düzeylerinde devreye girer (>%300 mg 100 ml kanda). Fazla alkol alan insanlarda alkol, mikrozomal enzim sistemi ile metabolize olur ve bu sistemde daha az enerji üretilir. Fazla alkol alan insanların şişmanlamaması bu özel yıkım yolunda çok az enerji üretilmesinden kaynaklanmaktadır (39,40). Alkolün beslenmeye bir olumsuz etkisi de bazı gıda maddelerinin emilimini engellemesidir. Örneğin; folat, tiamin, pridoksin, demir gibi maddelerin tek ya da kombine olarak eksiklikleri kişide anemi, periferik nöropati, Wernicke-Korsakof Sendromu (Konfüzyonel durum, delirium adı da verilen ağır dikkat bozukluğu, oküler felç ve bilinç dalgalanmalarıyla karakterize bir zihinsel bozukluk tablosudur) gelişmesine yol açar (40). Alkolün beyin hücrelerini uyarıcı etkisi yoktur. Önce korteks hücrelerini yatıştırdığı için üst merkezlerin denetimi zayıflar ve bu nedenle kişide

bunaltı yatıştır: denetimsiz taşkın davranışlar belirir. Alkolün kanda artması ile alt merkezler de uyuştukça uyanıklık durumu etkilenir, davranışlar iyice bozulur. Uyku, stupor, koma olabilir (41).

Kan alkol düzeyine göre (%mg) alkolün davranışsal etkileri Tablo 1’de özetlenmiştir (39).

Tablo 1: Kan Alkol Düzeyine Göre Davranışsal Etkiler

Kan alkol düzeyi (%mg 100 ml kanda)	Davranışsal Etkileri
50-80	Öfori, minimal motor kusurlar
80-100	Nistagmus, ince motor etkinlikte azalma
100-200	Ataksi, emosyonel bozukluklar
200-300	Konfüzyon, dizartri
300-400	Stupor, koma
400-500	Koma, solunum depresyonu
> 500	Ölüm

2. 2. 1. 2 Alkol Bağımlılığı

Alkol bağımlılığının çeşitli tanımları yapılmıştır. Mark Keller alkol bağımlılığının süregelen bir davranış bozukluğu olduğunu bozuk bir beslenme düzeni ile birlikte kişinin bedensel, ruhsal ve toplumsal sağlığını bozduğunu belirtmiştir (33). Orhan Öztürk’e göre alkol bağımlılığı, bireyin beden ve ruh sağlığını, aile, sosyal ve iş uyumunu bozacak derecede sık ve fazla alkol alma; alkol alma isteğini durduramama ile belirli bir bozukluktur (37). Ayhan Songar’ın yaptığı başka bir tanımlamada ise alkol bağımlılığı, kontrol edilemeyen alkol alma arzusu ile kendini gösteren bir hastalık olarak ifade edilmiştir (42).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)’nun alkolizm komitesi alkolizmi adet ve geleneklerin ötesinde devamlı ve aşırı alkol alma alışkanlığı; alkolik bireyi ise alkol alma arzusu ruhi ve bedeni sağlığı, çevre münasebetlerini, iş ve aile ilişkilerini, toplumsal ve ekonomik durumunu bozacak kadar fazla olan kimse diye tanımlamaktadır (42).

Alkol bağımlılığı tanısında Amerikan Psikiyatri Birliği’nin belirlediği Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) IV kriterleri kullanılmaktadır (31). Buna göre bir yıl içinde aşağıdaki kriterlerden üç ya da daha fazlasının oluşması alkol bağımlılığı için tanı koydurucudur. Bu kriterler;

- 1- Alkole karşı tolerans gelişmiş olması.
- 2- Alkole karşı yoksunluk gelişmiş olması.
- 3- Alkolün çoğu kez tasarlandığından daha yüksek miktarlarda ya da uzun bir dönem süresince alınması.
- 4- Alkol kullanımını bırakmak ya da denetim altına almak için sürekli bir istek ya da boşa çıkan çabaların olması.
- 5- Alkolü sağlamak, alkol kullanmak ya da alkolün etkilerinden kurtulmak için çok fazla zaman harcanması.
- 6- Alkol kullanımı yüzünden önemli toplumsal, mesleki etkinlikler ya da boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinin yapılamaması.
- 7- Alkol kullanımının neden olduğu ya da alevlendirmiş olduğu toplumsal, ruhsal veya bedensel bir sorunun varlığına rağmen alkol kullanımının sürdürülmesi.

Alkole karşı tolerans gelişmesi, kişinin daha önceki alkol aldığı durumlarda ortaya çıkan etkileri oluşturmak için kullanılan alkol miktarının artmasının gereksinimi; sürekli aynı miktarda alkol kullanıldığında etkilerin azalmasıdır. Bu durumda kişi daha çok alkol alma ihtiyacı duyar. Yoksunluk durumu ise alkol kullanımının azaltılması ya da kesilmesi sonucu ortaya çıkan fizyolojik ve bilişsel bozukluklardır. Klinik olarak belirgin bir rahatsızlık (uykusuzluk, tremor, huzursuzluk gibi) ile sosyal, mesleki ya da diğer önemli alanlarda fonksiyon bozukluklarına sebep olur (31).

2.2.1.3 Alkol Bağımlılığının Sınıflandırılması

Alkol bağımlılığı ile ilgili bir takım sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan başlıca iki tanesi aşağıda belirtilmektedir.

A-B tipleri ayrımı

Robert Cloninger tarafından yapılan bu sınıflandırmada, bağımlı olan kişinin kişilik özellikleri, bağımlılık derecesi, ailesel ve çevresel faktörler esas alınmıştır.

A tipi alkol bağımlılığı: Geç başlangıç, bağımlılığın diğerinden daha hafif olması, alkole bağlı sorunların daha az olması, psikopatolojinin daha az olması özelliklerini taşımaktadır.

B tipi alkol bağımlılığı: Çocuklukta çok sayıda risk faktörü oluşu, şiddetli bağımlılık, alkole bağlı sorunların erken başlaması, daha fazla psikopatoloji, ailede

kullanım öyküsü, sıklıkla başka maddelerin de kötüye kullanımı gibi özellikleri taşımaktadır.

Tip 1-2 ayrımı:

Thomas Babor tarafından yapılan bu sınıflandırmada, bağımlı olan kişinin kişilik özellikleri, klinik durum, yaş, cinsiyet ve genetik faktörler esas alınmıştır.

Tip 1 alkol bağımlılığı: Geç başlangıçlı (genellikle 25 yaşından sonra) olup, daha düşük genetik özellikler gösterir, erkek ve kadınlarda ortaya çıkar. Yetiştigi çevreden etkilenir, suç işleme oranları oldukça azdır. Daha çok pasif bağımlı kişilik yapısı göstermektedirler ve alkol bağımlılıklarından dolayı suçluluk duymaktadırlar.

Tip 2 alkol bağımlılığı: Erkek cinsiyeti ile sınırlıdır. Erken başlangıçlı ve genetik faktörlerin daha ağır bastığı bir grubu tanımlamaktadır. Bağımlılık babadan çocuğa geçer ve çevre ile ilişkisi azdır. Genellikle agresif davranışların fazla olmasından dolayı, geniş oranda suç işleme eğilimi ile birliktedir. Yani bu tip alkol bağımlılığında antisosyal kişilik özellikleri mevcuttur. Alkolizmin yarattığı öforik etki için sürekli alkol arama davranışı ile karakterizedir (43).

Alkolün her zaman her yerde içilememesi özellikle çalışma ortamında alkol kullanmanın hoş karşılanmaması, alkol kullanımını sınırlayıcı bir etki göstermekte, bu durumda özellikle ülkemizde akşamcı olarak nitelendirilen sadece akşamdan akşama bir ya da birkaç kadeh alkol içen insanlar ortaya çıkmaktadır. Bu insanların genel özelliği istedikleri zaman aylarca ara verebilmeleri ama genel olarak alkol almaya devam etmeleridir (44,45).

Alkol bağımlılığının iki odağa ayrılmasında fayda vardır. Bu odaklardan biri alkolün kişide oluşturduğu klinik problemler; diğeri ise kendisinde ve çevresinde oluşturduğu sosyal problemlerdir. Etil alkolün çok miktarlarda tüketimi fiziksel bağımlılığın ve yoksunluk belirtilerinin verdiği zararların bir sonucu olarak önemli ölçüde belirgin klinik toksisite ve doku bozulmalarına yol açar. Bunlara ek olarak alkolizm terimi bağımlı kişilerin kendilerinin ve ailelerinin hayatlarında önemli sosyal problemleri doğurur. Genellikle bu iki odak noktası da fark edilebilecek belirginliktedir, fakat bazen biri diğerini neredeyse dışlayacak ölçüde baskın durumdadır (44).

Prognozun belirlenmesi ve doğru tedavinin seçimi açısından sorunun birincil alkolizm ya da başka bir bozukluğun komplikasyonu olan bir ikincil alkolizm olup olmadığının ayrımı önemlidir. İkincil alkolizm herhangi bir psikiyatrik hastalığın seyri

esnasında gelişebilirse de en sık antisosyal kişilikte veya birincil duygulanım bozukluğunda ikincil olarak gelişir. Birincil alkolizmin öncesinde böyle bir bozukluk yoktur. Gerçek alkolizm hastası olarak kabul edilen birincil alkolikler, alkolik hastaların %80'ni oluşturur (40).

2.2.1.4 Alkollü İçkiler

Meyve suları, yaş ve kurutulmuş meyveler ve tahıl tanelerinin içinde bulunan şekerler ile polisakkaridlerin maya mantarları tarafından fermantasyonu ile elde edilirler. Fermantasyon ortamında alkol konsantrasyonu yaklaşık %15-17'ye eriştiğinde fermantasyon durur. Şarap, vermut ve bira doğrudan doğruya fermantasyon ile üretilirler. Yüksek konsantrasyonda alkol içeren içkiler ya şaraba saf alkol katılması ile ya da fermantasyona uğramış sıvının distilasyonu ile hazırlanırlar. Rakı, votka, kanyak ve viski distile edilmiş içkilere örnek teşkil ederler. Alkollü içkilerin içindeki alkol yüzdeleri Tablo 2'de verilmiştir (46).

Tablo 2: Çeşitli alkollü içkilerin içinde bulunan alkol yüzdeleri

Alkollü içkiler	Alkol yüzdeleri
Bira	3-5
Şarap	10-16
Likör	16-23
Rakı	45
Viski	45-50
Votka	45
Vermut	17
Kanyak	41
Şampanya	10-13
Cin	47-51

Rakının distilasyonu ortama anason tohumları katılmak sureti ile yapılır. Fermantasyon esnasında etil alkolden başka az miktarda molekülünde 3-8 karbon içeren yüksek alifatik alkoller, çeşitli aldehit türevleri, organik asitler, esterler, ketonlar ve metil alkol oluşur. Bunların çoğu uçucu maddeler olduklarından distillenmiş içkilere de geçerler. Bu maddelerden alkollü içkilerde en fazla bulunanlar yüksek alkollerdir. Yüksek alkoller, etil alkole göre daha yavaş metabolize edildiklerinden, içkinin yaptığı depresyonun uzamasına neden olurlar. Alkollü içki alanın nefesindeki koku etil alkol veya

metabolitlerine değil, alkollü içki içinde bulunan diğer uçucu maddelere bağlıdır. Bu maddeler içkide ne kadar azsa, nefesteki koku o kadar hafif olur (46).

2. 2. 1. 5. Alkol ve Madde Bağımlılığının Etyolojisi

Alkol ve madde bağımlılığında tek neden aramamak ve çok etkenli bir bozukluk olduğunu kabul etmek gerekir (31,37). Alkol ve madde bağımlılığının etyolojisi biyolojik ve psikososyal-ekonomik nedenler olmak üzere ikiye ayrılır.

2. 2. 1. 5. 1 Biyolojik nedenler

2. 2. 1. 5. 1. 1 Kalıtım

Son zamanlarda yapılmış olan ikiz çalışmaları, madde kullanımı ve madde bağımlılığında kalıtımla geçen genetik bir yatkınlığın varlığına işaret etmektedir. Tek yumurta ikizlerinde madde bağımlılığı oranı %63 iken, çift yumurta ikizlerinde bu oran %43'dür (33). Alkolizm konusunda ikiz araştırmaları çok az olmakla birlikte tek yumurta ikizlerinde görülme oranı, çift yumurta ikizlerine oranla daha yüksektir (47). Goodwin'in araştırmalarına göre alkolik babaların oğullarında alkolizm sıklığı (%18), alkolik olmayanların oğullarına oranla 4 kat daha yüksektir. Alkolik babanın oğullarının kendi ailesinde ya da evlat edinilerek başka ailede yetişmeleri bir fark yaratmamaktadır. Alkoliklerin evlat edinilen kızlarında ve alkoliklerin kendi ailesinde yetişen kızlarda normal popülasyona göre 2-4 kat yüksek alkolizm oranı bulunmuştur (48). Aile araştırmalarında alkoliklerin babalarının %50'si, erkek kardeşlerin %30'u, annelerin %6'sı, kız kardeşlerin %3'ü alkolik bulunmuştur. Alkolik bir babanın erkek çocuğunda alkolizm oranı, normal nüfusa göre 4-5 kat daha fazladır (49).

Alkolizm adayları daha alkol kullanmaya başlamadan önce, alkole karşı yüksek dayanma gücü göstermektedirler. Bu kişiler fazla miktarda içseler bile otonomik belirtiler (yüz kızarması, çarpıntı, bulantı, kusma vb) ve sarhoşluk belirtileri daha az olmaktadır. Bu nedenle daha kolay ve daha çok içebilmektedirler. Bu kişilerin alkolik olma riski daha yüksektir. Bir bakıma çok genç yaşta, "alkol bana dokunmuyor" diyenler risk altındadır (37).

Bazı ırklarda (Japonlar, Koreliler, Tayvanlılar ve Amerikan Kızılderilileri) alkole karşı doğuştan bir dayanıksızlığın olduğu bilinmektedir. Aldehit dehidrogenazın

izoenzimlerinden biri mutasyon nedeni ile bu ırklarda %50 eksiktir. Bu sınıftan bir insanda etanol aldıktan kısa bir süre sonra artan kan asetaldehit seviyesi ile yüz kızarması, sıcak basması, taşikardi ve hipotansiyonla karakterize bir reaksiyon oluşur. Bu hoş olmayan etkiler içmeye engel olduğundan olsa gerektir ki bu ırklarda alkolizm prevalansı düşüktür (33,40).

2. 2. 1. 5. 1. 2 Cinsiyet

Bir yıl içinde madde bağımlılığı geliştirme riski erişkin erkekler için %1.7 iken bu risk kadınlar için %0.7'dir. Bütün epidemiyolojik çalışmalarda yaşam boyu yaygınlık oranları erkeklerde anlamlı derecede fazla bulunmuştur. Erkeklerin alkol ve maddelerle tanışma ve kullanma fırsatlarının fazla olması bu farkın cinsiyetin biyolojik etkisinden çok sosyal rollerle bağlantılı olduğunu düşündürmektedir (33).

2. 2. 1. 5. 1. 3 Yaş

Sıklık ve yaygınlık oranları 18-29 yaş grubunda en yüksek olup, 30-44 ve 45 yaş üstü yaş gruplarında giderek düşmektedir (33).

2. 2. 1. 5. 2 Psikososyal-ekonomik nedenler

2. 2. 1. 5. 2. 1 Kişilik etkeni

Alkoliklerin hastalık öncesi kişilik yapısı üzerinde çok araştırma yapılmıştır. Özgül bir kişilik yapısı gösterilememiştir. Değişik yayınlarda alkolikler bağımlı, engellenmeye dayanma gücü düşük, zayıf benlikli, atak, oral saplanma özellikleri taşıyan, bencil, aşırı isteyici, sosyopatik davranışlara eğilimli, cinsel kimlik sorunları olan kişiler olarak tanımlanmıştır (37). Belli bir kişilik yapısından çok, etnik tutumların ve ailede alkolik birinin olmasının rolü daha önemli bulunmuştur. Sarhoşluğu hoşgörü ile karşılayan, çocukluk ve delikanlılık çağında az veya hafif içki içilmesini hoş görmeyen etnik gruplarda alkolizm daha yüksek oranda görülmektedir (50).

Düşük benlik saygısı, yetersiz ilişkiler ve sosyal beceriler, ailesi ve yaşlıları ile ilişkilerin bozuk olması madde kullanımını riskini artırmaktadır (4,6). Erken antisosyal davranış gösteren, otoriteye karşı isyankarlığı olan ve okula bağlılığı olmayan gençlerin madde bağımlılığı için yüksek risk taşıdığı gösterilmektedir (3). Antisosyal

kişilik bozukluğu öyküsünün erişkin yaşta alkol ve madde bağımlılığının başlaması ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Hastada önceden var olan alkolizm ve alkole bağlı sorunlar, geç ergenlik ve erişkin döneminde madde bağımlılığı için kesin bir risk etkeni olarak ortaya çıkmaktadır (33).

2. 2. 1. 5. 2. 2 Toplumsal etkenler

Din ve töreleri ile alkolü onaylamayan toplum kesimlerinde alkolizm oranı düşüktür. Sosyoekonomik bakımdan üst tabakalarda daha çok görüldüğü kesindir. Refah toplumlarında alkolizm en önde gelen sağlık sorunlarından biridir (37). Alkolün kolay ve ucuz elde edilebilirliği ile fazla alkol tüketimi ve dolayısı ile de aşırı alkol kullanımı arasında ilişki olduğu saptanmıştır (37). Madde bağımlılığına yönelen gençlik konusunda yapılan araştırmalarda, gençlerin toplum değerlerine uymayan, yakıp yıkıcı, vurup kırıcı davranışlarının altında hemen daima bir kaygının yattığı ortaya konulmuştur. Kendine uygulanan baskıyı ortadan kaldırmaya çalışmak ve otonomi kazanmak genç bir birey için kaygı doğuran durumdur. Şöyle ki genç birey duyduğu sıkıntı ve güvensizliği kendine geçici bir yapay güven sağlayacak bir madde ile yenmeye çalışabilir (51).

2. 2. 1. 5. 2. 3 Merak ve Stres etkenler

Gençler, maddenin yaratacağı etkiyi merak ettikleri için, yaşlıları ile birlikte iken madde alabilirler. Akran ilişkileri böyle kötü bir alışkanlığın başlaması veya önlenmesinde büyük önem taşır. Aile içinde belli değerler kazanmış, kendine güveni olan bir genç, kendi kişilik yapısı ve değer ölçülerine uygun olan bir grup seçer. Bu grup içinde önemsendiği arkadaşları alkol ve madde kullanıyorsa, bu gruptan ayrılabilir. Yeterli psikolojik güçlükte olmayan bir genç ise, arkadaşlarının bir kereden ne çıkar telkinleri ile alkol ve madde alabilir (51). Ergenlerin çoğu başlangıçta denemek amacıyla alkol ve madde kullanımına yönelmekte ve daha sonra bırakmaktadır. Ancak bu denemeler, ergenlerin ileride madde bağımlısı olmalarına hazırlık oluşturmaktadır (13). Toplumsal ve bireysel stres etkenleri alkol ve madde alma eğilimini arttırabilir. Alkol bazı kişilerce en çabuk etki yapan bir yatıştırıcı, rahatlatıcı olarak kullanılabilir. Anksiyete bozukluklarında, depresyonda alkol kimi kişilerce bir ilaç gibi kullanılıyorsa da genellikle bu yolun eninde sonunda ters tepen bir yol olduğunu vurgulamak

gerekir. Her stres altında kalan kişi alkolik olmadığına göre, kişide biyolojik ya da psikolojik bir yatkınlığın bulunması gerekir (37).

Ayrıca, alkollü içki satan yerlerde çalışanlar, oyuncular, yazarlar, denizciler, doktorlar arasında alkol kullanımı daha sıktır (33).

2. 2. 1. 6 Alkol ve Madde Kullanımının Yol Açtığı Bozukluklar

Amerikan Psikiyatri Birliği, DSM IV kriterlerinde hem alkol hem de madde bağımlılığı için ortak olan alkol ve madde kullanımının yol açtığı bozuklukları şöyle sıralar (31).

- Entoksikasyon deliriumu
- Yoksunluk deliriumu
- Demans
- Amnestik bozukluk
- Psikotik bozukluklar
- Duygudurum bozuklukları
- Anksiyete bozuklukları
- Cinsel işlev bozuklukları
- Uyku bozuklukları

2. 2. 1. 7 Alkol Kullanımı

2. 2. 1. 7. 1 Alkol Kullanımında Miktar Tayini

Alkol kullanımının miktarını belirtmek için standart içki tanımı kullanılır. Bir standart içki 8-13 gr etil alkole eşdeğer alkollü içki miktarıdır. Bu ise 330-360 ml bira, 35 ml rakı, 35 ml cin ve 35 ml viskiye eşittir. Belirli miktarların üstünde alkol kullanıldığı taktirde, kişi alkolün yarattığı bedensel ve ruhsal zararları yaşamaya başlayacaktır. Alkole bağlı bedensel ve ruhsal zarar tehlikesini kabul edilebilir düzeyde tutmak için alkol sınırının ne olması gerektiği Tablo 3'te belirtilmiştir (39).

Tablo 3. Bireyler ve Alabileceği Maksimum Alkol Miktarları

Bireyler	Alabileceği maksimum miktar
Erkek	Haftada 21 standart içkiden az
Kadın	Haftada 14 standart içkiden az
Alkol bağımlısı	Hiç
Gebe kadın	Hiç
İlaç kullanan kişi	Hiç
Tıbbi hastalıklar	Hiç

2. 2. 1. 7. 2 Alkol Bağımlılığında Gidiş ve Savaş

Alkol kötüye kullanımı ve bağımlılığının sık olarak remisyon ve yineleme dönemleriyle belirli değişken bir gidişi vardır. Sıklıkla bir krize yanıt olarak oluşan içkiyi bırakma kararını kısa süreli denetimli ya da sorunsuz içme döneminin ardından haftalarca ya da daha uzun süreli alkolden uzak durma dönemi izler. Alkol alımı eski haline döndüğünde tüketim hızla artar ve ağır sorunlar tekrar ortaya çıkar. Yapılan izleme çalışmaları tedavi sonrasında 1 yıl süre ile alkolden uzak durma oranının %65'in üzerinde olduğunu göstermektedir. Alkol bağımlısı bazı olgular (olasılıkla %20'si ya da daha çoğu) aktif tedavi olmadan bile uzun süre ayık kalmayı başarırlar.

Alkol sorunu ile mücadele ülkemizde 1980 yılında faaliyet göstermeye başlayan "Adsız Alkolikler" (AA) Ankara, İstanbul ve İzmir başta olmak üzere birçok şehrimizde mücadele faaliyetlerini sürdürmektedir. Halk eğitim programları, eğitimde kitle iletişim araçlarından yararlanma, okul tabanlı programlar, bulunabilirliğin kontrolü, alkol satın alma ve kullanma yaşının yükseltilmesi etkin mücadele yöntemleri arasında değerlendirilmektedir. Ancak bu yöntem şiddetli bağımlılarda etkisiz olarak nitelendirilmiştir. Alkolik ailelerde yetişen çocuk en önemli risk grubunu oluşturmaktadır ve bu çocuklara alkol kullanmamaları konusunda yardım etmek gerekmektedir (35).

2. 2. 1. 7. 3 Dünyada Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı Epidemiyolojisi

Sanayi devriminden sonra batı toplumunda alkol tüketimi ve alkole bağlı sorunlar hızla artmıştır. Gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkelerde hızlı, düzensiz ve çarpık kentleşme, eğitim, sağlık, ekonomik sorunlara koşut alkol tüketimi ve alkole bağlı sorunlar da artmaktadır (33). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 2002 yılı itibarıyla dünyada 2 milyar kişinin alkol kullandığını, 76.3 milyon kişide alkol kullanımına bağlı bozukluk olduğunu

öngörmektedir (52). Alkolden kaynaklanan yük (mortalite ve morbidite bağlamında) tütünden daha fazladır, çünkü alkol sorunları yaşamın daha erken dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Alkol tüketimi ile 60'dan fazla hastalık ve yaralanmalar arasında nedensel ilişki bilinmektedir. Alkol tüketimi 1999 yılında sadece Avrupa'da 15-29 yaşlar arasındaki gençlerde 55000'in üzerinde ölüme neden olmuştur. Uzun süreli alkol kullanımının olumsuz sağlık sonuçları yaşamın geç dönemlerine dek ölüm ya da yetersizliğe neden olmasa da, alkol kullanımına bağlı amaçlı ya da amaçsız yaralanmaları içeren akut sonuçlar gençler arasında daha yaygındır (52).

İsveç, Norveç, Amerika, Fransa gibi ülkelerde yaygınlık oranı yetişkin nüfusta %10-15'dir. Ortadoğu ve Asya ülkelerinde oran düşüktür. Fakat bu ülkelerde de hızlı bir artış söz konusudur. Alkolizm en çok 22-35 yaşları arasında görülür. Bütün dünyada kadınlarda alkolizm görülme oranı çok daha azdır. Gelişmiş ülkelerde kadın-erkek oranı birbirine daha yakındır (37). 2005 yılında İngiltere'de 443 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada alkol kullanma sıklığı %88 olarak bulunmuştur (53).

Yapılan araştırmalardan üniversite öğrencilerinin %80'inin alkol kullandığı, %15'inin ağır içici olduğu (9), %60'ının alkol ya da başka bir madde kullandıkları öğrenilmiştir (54). Bir başka araştırmada ise üniversite öğrencilerinde alkol kullanma %56, düzenli tütün kullanma %10, yaşamlarının bir döneminde esrar kullanma %35 oranlarında bulunmuştur (55).

DSÖ'nün 2001 yılında yayınlanan Küresel Alkol Raporunda, DSÖ bölgelerine göre, 15 yaş ve üzeri erişkinlerde kişi başına düşen alkol tüketimi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. DSÖ'nün 2001 Yılı Alkol Raporundaki DSÖ bölgelerine göre 15 yaş ve üzeri erişkinlerde kişi başına düşen alkol tüketimi

Bölge	Tüketim (litre)
Afrika Bölgesi	1.37
Amerika Bölgesi	6.98
Doğu Akdeniz Bölgesi	0.30
Avrupa Bölgesi	8.6
Güneydoğu Asya Bölgesi	1.15
Batı Pasifik Bölgesi	5.54

Kaynak: A summary of Global Status Report on Alcohol, World Health Organization, 2001.

Alkol, dünya sağlığına güvensiz seks, kızamık ve sıtma ile aynı oranda, tütünden ise daha pahalıya mal olmaktadır. Fakir, gelişmekte olan ülkelerle, ekonomisi geçiş durumunda olan ülkelerde alkol kullanımı artmaktadır. Afrika Bölgesinde erkekler kadınlara göre daha çok alkol kullanma ve sarhoş olma eğilimindedirler (52). Yüksek meslek gruplarının daha fazla alkol alma eğilimi, alkol içme davranışında ekonominin rolünü yansıtılmaktadır. Kanada ve ABD’de kadınlar daha fazla içme eğiliminde olmalarına karşın hala erkekler kadınlara göre daha fazla içmektedir. Brezilya ve şili gibi ülkelerde de gençler ve kadınlarda alkol tüketimi artmaktadır. Avrupa Bölgesi lkeleri kısmen dünyanın diğer bölgelerine göre kadın ve erkekler arasında içme örüntülerinde daha küçük farklılıkların olması nedeniyle dünyada erişkinlerde alkol kullanma prevalansının en yüksek olduğu ülkelerdir. Özellikle Batı Avrupalı genç erkekler 15 yaşına dek zehirlenme derecesinde içmiş olma eğilimindedirler. Doğu Akdeniz ve Afrika Bölgesinde ise alkol kullanımı diğer bölgelere oranla az olmakla birlikte hızla artmaktadır. Japonya ve Kore’de alkol içme prevalansı giderek artmaktadır. Japonya’da 13-17 yaş arası gençlerin yarısından fazlası intoksikasyon ya da bilinç kaybı oluşturacak düzeyde alkol içmişlerdir. Ekonomik gelişme düzeyi ve din alkol tüketiminde en etkili belirleyicilerdir (52).

ABD’de toplumun %90’ı yaşamının bir döneminde alkol almıştır. Erişkinlerin %60-70’i ise sıkça alkol almaktadır. Kalp hastalığı ve kanserden sonra alkole bağlı sağlık sorunları üçüncü sıradadır. Erişkinlerin %35-45’i yaşamının bir döneminde en az bir kez aşırı alkol almaya bağlı bir sorunla (yasal, trafik, iş, okul) karşılaşmıştır (33).

Alkol kötüye kullanımı; alkolün, kullanan bireye fiziksel, psikolojik, ekonomik, sosyal veya yasal yönden zarar verebilecek şekilde kullanılmasıdır (56). Toplumsal (sosyal) içicilik, alkolün hiçbir ciddi ve uzun süreli sağlık sorunu ve/veya sosyal sorun oluşturmayacağı; alkol alımı kesildiğinde hiçbir sorunun ortaya çıkmayacağı düzeyde alınmasıdır. Ağır içicilik ise alkolün birçok tıbbi ve sosyal sorunlar oluşturabilecek düzeyde alınmasıdır. Bu olumsuz etkiler, tek bir alkol alma sonucu ortaya çıkacağı gibi, uzun süreli alkol alımına bağlı da ortaya çıkabilir (57). Sosyoekonomik düzeyi yüksek olan kişilerde toplumsal içicilik daha yüksek orandadır. Toplumsal içicilik toplumsal ve kültürel etmenlerden çok fazla etkilenmektedir (31).

Kadınlarda alkol kötüye kullanımı riski %10, alkol bağımlılığı riski %3-5; erkeklerde ise alkol kötüye kullanımı riski %20, alkol bağımlılığı riski %10’dur. Alkol

bağımlılığı ve kötüye kullanımının hayatın herhangi bir döneminde birlikte görülme sıklığı %13.8 olarak bildirilmektedir (33). 1990 yılında alkolün Amerikan toplumuna yıllık maliyeti 136 milyon dolar olarak hesaplanmıştır. Hastanelere yatırılan hastaların ise yaklaşık %25'nin alkole bağlı olarak gelişen bir hastalık nedeni ile yattığı saptanmıştır (40).

Erişkinlerde yapılan çalışmalara göre İngiltere'de %3, İskoçya'da %15, Fransa'da %4 dolayında alkol bağımlısı vardır (58).

2001 yılında DSÖ'ce yayınlanan Global Status Report on Alcohol'de dünyada saptanan alkol tüketiminin ana hatları aşağıda belirtilmiştir (52):

- Alkol tüketimi gelişmiş ülkelerde azalırken, Orta ve Doğu Avrupa'da ve birçok gelişmekte olan ülkede artmaktadır.

- Bu ülkelerde erkekler alkol içme konusunda başı çekmekte, daha fazla ağır içici olma eğilimindedirler.

- Ağır içiciliğin tehlikeli örüntüleri birçok ülkede görülmektedir.

- Alkol, kızamık ya da sıtma kadar ölüm ve yetersizliğe yol açmakta, tütün ya da yasal olmayan maddelerden daha fazla ölüm ve yetersizlikle yaşam yılı kaybına neden olmaktadır.

- Alkol, Orta ve Doğu Avrupa'nın bazı bölgelerinde erkeklerin yaşam beklentisinde belirgin azalmaya neden olmaktadır.

- Alkolün dünya sağlığı için önemli bir tehlike olduğuna dair yeterli kanıt vardır.

- Birçok gelişmekte olan ülkede kaydı yapılamayan, ev tüketimi için değişik biçimlerde alkol üretimi yaygındır.

- İçki üreten büyük şirketler gelişmekte olan ülkelere az alkol içen ya da hiç içmeyen kadın ve gençler arasında yeni pazarlar oluşturmak için girişimlerini artırmışlardır.

- Talebi azaltmak için halk sağlığı yönelimli önlemler gelişmekte olan ülkelere çok gelişmiş ülkelere daha yaygındır, ancak serbest pazar reformlarıyla bu çabalar yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

- Alkolle ilişkili sorunları önlemek üzere yerel kültür ve ahlaki değerlerle uyumlu kapsamlı ulusal programların geliştirilmesi gereklidir.

2. 2. 1. 7. 4 Türkiye’de Alkol Kullanımı ve Bağımlılığı Epidemiyolojisi

Gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de alkol tüketimi ve alkole bağlı sorunlar hızla artmaktadır. Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) verilerine göre 1987-1995 yılları arasında Tekel’in ürettiği alkollü içkilerde çok önemli bir değişiklik olmamıştır. Ancak özel girişimcilerin ürettiği bira tüketimi üçe katlanmıştır. Yine özel girişimcilerin ürettiği şarap ve yurt dışından getirilen sert içkilerin (viski, votka vb.) tüketimi de hızla artmaktadır (33,59). DİE verilerine göre 1995-2005 yılları arasında alkollü içki üretimi artış göstermektedir (Tablo 5) (60). DİE ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre alkole bağlı trafik kazasından ölümler ve intihar olayları da yıllar içinde artış göstermektedir (Tablo 6) (33,59-61).

Tablo 5. Türkiye’de yıllara göre alkollü içki üretim durumu

Alkollü içki üretimi yıl/bin litre	Yıllar		
	1995	2000	2005
Rakı	66.549	68.149	44.062
Şarap	31.834	24.766	25.992
Bira	672.965	690.366	893.556
Toplam	771.348	783.281	963.610

Tablo 6. Türkiye’de yıllara göre alkole bağlı ölümler

Alkole bağlı ölümler	Yıllar		
	1986	1993	2003
Trafik kazasından ölüm sayıları	1644	2626	2818
İntihar sayıları	105	265	316
Toplam	1749	2891	3134

DSÖ’nün 2004 verilerinde Türkiye’de kişi başı yıllık alkol tüketimi 1.0 litre olarak belirtilmiştir. Yine aynı verilerde ülkemizde 15 yaş üzeri kişi başı yıllık alkol tüketimi ise 1.48 litre olarak belirtilmiştir. Yıllar içinde alkollü içki üretimleri ve alkole bağlı ölümlerdeki artışlar da göz önüne alındığında alkol bağımlılığının ülkemiz açısından öneminin giderek arttığı düşünülebilir (38,60).

Ülkemizde 2000 yılından sonra lise ve üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmalarda şimdiye kadar en az bir kez alkol kullanma sıklığı %46.1-%71.2 arasında olduğu bildirilmiştir (52). 2001 yılında Selçuk Üniversitesinin Konya merkezindeki 3 kampüsünde farklı 13 fakültede lisans öğrenimi görmekte olan toplam 20.685 öğrencide yapılan çalışmada öğrencilerin %10.2'sinin son bir yıl içinde en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (62). Şenel ve arkadaşlarının 2004 yılında, Mersin'de 3282 ortaokul, lise ve üniversite öğrencisinde yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinde şimdiye kadar en az bir kez alkol kullanma sıklığı %50.5; halen alkol kullanma sıklığı ise %43.9 olarak bulunmuştur (63). Şanlıurfa'da 2004-2005 akademik yılında 253 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin şimdiye kadar en az bir kez alkol kullanma sıklığı %30.4 olarak bulunmuştur (64).

2003 yılında Avrupa Okul Anketi Projesi esnasında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi Türkiye Temsilciliği tarafından 6 şehirde (Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Samsun) 88 okulda yapılan çalışmada son bir yıl içinde alkol kullanma sıklığı %35 olarak bulunmuştur (65).

2005 yılında İlhan ve arkadaşlarının Ankara, Marmara, Dokuz Eylül, Mersin ve Muğla Üniversitelerinde 1720 öğrencide yaptığı bir çalışmada şimdiye kadar en az bir kez alkol kullanma sıklığı %63.5; son bir yıl içinde alkol kullanma sıklığı %48.5 olarak bulunmuştur (38).

2. 2. 1. 8 Madde Kullanımı

Madde kötüye kullanımının temel niteliği tekrar tekrar madde kullanımına bağlı yineleyen ve önemli olumsuz sonuçlarına karşın uyum bozucu bir biçimde madde kullanımının olmasıdır. Yapmakla yükümlü olduğu sorumlulukları yerine getirmede güçlük, fiziksel olarak zararlı olacak koşullarda yineleyen kullanım, çok sayıda yasal sorun, toplumsal ve kişiler arası alanlarda yineleyen sorunlar vardır. Kişi evde, okulda, işte başlıca sorumluluklarını yerine getirmesi gerekirken yineleyen biçimde madde ile ilgili belirtiler gösterir (31).

2. 2. 1. 8. 1 Madde Bağımlılığı

Madde bağımlılığı, madde kullanımının tekrarlayan, önlenemez bir duruma ulaşmasıyla sonuçlarının ciddi bir hal aldığı durumu ifade eder (31). Madde bağımlılığının

biyolojik, sosyal ve davranışsal boyutları vardır. Bağımlılık düzelebilen, ancak madde tekrar kullanıldığında nüks eden bir hastalıktır. Günümüzde madde bağımlılığı için geleneksel olarak 2 tür bağımlılıktan söz edilir.

- **Fiziksel Bağımlılık:** Maddeye karşı duyulan fizyolojik bir istektir. Bedende maddeye karşı uyum gelişir. Madde alınmadığı zaman fizyolojik uyumun bozulmasına bağlı olarak fiziksel belirtiler oluşur.

- **Ruhsal Bağımlılık:** Kişinin duygusal durum ya da kişilik yapısı gereği, gereksinimlerini tatmin etme ya da giderme amacı ile o maddeye düşkünlüğü biçiminde tanımlanabilir. Madde bırakıldığında ruhsal bazı yakınmalar görülür. Bağımlılığın gelişimi, madde kullanma süresine, kişinin kişilik özelliklerine, maddenin cinsine ve saflık oranına göre değişir. Her maddenin bağımlılık potansiyeli farklıdır (21).

DSM-IV'e göre madde bağımlılığı tanı kriterleri şöyledir: Maddenin uyumu bozacak, klinik olarak belirgin bir rahatsızlığa yol açacak biçimde kullanılması ve 12 aylık bir süre içinde herhangi bir zamanda aşağıdakilerden üçünün bulunması;

1-Tolerans

2-Yoksunluk (kesilme) belirtilerinin olması ve bunları gidermek için maddeye gereksinim duyma

3-Maddenin niyetlenilenden çok daha fazla miktarda ve daha uzun bir süre alınması

4-Madde kullanımına son vermek ya da bunu denetim altına almak için sürekli bir istek hissetme ve bir çok kez bırakma girişiminde bulunma

5-Maddeyi elde etmek için ve madde etkisi altında çok zaman harcama

6-Kişinin günlük işlerini yerine getirmesi beklenen zamanlarda madde etkisi altında olma ve bunları yerine getirememe

7-Madde kullanımının neden olduğu sosyal, ruhsal veya bedensel bir sorunun varlığına rağmen madde kullanmayı sürdürüyor olma (31).

2. 2. 1. 8. 2 Madde Kullanım Bozukluğu ve Bağımlılığı Yapan Maddeler

2. 2. 1. 8. 2. 1 Amfetamin ve Benzeri Maddeler

Amfetamin ve benzeri maddeler arasında amfetamin, dekstroamfetamin ve metamfetamin gibi feniletamin yapısında maddeler bulunur. Bu grupta metilfenidat ve

iştah baskılayıcı olarak kullanılan diğer maddeler (diyet ilaçları) gibi amfetamin benzeri etki gösteren ancak yapısal olarak farklı olan maddeler de bulunur. Bu maddeler genel olarak oral ya da damar içi yolla alınır, metamfetamin nazal yolla da alınabilir. Sentetik amfetamin ve benzeri bileşiklerine ek olarak, doğal olarak oluşan “khat” gibi bitkisel kaynaklı kötüye kullanıma veya bağımlılığa da neden olabilen uyarıcılar da vardır. Hemen her zaman yasadışı bir biçimde sağlanan kokainin aksine amfetamin ve benzeri uyarıcılar kilo-kontrol programları çerçevesinde yasal pazara girmektedir. Etkileri kokaininkine benzerdir ancak psikoaktif etkileri daha uzun sürer ve semptomimetik etkileri daha güçlüdür.

Etkileri; öfori, hiperaktivite, konuşkanlık, artmış duyarlılık, gerginlik, öfke, kan basıncı değişiklikleri, bulantı-kusma, terleme, kilo kaybı, pupiller dilatasyon, konfüzyon, konvülsiyon, uyku değişikliği, taşikardi ya da bradikardi, aritmiler gibi sayılabilir (31).

Efedrin ve captagon bu grup içerisinde yer alır. Bunlar genellikle kapsül ya da tablet biçiminde kullanılır. Tolerans orta düzeydedir. Bağımlılık potansiyeli ortadır (39).

2. 2. 1. 8. 2. 2 Kokain

Kokain, koka bitkisinden doğal olarak oluşan bir maddedir. Değişik saflık düzeyleri ve etkilerinin başlangıç hızlarına bağlı olarak farklılıkları olan çeşitli tertipleri halinde tüketilir (örneğin koka yaprakları, koka pastası, kokain hidroklorür ve kokain alkaloidi). Koka yapraklarının çiğnenmesi genel olarak kokain yetiştirilen Orta ve Güney Afrika’daki yerli topluluklarla sınırlı kalan bir uygulamadır. Koka bitkisinin doğal bir ekstresi olan koka pastası, hemen hemen yalnızca Orta ve Güney Amerika’da kokain üreten ülkelerde “bazulka” takma adıyla kullanılır. Kokain tozu genellikle burun delikleri aracılığıyla burundan çekilir ya da suda eritilerek intravenöz olarak enjekte edilir. Bazen eroinle karıştırılarak “speedball” adlı madde bileşiği hazırlanır. Kokainin ABD’de en fazla kullanılan şekli, bunun toz haline getirilmiş hidroklorür tuzunun sodyum bikarbonatla karıştırılıp küçük taşlar halinde kurumaya bırakılmasıyla elde edilmiş bir kokain alkaloidi olan “krek”tir. Krek diğer kokain türlerinden öncelikle kolayca buharlaşması ve inhale edilmesiyle ve böylece etkilerinin çok hızlı bir şekilde başlamasıyla ayrılır.

Etkileri; öfori, hiperaktivite, huzursuzluk, gerginlik, taşikardi ya da bradikardi, kan basıncı değişiklikleri, bulantı-kusma, kilo kaybı, paranoid sanrılar, konfüzyon, konvülsiyon gibi sayılabilir (31).

Kokain sıklıkla buruna çekilerek kullanılır. Sigara gibi sarılarak ya da buharı içe çekilerek de kullanılabilir. İntavenöz yolla tek başına ya da eroinle birlikte (speedball) olarak ve veya vagina, penis, rectum içine konarak da kullanılabilir. Hızlı tolerans gelişir ve bağımlılık düzeyi yüksektir (39).

2. 2. 1. 8. 2. 3 Esrar (Kannabinoidler)

Kannabinoidler, kannabis (hint keneviri) bitkisinden türetilen maddelerdir. Bitkinin üst yaprakları, uçları ve gövdeleri kesilip kurutulur ve sigara ile içilir hale getirilir, ürün ise marihuana olarak adlandırılır. Haşhaş kannabis yapraklarının üst ve altından sızan sakızlı sıvının kurutulmuşudur; haşhaş yağı haşhaşın damıtılarak yoğunlaştırılmasından olur. Kannabinoidler genellikle sigara ile içilir, bazen ağızdan, bazen de çay ya da gıda ile karıştırılarak da alınır (31).

Esrar 421 çeşit kimyasal madde içermektedir. Etkin maddesi tetrahidrokannabioldür. Sarı kız, kuru, ot, joint, derman, giye olarak da adlandırılmaktadır. Kullanış biçimi, genellikle sigaraya sarılıp dumanı içeri çekmedir ayrıca kek veya lokum içine katılarak da yenebilir. Sigara olarak içilirse etkisi 2-4 saat, ağızdan alınırsa 5-12 saat sürmektedir. Bağımlılık potansiyeli düşüktür ve tolerans yavaş gelişir (37).

Etkileri; öfori, sedasyon, uyuşukluk, yakın bellekte bozulma, yargılama bozukluğu, duyuşal algılarda bozulma, konjoktivada kan oturması, iştah artması, ağız kuruluğu, taşikardi, motor koordinasyon bozukluğu gibi sayılabilir (31).

2. 2. 1. 8. 2. 4 Hallüsinojenler

Bu gruptaki maddeler arasında ergot ve ilişkili bileşikler (LSD= Liserjik asid dietilamid), fenilalkilaminler (meskalin, STP) ve metilendioksümetamfetamin (Ekstazi), indol alkaloidleri bulunmaktadır. Hallüsinojenler genellikle ağız yoluyla alınır; indol alkaloidler içe çekilerek veya enjeksiyon yoluyla da kullanılabilir (31).

Ekstazi, üstünde kuş, fil gibi resimler bulunan tabletler şeklinde satılır. Beyaz kumrular olarak da adlandırılırlar. Ağız yolu ile kullanılır. Daha çok eğlence yerlerinde

bulunur. LSD tablet veya madde emdirilmiş pullar biçiminde satılır. Ağız yolu ile kullanılabilirdiği gibi LSD deriden emdirilerek de kullanılabilir. Bu grup maddelere tolerans yavaş gelişir ve bağımlılık potansiyeli düşüktür (39).

Etkileri; öfori, anksiyete, depresyon, illüzyonlar, halüsinasyonlar, intihar girişimleri, taşikardi, koordinasyon bozukluğu, terleme, pupiller dilatasyon, görme bulanıklığı gibi sayılabilir (31).

2. 2. 1. 8. 2. 5 İnhalan (Uçucu) Maddeler

Bu grup gaz yağı, yapıştırıcı (bally, uhu gibi), boya tinerleri ve sprey boyaları gibi maddeleri içerir. Bu maddelerdeki alifatik ve aromatik hidrokarbonların inhalasyon yoluyla alınması etkilerini oluşturur. Bu gruptaki daha az kullanılan maddeler ise halojen hidrokarbonlar (temizleyiciler, daksil, sprey gibi) ve esterler, ketonlar ve glikolları içeren diğer uçucu bileşiklerdir. Bu uçucu maddeler çeşitli ticari ürünlerde kullanılır, yararlılık ve kişisel tercihe göre değiştirerek kullanılabilirler. Bu maddelerin inhalasyonunda çeşitli yollar kullanılır. En sık olarak, maddenin sürüldüğü bir çubuk ağız ve buruna uygulanarak buharı solunur. Bundan başka bir kağıt ya da plastik koruyucu içine yerleştirilir ve bunun içindeki gazlar inhale edilir. Maddeler ayrıca doğrudan koruyucudan inhale edilir ya da spreyle ağız ve buruna sıkılır. Buharlaştırmayı hızlandırmak için ısıtarak kullananlar da vardır. İnhalanlar akciğerlere, damarlara ve hedef organlara çok hızlı bir şekilde ulaşır.

Etkileri; öfori, tremor, koordinasyon bozukluğu, görme bozuklukları, psikomotor retardasyon, sersemlik hissi, nistagmus, kas zayıflığı, sendeleyerek yürüme gibi sayılabilir (31).

Uçucu maddelere hızla tolerans gelişir. Bağımlılık potansiyeli orta-yüksektir (39).

2. 2. 1. 8. 2. 6 Opiyat Grubu Maddeler

Opiyatlar, doğal opiyatları (örn. Morfin), semisentetikleri (örn. Eroin) ve morfin benzeri etkisi olan (örn. Kodein, hidromorfon, metadon, oksodon, meperidin, fentanil) sentetikleri kapsar. Opiyatlar analjezik, anesteziik, ishal önleyici ya da öksürük giderici olarak kullanılırlar. Eroin bu grupta en fazla kötüye kullanılan maddelerden biridir ve genellikle enjeksiyon yoluyla alınır, oldukça saf olarak elde edildiğinde içilebilir ya da burundan çekilebilir. Fentanil enjekte edilebilir, ishal önleyici ve öksürük gidericiler ağızdan alınabilir. Diğer opiyatlar hem enjeksiyon, hem de ağız yoluyla alınabilir.

Etkileri; öfori, apati, disfori, psikomotor ajitasyon ya da retardasyon, sersemlik hissi, yargılama bozukluğu gibi sayılabilir (31).

Eroin, açık kahverengi toz şeklindedir ve alındıktan kısa bir süre sonra etkileri başlar, daha çok kalp, dolaşım sistemi ve solunum sistemini etkiler. Yüksek dozda alındığında akciğer ödemi görülür. Tolerans çok hızlı gelişir ve bağımlılık potansiyeli yüksektir. Yasadışı maddeler arasında en fazla ölüme neden olan maddedir (66).

2. 2. 1. 8. 2. 7 Fensiklidin ve Benzeri Maddeler

Fensiklidinler ve benzeri maddeler fensiklidin ve ketamin gibi benzer etki gösteren bileşiklerle fensiklidin tiofen analogunu içerir. Bu bileşikler ilk olarak Amerika'da 1950'lerde, çözülen anestezikler olarak geliştirilmiş ve 1960'larda, sokakta satılan maddeler olmuşlardır. Enjeksiyon veya inhalasyonla alınabilir. PCP, trang, melek tozu, peace pill gibi adlar altında yasadışı olarak satılır.

Etkileri; uygunsuz davranışlar, saldırganlık, psikomotor ajitasyon, nistagmus, hipertansiyon, taşikardi, dizartri, ağrı duyumunda azalma, kas rijiditesi gibi sayılabilir (31).

2. 2. 1. 8. 2. 8 Sedatif, Hipnotik ve Anksiyolitikler

Sedatif, hipnotik ve anksiyolitik maddeler benzodiazepinleri, karbamatları, barbitürat benzeri hipnotikleri içerir. Bu sınıftaki maddeler tüm reçeteli uyku ilaçlarıyla hemen hemen bütün reçeteli anksiyete giderici ilaçları kapsar. Bu sınıftaki bazı ilaçların başka klinik kullanımları da vardır (örn. Antikonvülsanlar). Alkol gibi bu maddeler de beyin depresanlarıdır. Bu maddeler yüksek dozda ve özellikle alkolle karıştırıldıklarında öldürücü olabilirler. Bu maddeler hem reçeteye hem de yasadışı kaynaklardan sağlanabilirler. Etkisi hızlı başlayan ve/veya kısa ya da uzun etkili ilaçlar kötüye kullanılmaya elverişli olabilir.

Etkileri; sedasyon, kas gevşekliği, uyku hali, sendeleyerek yürüme, koordinasyon bozukluğu, dikkat ya da bellek bozukluğu, duygudurum değişiklikleri gibi sayılabilir (31).

Ülkemizde yeşil reçete ile satılır, genellikle ağız yolu ile alınır ve kas gevşetici etkileri vardır. Yüksek dozda alındığında fazla uyuma, ataksi, solunum yavaşlaması, koma ve ölüm görülür (66).

2. 2. 1. 8. 2. 9 Yöresel Bağımlılık Yapan Madde; Maraş Otu

“Maraş otu” veya “Ağız otu” (*Nicotiana rustica* L.), Kahramanmaraş ve çevresinde oldukça fazla sayıda tiryakisi bulunan bir tütün çeşididir. *Nicotina rustica* L. kullanılmadan önce yaprakları toz haline getirildikten sonra meşe, ceviz, ve asma çubuğundan elde edilen kül 1/2 veya 1/3 oranında katılarak birlikte ezilir ve hafif nemlendirilir. Tütünün hazırlanması esnasında karıştırılan külün, ortamı alkali yaparak ağız mukozasından emilimi kolaylaştırdığı bilinmektedir. Bağımlılık yapan, bukkal mukozadan alınan bir maddedir. Çeşitli araştırmalarda bu maddenin nikotin içeriğinin sigaradan 6-10 kat fazla olduğu belirtilmiştir. Esrar ve eroin gibi uyuşturucu bağımlılarının bu maddeleri bulamadığı zaman tercih ettiği Maraş otu sağlık yönünden çok zararlı etkileri vardır. Gerek biyokimyasal, immünolojik ve gerekse hematolojik parametreler üzerine zararlı etkiye sahiptir. Lökoplaki, diş eti zayıflaması ve oral kanser vb. zararlı birtakım oral etkilerinin yanı sıra nikotin bağımlılığı, değişebilen hipertansiyon, kardiyovasküler rahatsızlıklar gibi sistemik rahatsızlıklara da neden olur.

“Maraş otu” kullanımı hücrel immün yanıtı olumsuz yönde etkiler. Bundan dolayı “Maraş otu” kullananlar enfeksiyonlara daha duyarlıdır (67).

2. 2. 1. 8. 3 Madde Kullanımı ve Bağımlılığının Epidemiyolojisi

2. 2. 1. 8. 3. 1 Dünyada Madde Kullanımı

Madde kullanımı ve bunlara bağımlılık durumları dünyanın gelişmiş veya gelişmemiş birçok ülkesinde önemli toplumsal, ekonomik ve sağlık sorunları oluşturmaktadır. Karmaşık sorunlara çabuk çözümler arayan toplumlarda uyuşturucu alışkanlığı giderek büyüyen bir sorundur (68).

ABD’de 1962’de 12 yaşın üstündeki nüfusun %4’ü yaşamları boyunca en az bir kez herhangi bir psikoaktif madde almışken, 1982’de bu oran %33’e çıkmıştır (37). Amerika’da 1993’te yapılan bir tarama çalışmasına göre madde kullanımı için yaşam boyu yaygınlık oranları eroin için %1.1, hallüsinojen için %8.7, kokain için %11.3, esrar için %33.7, yasa dışı maddelerden herhangi biri için %37.2 olarak belirlenmiştir (33). Amerika’nın Massachusetts eyaletinde 1997 yılında yapılan gençlik risk araştırmalarında ömürleri boyunca bir kez de olsa madde kullanımı, esrar için %85.4, kokain için %36.1, uçucu maddeler için %27.3 olarak bulunmuştur (8). ABD’de 1997 yılında yapılan “National

Household Survey on Drug Abuse” adlı bir anket çalışmasında yaşam boyu eroin kullanan bireylerin sayısı 2 milyon, şimdiki eroin kullanıcılarının sayısı 325 bin ve yeni başlayanların sayısı 81 bin olarak bulunmuştur. Eroine yeni başlayanların neredeyse tamamı 26 yaşından küçük bulunmuştur. Centre for Drug Research’e göre Hollanda’da yaşam boyu eroin kullananlar halkın %0.3’ünü oluşturmaktadır. Ayrıca uzmanlar haşhaş tarımı ve eroin imalatı yapılan Afganistan’da 500 bin ve Pakistan’da 5.5 milyon tahmini kullanıcı sayısı olduğunu belirtmektedir (69).

ABD Harvard Halk Sağlığı Okulu’nun 2001 yılında rapor ettiği, 1993-2001 yıllarında marihuana ve diğer yasadışı maddelerin kullanma sıklığına yönelik çalışmada, şimdiye kadar en az bir kez marihuana kullanma sıklığı 1993’te %41, 2001’de %47; son bir yıl içinde marihuana kullanma sıklığı 1993’te %23, 2001’de %30 olarak bulunmuştur (70). 2005 yılında ABD’de 4580 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada şimdiye kadar en az bir kez uyarıcı ilaç kullanma sıklığı %8.3; halen uyarıcı ilaç kullanma sıklığı %5.9 olarak bulunmuştur (71).

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinin 2006 Raporuna göre, 15-64 yaş arası Avrupalı yetişkinlerin yaklaşık %20’sinin esrar; %11.2’sinin amfetamin ve ecstasy; %3’ünün kokain kullandığı belirlenmiştir (72). 2005 yılında İngiltere’de 443 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada şimdiye kadar en az bir kez esrar kullanma sıklığı %44; halen esrar kullanma sıklığı %12 olarak bulunmuştur (53).

2005 yılında Brezilya’da 200 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin şimdiye kadar en az bir kez kokain kullanma sıklığı %5.5; marihuana kullanma sıklığı %28.5 ve ecstasy kullanma sıklığı %5.5 olarak bulunmuştur (73). 2004 yılında Ekvador’da 751 üniversite öğrencisinde yapılan bir çalışmada şimdiye kadar en az bir kez yasadışı madde kullanma sıklığı %9.1 olarak bulunmuştur (74). 2000 yılında Polonya’da 9446 öğrencide yapılan bir çalışmada son 30 gün içinde en az bir kez marihuana kullanma sıklığı %7 ve amfetamin kullanma sıklığı %1.5 olarak bulunmuştur (75).

Avrupa ülkelerinden Hollanda’da esrar alım satımının serbest olması yüzünden kullanan bağımlıların sayısı artmıştır; bu durum Almanya ve Fransa’da da görülmüştür. Gelişmekte olan Yakın ve Ortadoğu ülkelerinde madde bağımlılarının sayısı hızla artmaktadır. Bu artış Birleşik Arap Emirlikleri gibi petrol zengini Müslüman ülkelerin gençleri arasında hızlı ve çarpıcıdır. İngiltere’de yapılan bir araştırma, 1981-1990 yılları arasında uçucu madde kullanan altı yüz gencin öldüğünü ortaya koymuştur. Ölen gençlerin %70’i 14-16 yaş dilimi arasındadır. 1997 yılında, Birleşmiş Milletler, Uyuşturucu Denetimi Programı tarafından hazırlanan “Dünya

Uyuşturucu Raporu’nda verilen bilgilere göre, son bir yıl içinde dünyada en az bir kez madde kullananların sayısı şöyledir; amfetaminler 30 milyon, esrar 141 milyon, kokain 13 milyon, eroin 8 milyon (68).

2. 2. 1. 8. 3. 2 Türkiye’de Madde Kullanımı

Türkiye’de yapılan anket çalışmalarından ve ampirik gözlemlerden, en sık kullanılan maddenin esrar olduğu anlaşılmaktadır. Esrarın hammaddesinin ülkemizde yetişmesi ve bazı bölgelerde geleneksel kullanımının olması bunun bir nedeni olarak görülebilir. Esrar diğer maddelere geçiş yolunda geçit maddesi olarak kabul edilir. Bir tedavi kurumuna başvuran eroin kullanıcılarının %70’inin, eroin kullanmadan önce esrar kullandığı saptanmıştır (76). İkinci sırada en sık kullanılan madde uçucular altında toplayabileceğimiz yapıştırıcılar, çözücüler, benzin ve gaz gibi maddelerdir. Bu maddeleri en az bir kez kullanan gençlerin oranı ise %4 olarak bulunmuştur. Uçucu maddeler içinde özellikle tiner, bally ve uhu en sık kullanılanlardır. Bunlar çok kolaylıkla her yerde bulunabilmekte ve isteyen herkes tarafından satın alınabilmektedir. Yapılan araştırmalarda, gençlerde şimdiye kadar en az bir kez esrar kullanma oranı 1991 yılında %0.7, 1995 yılında %4’dür. 1996 yılında 6800 öğrenci ile yapılan anket çalışmasında ise bu oran %4.2 olarak bulunmuştur (76).

Ülkemizde esrar, eroin, uçucu maddeler, yatıştırıcı ilaçların kullanımı ve bağımlıların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Yazman 1995 yılında öğrencilerde yaptığı bir epidemiyolojik anket araştırmasında en az bir kez madde kullananların oranının %6.9 olup bunların %4’ünün esrar, %3.6’sının uçucu madde, %6.1’inin yatıştırıcı ilaç aldığını saptamıştır (68).

2003 yılında Avrupa Okul Anketi Projesi esasında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office on Drugs and Crime) Türkiye Temsilciliği tarafından 6 şehirde (Adana, Ankara, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Samsun) 88 okulda yapılan çalışmada son bir yıl içinde esrar kullanma sıklığı %3, uçucu madde kullanma sıklığı %2 ve diğer yasadışı maddelerin kullanma sıklığı %1 olarak bulunmuştur (65).

2004-2005 akademik yılında Şanlıurfa’da Harran Üniversitesinden 253 birinci sınıf öğrencisinde yapılan bir çalışmada şimdiye kadar en az bir kez yasadışı madde kullanma sıklığı %2.3 olarak bulunmuştur (64). Şenel ve arkadaşlarının 2004 yılında, Mersin’de 3282 ortaokul, lise ve üniversite öğrencisinde yaptığı çalışmada üniversite

öğrencilerinde şimdiye kadar en az bir kez esrar kullanma sıklığı %4.7, uçucu madde kullanma sıklığı %5, diğer yasadışı maddeleri kullanma sıklığı %3.9; halen esrar kullanma sıklığı %1.1, uçucu madde kullanma sıklığı %0.9, diğer yasadışı maddeleri kullanma sıklığı %0.8 olarak bulunmuştur (63).

İstanbul'daki Üniversitelerde 1990 yılında yapılan bir çalışmada sedatif ilaç kullanan öğrencilerin oranı %15, uyarıcı ilaçlar (amfetamin vb) %2.6, esrar kullanma oranı ise %6 olarak saptanmıştır. Ankara'da üniversite öğrencilerinde yapılan bir araştırmada esrar ve eroin kullanma sıklığı %8, halüsinojen ve kokain kullanma sıklığı ise %5 olarak bulunmuştur (77). 1994 yılında Ankara'da bulunan üniversitelerde öğrenim gören 1382 öğrenci üzerinde yapılan bir çalışmada bağımlılık yapan bir madde kullanma sıklığı %5-9 olarak bulunmuştur (68). 1999-2000 öğretim yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde yapılan çalışmada öğrencilerin %11.7'sinin yasal olmayan madde kullanmayı düşündüğü, %6.7'sinin bir madde denediği gösterilmiştir. Boğaziçi Üniversitesinde eğitim gören farklı sınıflardan seçilmiş 735 öğrenci ile 2005 yılında tamamlanan bir araştırmada da ilginç sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırmada şimdiye kadar en az bir kez esrar kullanma sıklığı %9.2, ecstasy kullanma sıklığı %2.7, uçucu madde kullanma sıklığı %1.2, eroin kullanma sıklığı %0.3, benzodiazepin kullanma sıklığı %3.4 ve kokain kullanma sıklığı %0.4 bulunmuştur (77).

2.2.1.8.4 Madde Kullanımında Tanı

Madde kullanan kişilerin fark edilmesi kolay değildir. Türkiye'de yapılan bir araştırmada eroin kullanan gençlerin ailelerinin bu durumu ortalama 2 yıl sonra öğrendikleri saptanmıştır. Dolayısı ile madde kullanımının farkına varılması güç olabilir.

Madde kullanan kişiyi saptamak başlıca 3 yol ile olur. Bunlar; kan ve idrar tetkikleri, davranış değişiklikleri ve madde etkisine bağlı bedensel değişikliklerin gözlenmesidir (78).

2.2.1.8.4.1 Kan ve idrar tetkikleri

Birçok maddenin metabolitleri idrarda tespit edilebilir. Çeşitli maddelerin kullanıldıktan sonra idrarda bulunma süreleri farklılık gösterir (Tablo 7).

Tablo 7: Uyuşturucu maddelerin idrarda bulunma süreleri

Uyuşturucu maddeler	İdrarda bulunma süreleri
Eroin	2-4 gün
Esrar	1-3 gün
Kokain	12-48 saat
LSD	12 saat
Diazepam	2-4 gün
Lorezepam	1-2 gün
Alprazolam	1-2 gün
Uçucu maddeler	İdrarda metaboliti yok

Uçucu maddelerin kullanımı hakkında karaciğer ve böbrek fonksiyon testleri bilgi verebilir.

2. 2. 1. 8. 4. 2 Davranış değişiklikleri

Madde kullanan bireylerde gözlenen değişiklikler; çevre ve arkadaş değişiklikleri, kimi zaman neşeli, kimi zaman öfkeli, saldırgan davranışlar, aile ilişkilerini azaltma ve evde az bulunma, ev içerisinde yalnız kalmayı tercih etme, sık banyoya gitme, aşırı para harcama, öz bakımın azalması, okul ve iş performansında düşüştür.

2. 2. 1. 8. 4. 3 Madde etkisine bağlı olarak ortaya çıkan çeşitli bedensel değişiklikler

Uyku bozukluğu, dalgınlık, halsizlik, yorgunluk, iştahsızlık, beslenme bozukluğu ve kilo kaybı, gözlerde kanlanma, göz bebeklerinde daralma ya da küçülme, konuşmada güçlük, peltek ya da mırıldanır gibi konuşma, sarhoşluk hali, ciltte leke, yara ve enjeksiyon izleridir (78).

2. 2. 1. 8. 5 Madde Kullanım Bozukluklarında Tedavi ve Savaş

Madde bağımlılığı tedavisi, bağımlının kullandığı maddeye, kullanım süresine, kişisel özelliklere, oluşabilen komplike durumlara göre değişiklik gösterir. Tedavi ortamının seçiminde bu konuda özelleşmiş belirli bir tedavi programı olan tedavi birimleri tercih edilmelidir. Bu program, hastanın yoksunluk ve sonrasında devam eden maddesiz yaşamına yönelik ilaç tedavilerini ve psikososyal bir iyileştirme programını

kapsamalıdır. Madde bağımlılarının psikososyal tedavisinde temel amaç bağımlı kişiyi yeniden topluma kazandırmadır. Bu tedavide, sıralama olarak kişinin maddeden arınması, bağımlılığa neden olan bedensel, ruhsal, toplumsal etkilerden kurtulması ve sonrasında bağımlılığı nedeniyle yitirdiği toplumsal rolünü yeniden kazanması gerekmektedir.

Madde kullanım bozukluklarının tedavisi kısa ve uzun süreli olmak üzere iki aşamada gerçekleşir. Kısa süreli ya da ilk basamak tedavisinde entoksikasyonla mücadele ya da arındırma tedavileri uygulanır. Entoksikasyon tedavisinde birincil amaç hastanın yüksek miktardaki maddenin öldürücü etkilerinden kurtulmasını sağlamak ve daha sonra da ortaya çıkan yoksunluk tablosunun getirdiklerini tedavi etmektir. Bu amaçla maddelere özel antagonist ilaçlar kullanılabilir, çeşitli organ fonksiyonlarında ortaya çıkan yetmezliklerin düzeltilmesine çalışılır. Yoksunluk tedavisi bir maddenin kullanımının kesilmesi sonrasında ortaya çıkan ve her maddeye göre değişebilen belirtilerin denetim altına alınması ve giderilmesi amacıyla yapılır. Bazı maddelerin zehirlenmelerinde antagonist maddeler kullanılabilir. Benzodiyazepin zehirlenmelerinde flumazenil, opiyat zehirlenmelerinde naloksan uygulanabilir. Arındırma ya da yoksunluk dönemi tedavilerinde, hastanın genel durumuna göre yapılması gerekli tedavi dışında, çeşitli ruhsal belirti, bulgu ve yakınmalara göre özellikle yatıştırıcı türde psikotrop ilaçlar kullanılır. Hastanın uyku düzeni sağlanmaya çalışılır. Maddenin özelliğine göre özellikle sedatif ve hipnotik yoksunluklarında antiepileptik tedavi uygulanır. Sıvı ve elektrolit dengesi kontrol altında tutulur. İlk basamağı oluşturan bu tedavi döneminden sonra hastanın uzun süreli tedavisine geçilir.

Uzun süreli ilaç tedavisi genelde antagonist tedavi, yerine koyma tedavisi, kişinin psişik durumuna göre değişen psikotrop ilaç kullanımından ibarettir. Bu tür maddeleri kullanan kişilerin herhangi bir süreci disiplinli bir şekilde devam ettirmeleri zordur. Tedavi sürecinde kopmalar ya da düzensizlikler sıklıkla yaşanır. Hasta, kendisini madde kullanımından uzak tutacak bir ilaç tedavisini devam ettirmekte ya da içinde yaşamaya alıştığı altkültürden kopmakta güçlükler yaşayabilir ve nüks ihtimali artar. Bağımlının tedavisi ne kadar erken yaşta başlatılır ve içine girdiği altkültürden ne kadar kopartılırsa, bir tedavi disiplini içine ne kadar sokulabilirse ve yeni sosyal çevresinde bir kimlik kazanması ne kadar sağlanırsa iyileşme süreci o kadar kolaylaşır. Eroin bağımlılığının tedavisinde günümüzde kabul edilen tedavi şekilleri yerine koyma

ya da antagonist madde kullanma ve bireysel ya da grup terapileridir. Yerine koyma tedavisinde en sıklıkla kullanılan metadon ve daha yeni olarak kullanıma giren L-alfa asetil metadol ve parsiyel opiyat agonisti olan buprenorfindir. Deri altı implantasyon yöntemi ile de kullanılabilen naltrekson uygulamalarında bir yıllık tam iyileşme %47 gibi yüksek bir orana varabilmektedir.

İlaç tedavisi her ne şekilde seçilirse seçilsin nüks ihtimali çok yüksek olan bu rahatsızlıkta hastanın sosyal iyileşmesini sağlayacak bir çalışmanın paralel olarak yürütülmesi ve ruhsal iyileşmeye önem verilmesi yanısıra aileye de sosyal ve psikiyatrik yardım sağlanması gerekmektedir. Öncelikle gerekli olan, bağımlılık yapıcı maddelerin her zaman varolduğu ve olacağı, yeni maddelerin de bu gruba katılabileceğidir. Bu sorunun herhangi bir hastanın kişisel sorunu olmaktan çok toplumsal bir sorun olduğu kabul edilmeli ve bu konuda kurumlaşmaya gidilmelidir. Madde bağımlılığı sorunu siyasi partilerin programlarına girebilmelidir. Özellikle 1980’li yıllardan sonra ülkemiz için de çok önemli bir sorun haline gelen madde kullanımı için uluslararası işbirliği sağlanarak, bu maddelerin yasa dışı ticareti en alt düzeye indirilmeye çalışılmalıdır. Eğitim tedbirleri alınmalı, hastalığın tedavisindeki en etkin yolun, madde kullanımına başlamayı önlemek ve koruyucu hekimlik olduğu kabul edilmelidir. Ruhsal durumu değiştiren herhangi bir maddenin tedavi dışı kullanımı hiçbir zaman normal kabul edilmemeli, uçucu maddeler, sigara ve alkol de dahil olmak üzere özellikle gençler korunmalıdır. Psikoaktif madde kullanımının, sadece toplum dışı bir davranış, ahlaksızlık, edepsizlik olarak görülmesinden vazgeçilmeli, ileride kimin böyle bir sorunla karşılaşp karşılaşmayacağıın önceden bilinmeyeceği kabul edilmelidir (1).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Gaziantep Üniversitesi lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumunun belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışma; tanımlayıcı-kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırma verileri, 2006-2007 Eğitim-Öğretim döneminde Aralık 2006-Mart 2007 tarihleri arasında toplanmıştır.

Araştırma evrenini Gaziantep Üniversitesi Merkez Kampüsünde lisans eğitimi yapan bölümlerin öğrencileri oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin üniversiteye başlarken ve bitirirken alkol ve madde kullanım durumunu ve üniversite hayatının bu sürece etkisini belirlemek amacıyla tüm lisans bölümlerinin ilk ve son sınıfları araştırmaya alınmasına karar verilmiştir. Bu amaçla ilk sınıflardaki 1352 ve son sınıflardaki 865 öğrencinin hepsi örnek seçilmeden araştırmaya dahil edilmiştir.

Gaziantep Üniversitesi Merkez Kampüsünde lisans eğitimi veren Tıp, Mühendislik, Fen-Edebiyat, İktisadi ve İdari Bilimler ve Eğitim olmak üzere 5 fakülte; Türk Musikisi ve Devlet Konservatuvarı, Sağlık Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu olmak üzere 3 yüksekokul bulunmaktadır. Bu 5 fakülte ve 3 yüksekokul 22'si normal öğretim, 3'ü ikinci öğretim olmak üzere toplam 25 bölümden oluşmaktadır. İlk sınıflar Mühendislik ve Tıp Fakülteleri, Fen-Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Musikisi ve Devlet Konservatuvarı Yüksekokulu'nda Hazırlık sınıfı; diğer fakülte ve yüksekokullarda ise 1. sınıfları kapsamaktadır. Son sınıflar ise Tıp Fakültesinde 6. sınıfı, diğer fakülte ve yüksekokullarda ise 4. sınıfı kapsamaktadır. Lisans Bölümlerindeki ilk ve son sınıflardaki toplam öğrenci sayılarının belirlenmesi için Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından yazılı bilgi alınmıştır. Ancak sınıf geçme sistemine göre belirli ortalamalara ulaşamayan öğrenciler resmi olarak derslerini geçmelerine rağmen sınıflarını geçmiş sayılmadığı için Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının vermiş olduğu sayılar ile gerçekte ve uygulamadaki sayıların farklı olduğu belirlenmiştir. Bundan dolayı öğrenci sayılarına ilişkin resmi yazı tüm

bölümlerden tek tek alınmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda tüm bölümlerin ilk ve son sınıflarında bulunan toplam öğrenci sayısı 2217'dir.

Araştırmanın uygulanabilmesi için, Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğü aracılığıyla tüm bölümlerden önceden izin alınmıştır. İlk sınıflarda 1291, son sınıflarda 820 olmak üzere 2217 öğrenciden 2111'ine ulaşılmıştır. 106 öğrenciye devamsızlık, rapor gibi nedenlerden dolayı soru kağıdı uygulanamamıştır. Araştırmaya katılma hızı ilk sınıflarda %95.4, son sınıflarda %94.8 ve toplamda %95.2'dir.

Araştırmaya başlamadan önce çeşitli kaynaklar taranarak 39 soruluk, kişisel bilgiler ve alkol ve madde kullanım durumunu içeren bir soru kağıdı düzenlenmiştir (Ek 1). Soru kağıdının çalışmaya alınmayan bir sınıfta ön uygulaması yapılmış ve soru kağıdına düzeltilmiş son şekli verilmiştir. Araştırmadaki bağımlı değişkenler: en az bir kez alkol kullanma durumu, halen alkol kullanma durumu, en az bir kez madde kullanma durumu, halen madde kullanma durumu; bağımsız değişkenler: sınıf, cinsiyet, doğum yeri, ailenin yaşadığı yer gibi kendisine ve ailesine ait bilgiler; ilk alkol alma yaşı, en çok alınan alkol türü, alkol bırakmayı deneme durumu gibi alkol kullanımı ile ilgili bulgular; kullanılan madde türü, madde kullanma sıklığı, madde kullanma nedeni, yakın çevresinde madde kullanma durumu gibi madde kullanımı ile ilgili bulgular olarak belirlenmiştir.

Soru kağıtları ders başları ya da ders sonlarında bizzat başlarında bulunularak uygulanmıştır. Soru kağıtları uygulanmadan önce dersin hocası ile görüşülmüş ve öğrencilere gerekli açıklama yapılmıştır. Bölümlerin idarecileri ile önceden görüşülmüş, öğrencilerin mümkün olan en yüksek katılımı sağlanmıştır.

Araştırmaya katılanların babalarının mesleki durumu, Devlet İstatistik Enstitüsü 2002 Ulusal Meslek Listesi esas alınarak sınıflandırılmıştır (79) (Ek 2).

İstatistiksel Değerlendirme

Anketlerden elde edilen veriler bilgisayara yüklenip, SPSS (13.0) istatistik paket programında analiz edilerek değerlendirilmiştir. Analizlerde Ki-kare testi, Kolmogorov-Smirnov testi ve Lojistik Regresyon analizi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu çalışmada; Gaziantep Üniversitesindeki lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumu ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada toplam 2111 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma evrenine erişim hızı %95.2'dir.

4.1. Sosyodemografik Özelliklerle İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre okuduğu sınıflar incelendiğinde, ilk sınıfta okuyanların %62.9'unun erkek, %37.1'inin kız, son sınıfta okuyanların %59.3'ünün erkek, %40.7'sinin kız olduğu belirlenmiştir (Tablo 8). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında cinsiyetler açısından fark bulunamamıştır (p=0.095).

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Sınıflarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Kız	479	37.1	334	40.7	813	38.5
Erkek	812	62.9	486	59.3	1298	61.5
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=2.788 \quad p=0.095$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre yaş ortalamaları incelendiğinde, ilk sınıfta okuyan öğrencilerin yaş ortalaması kızlarda 19.31±1.5, erkeklerde 19.56±1.6; son sınıfta okuyan öğrencilerin yaş ortalaması kızlarda 22.96±1.8, erkeklerde 23.82±1.9 olarak bulunmuştur. İlk sınıfta okuyan kız öğrencilerin en küçüğü 16,

en büyüğü 30, son sınıfta okuyan kız öğrencilerin en küçüğü 19, en büyüğü 36 yaşındadır. İlk sınıfta okuyan erkek öğrencilerin en küçüğü 16, en büyüğü 28, son sınıfta okuyan erkek öğrencilerin en küçüğü 19, en büyüğü 36 yaşındadır (Tablo 9). Araştırmaya katılan 2111 öğrencinin en küçüğü 16, en büyüğü 36 ve yaş ortalaması 21.02 ± 2.6 olarak bulunmuştur.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Sınıflarına Göre Yaş Ortalamaları

Cinsiyet	Sınıf					
	İlk sınıf			Son sınıf		
	Minimum	Maksimum	Ortalama	Minimum	Maksimum	Ortalama
Kız	16	30	19.31±1.5	19	36	22.96±1.8
Erkek	16	28	19.56±1.6	19	36	23.82±1.9
Toplam	16	30	19.46±1.6	19	36	23.47±1.9

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve doğduğu yerlere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %46.1'inin, son sınıfta okuyanların %53.4'ünün il merkezinde, ilk sınıfta okuyanların %29.7'sinin, son sınıfta okuyanların %24.5'inin kasaba/köyde doğdukları belirlenmiştir (Tablo10). Öğrencilerde okunan sınıflar arasında doğdukları yerler açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.004$). Son sınıfta okuyanlarda il merkezinde doğanların oranı ilk sınıfta okuyarlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğduğu Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Doğum yeri	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İl Merkezi	596	46.1	438	53.4	1034	49.0
İlçe	312	24.2	181	22.1	493	23.3
Kasaba/Köy	383	29.7	201	24.5	584	27.7
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=11.138 \quad p=0.004$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve ailelerinin yaşadığı yerlere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların ailelerinin %62.7'sinin, son sınıfta okuyanların ailelerinin %68.2'sinin ilde, ilk sınıfta okuyanların ailelerinin %23.2'sinin, son sınıfta okuyanların ailelerinin %22.1'inin ilçede yaşadığı belirlenmiştir (Tablo11). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında ailelerinin yaşadıkları yerler açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.002$). Son sınıfta okuyanlarda ailesi il merkezinde yaşayanların oranı ilk sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Ailenin Yaşadığı Yer	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İl	810	62.7	559	68.2	1369	64.9
İlçe	299	23.2	181	22.1	480	22.7
Kasaba/Köy	182	14.1	80	9.7	262	12.4
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=9.615 \quad p=0.002$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve doğduğu coğrafi bölgelere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %37.6'sının, son sınıfta okuyanların %37.7'sinin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, ilk sınıfta okuyanların %27.1'inin, son sınıfta okuyanların %33.6'sının Akdeniz bölgesinde doğdukları belirlenmiştir (Tablo12). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin doğdukları bölgeler açısından fark bulunamamıştır ($p=0.461$).

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğduğu Coğrafi Bölgelere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bölge	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	71	5.5	32	3.9	103	4.9
Ege	49	3.8	19	2.3	68	3.2
Akdeniz	350	27.1	275	33.6	625	29.6
İç Anadolu	109	8.4	73	8.9	182	8.6
Karadeniz	62	4.8	37	4.5	99	4.7
Doğu Anadolu	154	11.9	74	9.0	228	10.8
Güneydoğu Anadolu	485	37.6	309	37.7	794	37.6
Yurt Dışı	11	0.9	1	0.1	12	0.6
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

Kolmogorov Smirnov Z=0,853 p=0.461

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgelere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların ailelerinin %38.9'unun, son sınıfta okuyanların ailelerinin %41.5'inin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, ilk sınıfta okuyanların ailelerinin %29.4'ünün, son sınıfta okuyanların ailelerinin %35.5'inin Akdeniz Bölgesinde yaşadıkları belirlenmiştir (Tablo13). Ailesi Doğu Anadolu bölgesinde ve yurt dışında yaşayan öğrencilerde ilk sınıfta okuyan oranı ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadığı Coğrafi Bölgelere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bölge	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	95	7.4	44	5.4	139	6.6
Ege	38	2.9	25	3.0	63	3.0
Akdeniz	379	29.4	291	35.5	670	31.8
İç Anadolu	102	7.9	55	6.7	157	7.4
Karadeniz	47	3.6	25	3.0	72	3.4
Doğu Anadolu	117	9.1	40	4.9	157	7.4
Güneydoğu Anadolu	502	38.9	340	41.5	842	39.9
Yurt Dışı	11	0.8	-	-	11	0.5
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$\chi^2=30.088$ p=0.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin bulunduğu sınıflara ve okuduğu bölümlere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %36.0'ının, son sınıfta okuyanların %28.3'ünün Mühendislik Fakültesinde, ilk sınıfta okuyanların %30.6'sının, son sınıfta okuyanların %31.8'inin Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültesinde, ilk sınıfta okuyanların %15.6'sının, son sınıfta okuyanların %20.4'ünün İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde öğrenci oldukları belirlenmiştir (Tablo 14). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin okudukları bölümler açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). İlk sınıf öğrencilerinde Mühendislik Fakültesinde okuyanların oranı son sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 14. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okuduğu Bölümlere Ve Sınıflara Göre Dağılımı

Bölüm	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Mühendislik	465	36.0	232	28.3	697	33.0
Tıp	86	6.7	39	4.8	125	5.9
Fen Edebiyat-Eğitim	395	30.6	261	31.8	656	31.1
İktisadi İdari Bilimler	201	15.6	167	20.4	368	17.4
Konservatuvar	45	3.5	29	3.5	74	3.5
Hemşirelik	60	4.6	53	6.5	113	5.4
Beden Eğitimi	39	3.0	39	4.7	78	3.7
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=26.183 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve yaşadığı yerlere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %43.1'inin, son sınıfta okuyanların %19.6'sının yurttan, ilk sınıfta okuyanların %37.7'sinin, son sınıfta okuyanların %53.4'ünün evde, ilk sınıfta okuyanların %19.2'sinin, son sınıfta okuyanların %27.0'ünün ailelerinin yanında yaşadıkları belirlenmiştir (Tablo 15). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin yaşadıkları yerler açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Bu fark yurttan kalan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. İlk sınıfta okuyanlarda yurttan kalanların oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 15. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadığı Yerlere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ailelerinin Yanında	247	19.2	221	27.0	468	22.2
Evde	487	37.7	438	53.4	925	43.8
Yurtta	557	43.1	161	19.6	718	34.0
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=123.507 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve ailevi durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %91.6'sının, son sınıfta okuyanların %87.2'sinin anne babasının birlikte yaşadıkları belirlenmiştir (Tablo 16). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin ailevi durumları açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). İlk sınıfta okuyanlarda anne babası birlikte yaşayanların oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 16. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Ailevi Durum	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Birlikte Yaşıyorlar	1183	91.6	715	87.2	1898	89.9
Boşandılar	40	3.1	23	2.8	63	3.0
Anne Ve/Veya Baba Ölü	68	5.3	82	10.0	150	7.1
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=17.052 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve kardeş sayılarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %43.4'ünün, son sınıfta okuyanların %45.5'inin 3-4 kardeşi, ilk sınıfta okuyanların %34.8'inin, son sınıfta okuyanların %31.2'sinin 5 ve üstü kardeşinin olduğu belirlenmiştir (Tablo 17). Öğrencilerde okunulan

sınıflar arasında öğrencilerin sahip olduğu kardeş sayıları açısından anlamlı fark bulunamamıştır ($p=0.404$).

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Kardeşi yok	15	1.2	11	1.3	26	1.2
2 Kardeş	267	20.6	180	22.0	447	21.2
3-4 Kardeş	560	43.4	373	45.5	933	44.2
5 Ve Üstü Kardeş	449	34.8	256	31.2	705	33.4
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=2.921 \quad p=0.404$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve anne öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %46.2'sinin, son sınıfta okuyanların %45.4'ünün annesinin ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir (Tablo 18). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında anne öğrenim durumları açısından fark bulunamamıştır ($p=0.149$).

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenim Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Okuma-Yazma Bilmiyor	254	19.7	136	16.6	390	18.5
Okuma-Yazma Biliyor	134	10.4	96	11.7	230	10.9
İlköğretim	596	46.2	372	45.4	968	45.9
Lise	226	17.5	147	17.9	373	17.7
Üniversite	81	6.2	69	8.4	150	7.0
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=6.756 \quad p=0.149$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve baba öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %46.8'inin, son sınıfta okuyanların

%47.0'ının babasının ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir (Tablo 19). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında baba öğrenim durumları açısından fark bulunamamıştır (p=0.151).

Tablo 19. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenim Durumlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Okuma-Yazma Bilmiyor	28	2.1	20	2.4	48	2.3
Okuma-Yazma Biliyor	82	6.4	45	5.5	127	6.0
İlköğretim	604	46.8	385	47.0	989	46.8
Lise	318	24.6	174	21.2	492	23.3
Üniversite	259	20.1	196	23.9	455	21.6
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=6.723 \quad p=0.151$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve babalarının mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %48.7'sinin, son sınıfta okuyanların %43.3'ünün baba mesleğinin işçi, operatör vb. olduğu, ilk sınıfta okuyanların % 12.8'inin, son sınıfta okuyanların %9.5'inin baba mesleğinin çiftçi vb. olduğu belirlenmiştir (Tablo 20). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin baba mesleği açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Son sınıfta okuyanlarda baba mesleği asker, memur, vb. meslek grubunda olanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 20. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Baba Mesleği	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Asker, Memur, vb	488	38.5	377	47.2	865	41.8
İşçi, Operatör, vb.	618	48.7	346	43.3	964	46.6
Çiftçi, Hayvancılık	163	12.8	76	9.5	239	11.6
Toplam*	1269	100.0	799	100.0	2068	100.0

$$\chi^2=16.705 \quad p=0.000$$

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve aylık harçlık miktarlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %48.1'inin, son sınıfta okuyanların %51.3'ünün 251-500 YTL, ilk sınıfta okuyanların %46.9'unun, son sınıfta okuyanların %39.0'ünün 0-250 YTL aylık harçlık aldıkları belirlenmiştir (Tablo 21). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin aylık harçlık miktar grupları açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Son sınıfta okuyanlarda 500 YTL üstü aylık harçlık alanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 21. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
0-250 YTL	606	46.9	320	39.0	926	43.9
251-500 YTL	621	48.1	421	51.3	1042	49.4
500 YTL Üstü	64	5.0	79	9.7	143	6.7
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=24.421 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve okul başarılarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %47.9'unun, son sınıfta okuyanların %50.6'sının okul başarısının iyi, ilk sınıfta okuyanların %13.8'inin, son sınıfta okuyanların %10.4'ünün okul başarısının kötü olduğu belirlenmiştir (Tablo 22). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında okul başarı durumları açısından fark bulunamamıştır ($p=0.058$).

Tablo 22. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Okul Başarısı	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	619	47.9	415	50.6	1034	49.0
Orta	495	38.3	320	39.0	815	38.6
Kötü	177	13.8	85	10.4	262	12.4
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=3.896 \quad p=0.058$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve aile ilişkilerine göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %92.6'sının, son sınıfta okuyanların %93.5'inin aile ilişkilerinin iyi olduğu belirlenmiştir (Tablo 23). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında aile ilişkileri açısından fark bulunamamıştır ($p=0.612$).

Tablo 23. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Aile İlişkisi	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	1196	92.6	767	93.5	1963	93.0
Orta	82	6.4	44	5.4	126	6.0
Kötü	13	1.0	9	1.1	22	1.0
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=0.872 \quad p=0.612$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve arkadaş ilişkilerine göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %80.3'ünün, son sınıfta okuyanların %82.9'unun arkadaş ilişkilerinin iyi olduğu belirlenmiştir (Tablo 24). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında arkadaş ilişkileri açısından fark bulunamamıştır ($p=0.135$).

Tablo 24. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Arkadaş İlişkilerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Arkadaş İlişkisi	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	1037	80.3	680	82.9	1717	81.3
Kötü	254	19.7	140	17.1	394	18.7
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=2.236 \quad p=0.135$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve sorunlarını paylaştığı kişilere göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %42.9'unun, son sınıfta okuyanların %46.8'inin sorunlarını aileleriyle paylaştıkları, ilk sınıfta okuyanların %39.3'ünün, son sınıfta okuyanların %41.5'inin sorunlarını arkadaşlarıyla paylaştıkları belirlenmiştir (Tablo

25). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin sorunlarının paylaşılması açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.002$). İlk sınıfta okuyanlarda sorunlarını kimseyle paylaşmayan öğrencilerin oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 25. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sorunlarını Paylaştığı Kişilere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Sorunların Paylaşılması	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ailemle	554	42.9	384	46.8	938	44.4
Arkadaşımle	507	39.3	340	41.5	847	40.2
Kimseyle	230	17.8	96	11.7	326	15.4
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=9.112 \quad p=0.002$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve aylık harçlık miktarlarına göre dağılımları incelendiğinde; kız öğrencilerin %52.0'nın, erkek öğrencilerin %38.8'inin 0-250 YTL, kız öğrencilerin %42.3'ünün, erkek öğrencilerin %53.8'inin 251-500 YTL aylık harçlık aldıkları belirlenmiştir (Tablo 26). Öğrencilerde cinsiyetler arasında öğrencilerin aylık harçlık miktar grupları açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Kız öğrencilerde 0-250 YTL aylık harçlık alanların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 26. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
0-250 YTL	423	52.0	503	38.8	926	43.9
251-500 YTL	344	42.3	698	53.8	1042	49.4
500 YTL Üstü	46	5.7	97	7.4	143	6.7
Toplam	813	100.0	1298	100.0	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=30.441 \quad p=0.000$$

4.2. Alkol Kullanımıyla İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerde alkol kullanımını en az bir kez ve halen kullanan olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; erkeklerin %56.8'inin, kızların %44.0'ının en az bir kez alkolü denediği belirlenmiştir (Tablo 27). Erkekler arasında en az bir kez alkol kullanan oranı kızlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 27. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Kız	358	44.0	455	56.0	813	100.0
Erkek	737	56.8	561	43.2	1298	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=32.527 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde, erkeklerin %44.6'sının, kızların %29.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 28). Erkekler arasında halen alkol kullanan oranı kızlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 28. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Kız	237	29.2	576	70.8	813	100.0
Erkek	579	44.6	719	55.4	1298	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=19.389 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %65.5'inin ve ilk sınıf öğrencilerinin %43.2'sinin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 29). Son sınıf öğrencileri arasında en az bir kez alkol kullanan oranı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 29. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlk (Hazırlık+1)	558	43.2	733	56.8	1291	100.0
Son (4+6)	537	65.5	283	34.5	820	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=99.583 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %50.1'inin ve ilk sınıf öğrencilerinin %31.4'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 30). Son sınıf öğrencileri arasında halen alkol kullanan oranı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 30. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlk (Hazırlık+1)	405	31.4	886	68.6	1291	100.0
Son (4+6)	411	50.1	409	49.9	820	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=74.356 \quad p=0.000$$

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin ilk alkol kullanma yaşı en küçük 7 yaş, en büyük 26 yaş, ortalama 16.62 ± 2.6 olarak belirlenmiştir. En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve ilk alkol kullanma yaşına göre dağılımı incelendiğinde;

ilk sınıfta okuyanların %78.3'ünün, son sınıfta okuyanların %47.1'inin ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olduğu belirlenmiştir (Tablo 31). En az bir kez alkol kullanan öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin ilk alkol kullanma yaş grupları açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). İlk sınıfta okuyanlar arasında ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olan öğrencilerin oranı son sınıfta okuyarlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 31. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin İlk Alkol Kullanma Yaşına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

İlk Alkol Kullanma Yaşı	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
7-17	437	78.3	253	47.1	690	63.0
18 Ve Üzeri	121	21.7	284	52.9	405	37.0
Toplam	588	100.0	537	100.0	1095	100.0

$$\chi^2=114.308 \quad p=0.000$$

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve ilk alkol kullanma yaşına göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %52.8'inin, erkek öğrencilerin %68.0'ının ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olduğu belirlenmiştir (Tablo 32). Cinsiyetler arasında öğrencilerin ilk alkol kullanma yaşı açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Erkek öğrenciler arasında ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olan öğrencilerin oranı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 32. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin İlk Alkol Kullanma Yaşına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

İlk Alkol Kullanma Yaşı	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
7-17	189	52.8	501	68.0	690	63.0
18 Ve Üzeri	169	47.2	236	32.0	405	37.0
Toplam	358	100.0	737	100.0	1095	100.0

$$\chi^2=23.839 \quad p=0.000$$

Halen alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve alkol kullanma sıklığına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %55.8'inin, son sınıfta okuyanların

%54.0'ının sadece özel günlerde, ilk sınıfta okuyanların %2.3'ünün, son sınıfta okuyanların %1.2'sinin her gün alkol kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 33). Halen alkol kullanan öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin alkol kullanma sıklıkları açısından fark bulunamamıştır ($p=0.738$).

Tablo 33. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkol Kullanma Sıklığına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Alkol Kullanma Sıklığı	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Her Gün	9	2.3	5	1.2	14	1.8
Haftada Bir Gün	16	3.9	20	4.9	36	4.4
Haftada Birkaç Gün	39	9.6	44	10.7	83	10.1
Ayda Birkaç Gün	115	28.4	120	29.2	235	28.8
Sadece Özel Günlerde	226	55.8	222	54.0	448	54.9
Toplam	405	100.0	411	100.0	816	100.0

$$\chi^2=1.987 \quad p=0.738$$

Halen alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve alkol kullanma sıklığına göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %70.0'ının, erkek öğrencilerin %48.7'sinin sadece özel günlerde, kız öğrencilerin %0.4'ünün, erkek öğrencilerin %2.3'ünün her gün alkol kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 34). Cinsiyetler arasında öğrencilerin alkol kullanma sıklığı açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Kız öğrencilerde sadece özel günlerde alkol kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 34. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkol Kullanma Sıklığına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Alkol Kullanma Sıklığı	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Her Gün	1	0.4	13	2.3	14	1.8
Haftada Bir Gün	7	3.0	29	5.0	36	4.4
Haftada Birkaç Gün	6	2.5	77	13.3	83	10.1
Ayda Birkaç Gün	57	24.1	178	30.7	235	28.8
Sadece Özel Günlerde	166	70.0	282	48.7	448	54.9
Toplam	237	100.0	579	100.0	816	100.0

$$\chi^2=40.596 \quad p=0.000$$

Halen alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve en çok kullandıkları alkol türüne göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %64.9'unun, son sınıfta okuyanların %56.2'sinin en çok bira içtikleri belirlenmiştir (Tablo 35). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin en çok kullandıkları alkol türü açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.030$). Son sınıfta okuyanlarda rakı kullananların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 35. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Alkol Türüne Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Alkol Türü	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Bira	263	64.9	231	56.2	494	60.5
Rakı	53	13.2	82	20.0	135	16.6
Şarap	54	13.3	63	15.3	117	14.3
Diğer*	35	8.6	35	8.5	70	8.6
Toplam	405	100.0	411	100.0	816	100.0

$$\chi^2=8.951 \quad p=0.030$$

*Votka, viski, likör, cin

Halen alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve en çok kullandıkları alkol türüne göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %58.6'sının, erkek öğrencilerin %61.3'ünün en çok bira, kız öğrencilerin %6.0'mın, erkek öğrencilerin %20.9'unun en çok rakı kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 36). Cinsiyetler arasında öğrencilerin en çok kullandıkları alkol türü açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Kız öğrencilerde şarap kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 36. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Alkol Türüne Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Alkol Türü	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bira	139	58.6	355	61.3	494	60.5
Rakı	14	6.0	121	20.9	135	16.5
Şarap	66	27.8	51	8.8	117	14.3
Diğer*	18	7.6	52	9.0	70	8.7
Toplam	237	100.0	579	100.0	816	100.0

$$\chi^2=65.934 \quad p=0.000$$

*Votka, viski, likör, cin

Halen alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve alkolü bırakmayı deneme durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %90.9'unun, son sınıfta okuyanların %91.5'inin alkolü bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (Tablo 37). Halen alkol kullanan öğrencilerde okudukları sınıflar arasında alkolü bırakmayı deneme oranları açısından fark bulunamamıştır ($p=0.755$).

Tablo 37. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Deneyen	37	9.1	35	8.5	72	8.8
Denemeyen	368	90.9	376	91.5	744	91.2
Toplam	405	100.0	411	100.0	816	100.0

$$\chi^2=0.097 \quad p=0.755$$

Halen alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve alkolü bırakmayı deneme durumuna göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %93.7'sinin, erkek öğrencilerin %90.2'sinin alkolü bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (Tablo 38). Halen alkol kullanan öğrencilerde cinsiyetler arasında alkolü bırakmayı deneme oranları açısından fark bulunamamıştır ($p=0.108$).

Tablo 38. Halen Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Deneyen	15	6.3	57	9.8	72	8.8
Denemeyen	222	93.7	522	90.2	744	91.2
Toplam	237	100.0	579	100.0	816	100.0

$$\chi^2=2.583 \quad p=0.108$$

Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerin okuduğu sınıflara ve bırakmayı deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %83.8'inin, son sınıfta okuyanların %65.7'sinin sağlığa zarar vermesi, ilk sınıfta okuyanların %2.7'sinin, son sınıfta okuyanların %14.3'ünün çevreye zarar vermesi nedeniyle alkol kullanmayı bırakmayı denedikleri belirlenmiştir (Tablo 39). Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerde okudukları sınıflar arasında alkolü bırakmayı deneme nedenleri açısından fark bulunamamıştır (p=0.600).

Tablo 39. Alkolü Bırakmayı Deneyen Öğrencilerin Bırakmayı Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Nedeni	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlığa Zarar Vermesi	31	83.8	23	65.7	54	75.0
Çevreye Zarar Vermesi	1	2.7	5	14.3	6	8.3
Maddi Zarar Vermesi	5	13.5	7	20.0	12	16.7
Toplam	37	100.0	35	100.0	72	100.0

$$\text{Kolmogorov Smirnov } Z=0.766 \quad p=0.600$$

Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerin cinsiyetlerine ve bırakmayı deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %80.0'ının, erkek öğrencilerin %73.7'sinin sağlığına zarar verdiği için alkolü bırakmayı denedikleri belirlenmiştir (Tablo 40). Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerde cinsiyetler arasında alkolü bırakmayı deneme nedenleri açısından fark bulunamamıştır (p=0.991).

Tablo 40. Alkolü Bırakmayı Deneyen Öğrencilerin Bırakmayı Deneme Nedenlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Nedeni	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlığa Zarar Vermesi	12	80.0	42	73.7	54	75.0
Çevreye Zarar Vermesi	2	13.3	4	7.0	6	8.3
Maddi Zarar Vermesi	1	6.7	11	19.3	12	16.7
Toplam	15	100.0	57	100.0	72	100.0

Kolmogorov Smirnov Z=0.435 p=0.991

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve alkolü kullanma ya da deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %48.4'ünün, son sınıfta okuyanların %52.7'sinin zevk ve cesaret almak için, ilk sınıfta okuyanların %45.2'sinin, son sınıfta okuyanların %37.2'sinin merak ve özentisi nedeniyle, ilk sınıfta okuyanların %6.4'ünün, son sınıfta okuyanların %10.1'inin arkadaş ve çevre etkisiyle alkol kullandıkları ya da denedikleri belirlenmiştir (Tablo 41). Öğrencilerde okunan sınıflar arasında öğrencilerin alkolü kullanma ya da deneme nedenleri açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.009). Son sınıfta okuyanlarda arkadaş ve çevre etkisiyle alkol kullananların oranı ilk sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 41. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Alkolü Deneme Nedenleri	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Merak Ve Özentisi	252	45.2	200	37.2	452	41.3
Arkadaş Ve Çevre Etkisi	36	6.4	54	10.1	90	8.2
Zevk Ve Cesaret Almak	270	48.4	283	52.7	553	50.5
Toplam	558	100.0	537	100.0	1095	100.0

$\chi^2=9.489$ p=0.009

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve alkolü kullanma ya da deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %48.6'sının, erkek öğrencilerin %37.7'sinin merak ve özentisi nedeniyle, kız öğrencilerin %45.8'inin, erkek öğrencilerin %52.8'inin zevk ve cesaret almak için, kız öğrencilerin %5.6'sının, erkek

öğrencilerin %9.5'inin arkadaş ve çevre etkisiyle alkol kullandıkları veya denedikleri belirlenmiştir (Tablo 42). Cinsiyetler arasında öğrencilerin alkolü kullanma ya da deneme nedenleri açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.001$). Kız öğrencilerde merak ve özentî etkisiyle alkol kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 42. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Nedenler	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Merak Ve Özentî	174	48.6	278	37.7	452	41.3
Arkadaş Ve Çevre Etkisi	20	5.6	70	9.5	90	8.2
Zevk Ve Cesaret Almak	164	45.8	389	52.8	553	50.5
Toplam	358	100.0	737	100.0	1095	100.0

$$\chi^2=13.717 \quad p=0.001$$

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve alkolü kullandıkları yere göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %85.7'sinin, son sınıfta okuyanların %80.1'inin ev dışı ortamlarda alkol kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 43). İlk sınıfta okuyanlarda ev dışı ortamlarda alkol kullananların oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.014$).

Tablo 43. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullandıkları Yere Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Alkol Kullanılan Yer	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ev	80	14.3	107	19.9	187	17.1
Ev Dışı Ortamlar	478	85.7	430	80.1	908	82.9
Toplam	558	100.0	537	100.0	1095	100.0

$$\chi^2=6.035 \quad p=0.014$$

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve alkolü kullandıkları yere göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %76.3'ünün, erkek öğrencilerin %86.2'sinin ev dışı ortamlarda alkol kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 44). Erkek öğrencilerde ev dışı

ortamlarda alkol kullananların oranı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 44. En Az Bir Kez Alkol Kullanan Öğrencilerin Alkolü Kullandıkları Yere Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Alkol Kullanılan Yer	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ev	85	23.7	102	13.8	187	17.1
Ev Dışı Ortamlar	273	76.3	635	86.2	908	82.9
Toplam	358	100.0	737	100.0	1095	100.0

$$\chi^2=16.687 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %53.9'unun, son sınıfta okuyanların %69.0'nun ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullananların olduğu belirlenmiştir (Tablo 45). Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında aileleri ve arkadaşlarında alkol kullanma durumları açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Son sınıfta okuyanlarda aileleri ve arkadaşlarında alkol kullananların olduğu öğrencilerin oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 45. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Var	696	53.9	566	69.0	1262	59.8
Yok	595	46.1	254	31.0	849	40.2
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=47.637 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %51.2'sinin, erkek öğrencilerin %65.2'sinin ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullananların olduğu belirlenmiştir (Tablo 46). Cinsiyetler arasında aile ve arkadaşlarında alkol kullanma

durumları açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Erkek öğrencilerde aileleri ve arkadaşlarında alkol kullananların olduğu öğrencilerin oranı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 46. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Var	416	51.2	846	65.2	1262	59.8
Yok	397	48.8	452	34.8	849	40.2
Toplam	813	100.0	1298	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=40.802 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve alkolün sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %83.0'ının, son sınıfta okuyanların %88.9'unun alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisinin olduğu belirlenmiştir (Tablo 47). Son sınıfta okuyanlarda alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.000$).

Tablo 47. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkolün Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Alkol Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Var	1072	83.0	729	88.9	1801	85.3
Yok	219	17.0	91	11.1	310	14.7
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=13.773 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve alkolün sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumuna göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %89.3'ünün, erkek öğrencilerin %82.8'inin alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisinin olduğu

belirlenmiştir (Tablo 48). Kız öğrencilerde alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.000$).

Tablo 48. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkolün Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Alkol Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Var	726	89.3	1075	82.8	1801	85.3
Yok	87	10.7	223	17.2	310	14.7
Toplam	813	100.0	1298	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=16.750 \quad p=0.000$$

Alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve bilgileri edindikleri kaynaklara göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %51.5'inin, son sınıfta okuyanların %49.8'inin bilgileri yazılı-görsel basından, ilk sınıfta okuyanların %4.5'inin, son sınıfta okuyanların %7.0'inin bilgileri sağlık kuruluşundan bilgi edindikleri belirlenmiştir (Tablo 49). Alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrencilerde okunulan sınıflar arasında bilgileri edindikleri kaynaklar açısından fark bulunamamıştır ($p=0.081$).

Tablo 49. Alkolün Sağlığa Zararları Hakkında Bilgisi Olan Öğrencilerin Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Aile	300	28.0	187	25.7	487	27.0
Okul	172	16.0	128	17.5	300	16.7
Sağlık Kuruluşu	48	4.5	51	7.0	99	5.5
Yazılı-Görsel Basın	552	51.5	363	49.8	915	50.8
Toplam	1072	100.0	729	100.0	1801	100.0

$$\chi^2=6.723 \quad p=0.081$$

Alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrencilerin cinsiyetlerine ve bilgileri edindikleri kaynaklara göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %44.6'sının, erkek öğrencilerin %55.0'inin bilgileri yazılı görsel basından, kız öğrencilerin %3.8'inin,

erkek öğrencilerin %6.6'sının bilgileri sağlık kuruluşundan edindikleri belirlenmiştir (Tablo 50). Alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrencilerde cinsiyetler arasında bilgileri edindikleri kaynaklar açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Kız öğrencilerde alkolün sağlığa zararları hakkında bilgileri ailelerinden edinenlerin oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 50. Alkolün Sağlığa Zararları Hakkında Bilgisi Olan Öğrencilerin Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Aile	239	32.9	248	23.1	487	27.0
Okul	136	18.7	164	15.3	300	16.7
Sağlık Kuruluşu	27	3.8	72	6.6	99	5.5
Yazılı-Görsel Basın	324	44.6	591	55.0	915	50.8
Toplam	726	100.0	1075	100.0	1801	100.0

$$\chi^2=34.824 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Konservatuvar öğrencilerinin %77.0'ının, BESYO (Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu) öğrencilerinin %59.0'ının, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %57.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 51). En az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin okudukları bölümler arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Konservatuvar, BESYO ve İktisadi İdari Bilimler öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı diğer bölümlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 51. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mühendislik	350	50.2	347	49.8	697	100.0
Tıp	64	51.2	61	48.8	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	319	48.6	337	51.4	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	213	57.9	155	42.1	368	100.0
Konservatuvar	57	77.0	17	23.0	74	100.0
Hemşirelik	46	40.7	67	59.3	113	100.0
Beden Eğitimi	46	59.0	32	41.0	78	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=34.850 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; konservatuvar öğrencilerinin %56.8'inin, BESYO öğrencilerinin %52.6'sının ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %39.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 52). Yapılan ileri analizde konservatuvar öğrencileri arasında halen alkol kullanan oranı diğer bölümlerdekinden anlamlı düzeyde yüksek, hemşirelik öğrencileri arasında ise anlamlı düzeyde düşüktür (p=0.000).

Tablo 52. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mühendislik	273	39.2	424	60.8	697	100.0
Tıp	48	38.4	77	61.6	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	242	36.9	414	63.1	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	146	39.7	222	60.3	368	100.0
Konservatuvar	42	56.8	32	43.2	74	100.0
Hemşirelik	24	21.2	89	78.8	113	100.0
Beden Eğitimi	41	52.6	37	47.4	78	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=32.147 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %67.3'ünün ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin %64.6'sının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 53). En az bir kez alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin anne öğrenim düzey grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Anne öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 53. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Anne Öğrenim Durumu	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	156	40.0	234	60.0	390	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	101	43.9	129	56.1	230	100.0
İlköğretim	496	51.2	472	48.8	968	100.0
Lise	241	64.6	132	35.4	373	100.0
Üniversite	101	67.3	49	32.7	150	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2_{\text{eğim}}=61.988 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %61.1'inin ve babası lise mezunu olan öğrencilerin %53.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 54). En az bir kez alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin baba öğrenim düzey grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Baba öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 54. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Öğrenim Durumu	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	15	31.3	33	68.7	48	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	53	41.7	74	58.3	127	100.0
İlköğretim	486	49.1	503	50.9	989	100.0
Lise	263	53.5	229	46.5	492	100.0
Üniversite	278	61.1	177	38.9	455	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=31.431 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %58.7'sinin ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin %53.6'sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 55). Halen alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin anne öğrenim düzey grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Anne öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 55. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Anne Öğrenim Durumu	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	108	27.7	282	72.3	390	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	68	29.6	162	70.4	230	100.0
İlköğretim	352	36.4	616	63.6	968	100.0
Lise	200	53.6	173	46.4	373	100.0
Üniversite	88	58.7	62	41.3	150	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=76.863 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası üniversite mezunu olan

öğrencilerin %49.7'sinin ve babası lise mezunu olan öğrencilerin %39.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 56). Halen alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin baba öğrenim düzey grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Babaları üniversite ve lise mezunu olan öğrenciler arasında alkol kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 56. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Öğrenim Durumu	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	10	20.8	38	79.2	48	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	39	30.7	88	69.3	127	100.0
İlköğretim	348	35.2	641	64.8	989	100.0
Lise	193	39.2	299	60.8	492	100.0
Üniversite	226	49.7	229	50.3	455	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 \text{eğim}=36.259 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %74.1'inin ve 251-500 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %57.7'sinin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 57). En az bir kez alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin aylık harçlık miktar grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Aylık harçlık miktarları yükseldikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 57. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-250 YTL	388	41.9	538	58.1	926	100.0
251-500 YTL	601	57.7	441	42.3	1042	100.0
500 YTL Üstü	106	74.1	37	25.9	143	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=79.262 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarlarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %61.5'inin ve 251-500 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %45.1'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 58). Halen alkol kullanma oranı açısından öğrencilerin aylık harçlık miktar grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Aylık harçlık miktarları yükseldikçe öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 58. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-250 YTL	258	27.9	668	72.1	926	100.0
251-500 YTL	470	45.1	572	54.9	1042	100.0
500 YTL Üstü	88	61.5	55	38.5	143	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=95.286 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; aile ilişkileri iyi olanların %50.5'inin, aile ilişkileri orta olanların %67.5'inin ve aile ilişkileri kötü olanların %81.8'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 59). En az bir kez alkol kullanma oranı açısından

öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 59. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre

Aile İlişkisi	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	992	50.5	971	49.5	1963	100.0
Orta	85	67.5	41	32.5	126	100.0
Kötü	18	81.8	4	18.2	22	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

χ^2 eğim=21.528 p=0.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %41.3'ünün, aile ilişkileri kötü olanların %76.9'unun; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %64.9'unun, aile ilişkileri kötü olanların %88.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 60). İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır (p=0.233). Diğer bir deyişle ilk sınıfa gelen öğrencilerden aile ilişkileri iyi olanlar arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha düşüktür. Buna karşın son sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır.

Tablo 60. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Aile İlişkisi	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	χ^2 eğim =	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	İyi	494	41.3	702	58.7	1196	100.0	24.173	0.000
	Orta	54	65.9	28	34.1	82	100.0		
	Kötü	10	76.9	3	23.1	13	100.0		
Son	İyi	498	64.9	269	35.1	767	100.0	2.452	0.233
	Orta	31	70.5	13	29.5	44	100.0		
	Kötü	8	88.9	1	11.1	9	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; aile ilişkileri iyi olanların %37.3'ünün, aile ilişkileri orta olanların %54.0'ının ve aile ilişkileri kötü olanların %72.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 61). Halen alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 61. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile İlişkisi	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	732	37.3	1231	62.7	1963	100.0
Orta	68	54.0	58	46.0	126	100.0
Kötü	16	72.7	6	27.3	22	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

χ^2 eğim=24.738 p=0.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %29.7'sinin, aile ilişkileri kötü olanların %61.5'inin; son sınıf

öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %49.2'sinin, aile ilişkileri kötü olanların %88.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 62). Gerek ilk gerek son sınıfta halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen alkol kullanma oranı, aile ilişkilerinin durumundan etkilenmektedir, sınıflar arası fark aile ilişkilerinden kaynaklanmamaktadır.

Tablo 62. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Aile İlişkisi	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	χ^2 eğim =	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	İyi	355	29.7	841	70.3	1196	100.0	22.121	0.000
	Orta	42	51.2	40	48.8	82	100.0		
	Kötü	8	61.5	5	38.5	13	100.0		
Son	İyi	377	49.2	390	50.8	767	100.0	7.093	0.028
	Orta	26	59.1	18	40.9	44	100.0		
	Kötü	8	88.9	1	11.1	9	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve alkol kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumuna göre dağılımı incelendiğinde; hemşirelik öğrencilerinin %96.5'inin, tıp fakültesi öğrencilerinin %91.2'sinin alkol kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir (Tablo 63). Alkol kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrenciler; bu zararları bağımlılık, sarhoşluk ve dengesizlik, ömrü kısaltması, çevresel ve maddi zarar, karaciğer problemleri olarak tanımlamışlardır. Hemşirelik öğrencileri arasında alkol kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olan oranı diğer bölümlerin öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.004).

Tablo 63. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Alkol Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	Alkol Kullanımının Zararları Hakkında Bilgi durumu				Toplam	
	Var		Yok		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Mühendislik	582	83.5	115	16.5	697	100.0
Tıp	114	91.2	11	8.8	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	550	83.8	106	16.2	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	318	86.4	50	13.6	368	100.0
Konservatuvar	60	81.1	14	18.9	74	100.0
Hemşirelik	109	96.5	4	3.5	113	100.0
Beden Eğitimi	65	83.3	13	16.7	78	100.0
Toplam	1798	85.2	313	14.8	2111	100.0

$$\chi^2=19.098 \quad p=0.004$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve alkol kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumuna göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %88.7'sinin, ilk sınıf öğrencilerinin %83.0'ının alkol kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir (Tablo 64). Son sınıf öğrencileri arasında alkol kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olan oranı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 64. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Alkol Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Alkol Kullanımının Zararları Hakkında Bilgi durumu				Toplam	
	Var		Yok		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlk (Hazırlık+1)	1071	83.0	220	17.0	1291	100.0
Son (4+6)	727	88.7	93	11.3	820	100.0
Toplam	1798	85.2	313	14.8	2111	100.0

$$\chi^2=12.900 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailevi durumlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; anne-babası boşananların %81.0'ünün, anne ve/veya babası ölenlerin %52.7'sinin ve anne-babası birlikte yaşayanların %50.8'inin en az

bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 65). En az bir kez alkol kullanan oranı anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.000$).

Tablo 65. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı

Ailevi Durumu	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Birlikte Yaşıyorlar	965	50.8	933	49.2	1898	100.0
Boşandılar	51	81.0	12	19.0	63	100.0
Anne Ve/Veya Baba Ölü	79	52.7	71	47.3	150	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=22.184 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailevi durumlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarının dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde anne-babası boşananların %72.5'inin, anne ve/veya babası ölenlerin %41.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise anne-babası boşananların %95.7'sinin, anne ve/veya babası ölenlerin %62.2'sinin en az bir defa alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 66). Gerek ilk gerek son sınıfta en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın ailevi durumlar arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 66. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailevi Durumlarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanımına Göre Dağılımı

Sınıf	Ailevi Durumu	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Birlikte Yaşıyorlar	501	42.3	682	57.7	1183	100.0	14.454	0.001
	Boşandılar	29	72.5	11	27.5	40	100.0		
	Anne Ve/Veya Baba Ölü	28	41.2	40	58.8	68	100.0		
Son	Birlikte Yaşıyorlar	464	64.9	251	35.1	715	100.0	9.764	0.008
	Boşandılar	22	95.7	1	4.3	23	100.0		
	Anne Ve/Veya Baba Ölü	51	62.2	31	37.8	82	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailevi durumlarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; anne-babası boşananların %69.8'inin, anne ve/veya babası ölenlerin %38.7'sinin ve anne-babası birlikte yaşayanların %37.6'sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 67). Halen alkol kullanan oranı anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 67. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumları Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Ailevi Durumu	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Birlikte Yaşıyorlar	714	37.6	1184	62.4	1898	100.0
Boşandılar	44	69.8	19	30.2	63	100.0
Anne/Baba Ölü	58	38.7	92	61.3	150	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=26.699 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailevi durumlarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde anne-babası boşananların %62.5'inin, anne ve/veya babası ölenlerin %27.9'unun; son sınıf öğrencilerinde ise anne-babası boşananların %82.6'sının, anne ve/veya babası ölenlerin %47.6'sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 68). Gerek ilk gerek son sınıfta halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın ailevi durumlar arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 68. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailevi Durumlarına Ve Halen Alkol Kullanımına Göre Dağılımı

Sınıf	Ailevi Durumu	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Birlikte Yaşıyorlar	361	30.5	822	69.5	1183	100.0	18.777	0.000
	Boşandılar	25	62.5	15	37.5	40	100.0		
	Anne Ve/Veya Baba Ölü	19	27.9	49	72.1	68	100.0		
Son	Birlikte Yaşıyorlar	353	49.4	362	50.6	715	100.0	10.086	0.006
	Boşandılar	19	82.6	4	17.4	23	100.0		
	Anne Ve/Veya Baba Ölü	39	47.6	43	52.4	82	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yere ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailelerinin yanında kalanların %53.2'sinin, evde kalanların %51.7'sinin ve yurttaki kalanların %51.3'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 69). Öğrencilerin yaşadıkları yer, en az bir kez alkol kullanma durumunu etkilememektedir (p=0.796).

Tablo 69. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ailelerinin Yanında	249	53.2	219	46.8	468	100.0
Evde	478	51.7	447	48.3	925	100.0
Yurtta	368	51.3	350	48.7	718	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=0.457 \quad p=0.796$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, yaşadıkları yere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde evde kalanların %37.6'sının, yurttan kalanların %49.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalanların %67.4'ünün, yurttan kalanların %58.4'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 70). İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.001$). Bu fark ilk sınıf öğrencilerinde yurttan kalan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının ailelerinin yanında ve evde kalan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p=0.106$). Diğer bir deyişle ilk sınıfa gelen öğrencilerden yurttan kalan öğrenciler arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın son sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır.

Tablo 70. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Yaşanılan Yer	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Ailelerinin Yanında	101	40.9	146	59.1	247	100.0	14.960	0.001
	Evde	183	37.6	304	62.4	487	100.0		
	Yurtta	274	49.2	283	50.8	557	100.0		
Son	Ailelerinin Yanında	148	67.0	73	33.0	221	100.0	4.481	0.106
	Evde	295	67.4	143	32.6	438	100.0		
	Yurtta	94	58.4	67	41.6	161	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yere ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; evde kalanların %40.4'ünün, ailelerinin yanında kalanların %37.4'ünün ve yurtta kalanların %37.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 71). Öğrencilerin yaşadıkları yer, halen alkol kullanma durumunu etkilememektedir (p=0.333).

Tablo 71. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ailelerinin Yanında	175	37.4	293	62.6	468	100.0
Evde	374	40.4	551	59.6	925	100.0
Yurtta	267	37.2	451	62.8	718	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=2.199 \quad p=0.333$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, yaşadıkları yere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde evde kalanların %27.1'inin, yurtta kalanların %36.1'inin; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalanların %55.3'ünün, yurtta kalanların %41.0'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir

(Tablo 72). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ilk sınıf öğrencilerinde yurttan kalan öğrenciler arasında; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin yaşadıkları yerler arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 72. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Yaşanılan Yer	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Ailelerinin Yanında	72	29.1	175	70.9	247	100.0	10.435	0.005
	Evde	132	27.1	355	72.9	487	100.0		
	Yurttan	201	36.1	356	63.9	557	100.0		
Son	Ailelerinin Yanında	103	46.6	118	53.4	221	100.0	11.068	0.004
	Evde	242	55.3	196	44.6	438	100.0		
	Yurttan	66	41.0	95	59.0	161	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul başarılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; okul başarısı iyi olanların %49.4'ünün, orta olanların %53.1'inin ve kötü olanların %57.6'sının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 73). Okul başarısı kötü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranı diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.011).

Tablo 73. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Okul Başarısı	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi	511	49.4	523	50.6	1034	100.0
Orta	433	53.1	382	46.9	815	100.0
Kötü	151	57.6	111	42.4	262	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=6.461 \quad p=0.011$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarıları iyi olanların %40.9'unun, kötü olanların %49.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarıları iyi olanların %62.2'sinin, kötü olanların %75.3'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 74). Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.049$). Bu fark son sınıf öğrencilerinde okul başarıları kötü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının okul başarıları iyi ve orta olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p=0.131$). Diğer bir deyişle son sınıfa gelen öğrencilerden okul başarıları kötü olanlar arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın ilk sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır.

Tablo 74. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Okul Başarısı	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	χ^2 eğim=	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	İyi	253	40.9	366	59.1	619	100.0	4.112	0.128
	Orta	218	44.0	277	56.0	495	100.0		
	Kötü	87	49.2	90	50.8	177	100.0		
Son	İyi	258	62.2	157	37.8	415	100.0	6.213	0.048
	Orta	215	67.2	105	32.8	320	100.0		
	Kötü	64	75.3	21	24.7	85	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul başarılarına ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; okul başarısı iyi olanların %36.5'inin, orta olanların %39.0'nun ve kötü olanların %46.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 75). Okul başarısı kötü olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranı diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.006).

Tablo 75. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Okul Başarısı	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	377	36.5	657	63.5	1034	100.0
Orta	318	39.0	497	61.0	815	100.0
Kötü	121	46.2	141	53.8	262	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=7.480 \quad p=0.006$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarılarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarısı iyi olanların %30.4'ünün, kötü olanların %36.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarısı iyi olanların %45.5'inin, kötü olanların %65.9'uun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 76). Son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları

açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.002$). Bu fark son sınıf öğrencilerinde okul başarısı kötü olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının okul başarısı iyi ve orta olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İlk sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanan oranı açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p=0.254$). Diğer bir deyişle son sınıfa gelen öğrencilerden okul başarısı kötü olanlar arasında halen alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın ilk sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır.

Tablo 76. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Okul Başarısı	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan				χ^2 eğim=	p=
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
İlk	İyi	188	30.4	431	69.6	619	100.0	2.345	0.259
	Orta	152	30.7	343	69.3	495	100.0		
	Kötü	65	36.7	112	63.3	177	100.0		
Son	İyi	189	45.5	226	54.5	415	100.0	12.199	0.002
	Orta	166	51.9	154	48.1	320	100.0		
	Kötü	56	65.9	29	34.1	85	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; kardeşi olmayanların %69.2'sinin ve iki kardeş olanların %68.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 77). Kardeş sayısı 5 ve üstü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranı kardeş sayısı 5'in altında olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür ($p=0.000$).

Tablo 77. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayıları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Kardeş sayısı	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Kardeşi yok	18	69.2	8	30.8	26	100.0
2 kardeş	306	68.5	141	31.5	447	100.0
3-4 kardeş	500	53.6	433	46.4	933	100.0
5 ve üstü kardeş	271	38.4	434	61.6	705	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=102.473 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, kardeş sayılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde 2 kardeş olanların %60.3'ünün, 5 ve üstü kardeş olanların %31.0'ünün; son sınıf öğrencilerinde ise kardeşi olmayanların %90.9'unun, 5 ve üstü kardeş olanların %51.6'sının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 78). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark kardeş sayısı 5 ve üstü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının kardeş sayısı 5'in altında olan öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 78. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Kardeş Sayıları Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Kardeş Sayısı	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Kardeşi yok	8	53.3	7	46.7	15	100.0	60.336	0.000
	2 Kardeş	161	60.3	106	39.7	267	100.0		
	3-4 Kardeş	250	44.6	310	55.4	560	100.0		
	5 Ve Üstü Kardeş	139	31.0	310	69.0	449	100.0		
Son	Kardeşi yok	10	90.9	1	9.1	11	100.0	43.581	0.000
	2 Kardeş	145	80.6	35	19.4	180	100.0		
	3-4 Kardeş	250	67.0	123	33.0	373	100.0		
	5 Ve Üstü Kardeş	132	51.6	124	48.4	256	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; kardeşi olmayanların %61.5'inin ve iki kardeş olanların %55.5'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 79). Halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kardeş sayıları azaldıkça öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 79. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayıları Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kardeşi yok	16	61.5	10	38.5	26	100.0
2 Kardeş	248	55.5	199	44.5	447	100.0
3-4 Kardeş	361	38.7	572	61.3	933	100.0
5 Ve Üstü Kardeş	191	27.1	514	72.9	705	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=96.982 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, kardeş sayılarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde 2 kardeş olanların %47.2'sinin, 5 ve üstü kardeş olanların %20.9'unun; son sınıf öğrencilerinde ise kardeşi olmayanların %81.8'inin, 5 ve üstü kardeş olanların %37.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 80). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İlk ve son sınıf öğrencilerinde kardeş sayıları azaldıkça öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın kardeş sayıları arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 80. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Kardeş Sayıları Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Kardeş Sayısı	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Kardeşi yok	7	46.7	8	53.3	15	100.0	55.424	0.000
	2 Kardeş	126	47.2	141	52.8	267	100.0		
	3-4 Kardeş	178	31.8	382	68.2	560	100.0		
	5 Ve Üstü Kardeş	94	20.9	355	79.1	449	100.0		
Son	Kardeşi yok	9	81.8	2	18.2	11	100.0	42.352	0.000
	2 Kardeş	122	67.8	58	32.2	180	100.0		
	3-4 Kardeş	183	49.1	190	50.9	373	100.0		
	5 Ve Üstü Kardeş	97	37.9	159	62.1	256	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası asker, memur, vb. olanların %60.2'sinin, babası işçi, operatör, vb. olanların %46.4'ünün ve babası çiftçi, vb. olanların %43.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 81). En az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin babalarının meslek grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Babalarının meslekleri asker, memur, vb. ve işçi, operatör, vb. olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı babalarının meslekleri çiftçi, hayvancılık vb. olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir.

Tablo 81. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Mesleği	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Asker, Memur, vb	521	60.2	344	39.8	865	100.0
İşçi, Operatör, vb.	447	46.4	517	53.6	964	100.0
Çiftçi, Hayvancılık	104	43.5	135	56.5	239	100.0
Toplam*	1072	51.9	996	48.1	2068	100.0

$$\chi^2=42.587 \quad p=0.000$$

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, babalarının mesleklerine ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde babası asker, memur, vb. olanların %50.6'sının, babası çiftçi, vb. olanların %38.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise babası asker, memur, vb. olanların %72.7'sinin, babası çiftçi, vb. olanların %53.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 82). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin babalarının meslek grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark babalarının meslekleri asker, memur, vb. ve işçi, operatör, vb. olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının babalarının meslekleri çiftçi, hayvancılık vb. olanlardan yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin babalarının meslek grupları arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 82. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Baba Mesleği	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Asker, Memur, vb	247	50.6	241	49.4	488	100.0	17.084	0.000
	İşçi, Operatör, vb.	240	38.8	378	61.2	618	100.0		
	Çiftçi, Hayvancılık	63	38.7	100	61.3	163	100.0		
Son	Asker, Memur, vb	274	72.7	103	27.3	377	100.0	17.964	0.000
	İşçi, Operatör, vb.	207	59.8	139	40.2	346	100.0		
	Çiftçi, Hayvancılık	41	53.9	35	46.1	76	100.0		
Toplam*		1072	51.8	996	48.2	2068	100.0		

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası asker, memur, vb. olanların %46.6'sının, babası işçi, operatör, vb. olanların %33.6'sının ve babası çiftçi, vb. olanların %31.4'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 83). Babalarının meslekleri asker, memur, vb. olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı diğer meslek gruplarından anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 83. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Mesleği	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Asker, Memur, vb	403	46.6	462	53.4	865	100.0
İşçi, Operatör, vb.	324	33.6	640	66.4	964	100.0
Çiftçi, Hayvancılık	75	31.4	164	68.6	239	100.0
Toplam	802	38.7	1266	61.3	2068	100.0

$\chi^2=38.586$ p=0.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, babalarının mesleklerine ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde babası asker, memur, vb. olanların %38.1'inin, babası işçi, operatör, vb. olanların %27.5'inin; son

sınıf öğrencilerinde ise babası asker, memur, vb. olanların %57.6'sının, babası çiftçi, vb. olanların %39.5'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 84). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin babalarının meslek grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark babalarının meslekleri asker, memur, vb. olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığının babalarının meslekleri diğer meslek gruplarından olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin babalarının meslek grupları arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 84. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Babalarının Mesleklerine Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Baba Mesleği	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Asker, Memur, vb	186	38.1	302	61.9	488	100.0	15.572	0.000
	İşçi, Operatör, vb.	170	27.5	448	72.5	618	100.0		
	Çiftçi, Hayvancılık	45	27.6	118	72.4	163	100.0		
Son	Asker, Memur, vb	217	57.6	160	42.4	377	100.0	16.149	0.000
	İşçi, Operatör, vb.	154	44.5	192	55.5	346	100.0		
	Çiftçi, Hayvancılık	30	39.5	46	60.5	76	100.0		
Toplam*		802	38.8	1266	61.2	2068	100.0		

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımları incelendiğinde; Ege bölgesinde doğanların %64.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %62.1'inin ve Akdeniz bölgesinde doğanların %61.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 85). Ege, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde doğan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı diğer bölgelerde doğan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 85. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	64	62.1	39	37.9	103	100.0
Ege	44	64.7	24	35.3	68	100.0
Akdeniz	387	61.9	238	38.1	625	100.0
İç Anadolu	101	55.5	81	44.5	182	100.0
Karadeniz	49	49.5	50	50.5	99	100.0
Doğu Anadolu	92	40.4	136	59.6	228	100.0
Güneydoğu Anadolu	353	44.5	441	55.5	794	100.0
Yurt dışı	5	41.7	7	58.3	12	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=65.393 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, doğdukları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde Ege bölgesinde doğanların %61.2'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %53.4'ünün, Marmara bölgesinde doğanların %50.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise Ege bölgesinde doğanların %73.7'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %72.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %87.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 86). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Ege, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde doğan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının diğer bölgelerde doğan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 86. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Defa Dahi Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Bölge	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Marmara	36	50.7	35	49.3	71	100.0	46.487	0.000
	Ege	30	61.2	19	38.8	49	100.0		
	Akdeniz	187	53.4	163	46.6	350	100.0		
	İç Anadolu	55	50.5	54	49.5	109	100.0		
	Karadeniz	25	40.3	37	59.7	62	100.0		
	Doğu Anadolu	47	30.5	107	69.5	154	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	174	35.9	311	64.1	485	100.0		
	Yurt dışı	4	36.4	7	63.6	11	100.0		
Son	Marmara	28	87.5	4	12.5	32	100.0	23.061	0.002
	Ege	14	73.7	5	26.3	19	100.0		
	Akdeniz	200	72.7	75	27.3	275	100.0		
	İç Anadolu	46	63.0	27	37.0	73	100.0		
	Karadeniz	24	64.9	13	35.1	37	100.0		
	Doğu Anadolu	45	60.8	29	39.2	74	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	179	57.9	130	42.1	309	100.0		
	Yurt dışı	1	100.0	0	0.0	1	100.0		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Marmara bölgesinde doğanların %57.3'ünün, Ege bölgesinde doğanların %47.1'inin ve Akdeniz bölgesinde doğanların %46.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 87). Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde doğan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı diğer bölgelerde doğan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 87. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	59	57.3	44	42.7	103	100.0
Ege	32	47.1	36	52.9	68	100.0
Akdeniz	293	46.9	332	53.1	625	100.0
İç Anadolu	70	38.5	112	61.5	182	100.0
Karadeniz	34	34.3	65	65.7	99	100.0
Doğu Anadolu	70	30.7	158	69.3	228	100.0
Güneydoğu Anadolu	256	32.2	538	67.8	794	100.0
Yurt dışı	2	16.7	10	83.3	12	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 = 58.005 \quad p = 0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, doğdukları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde Ege bölgesinde doğanların %61.2'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %53.4'ünün, Marmara bölgesinde doğanların %50.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise Ege bölgesinde doğanların %73.7'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %72.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %87.5'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 88). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Ege, Marmara, Akdeniz bölgelerinde doğan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığının diğer bölgelerde doğan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 88. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Bölge	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Marmara	34	47.9	37	52.1	71	100.0	41.941	0.000
	Ege	19	38.8	30	61.2	49	100.0		
	Akdeniz	141	40.3	209	59.7	350	100.0		
	İç Anadolu	37	33.9	72	66.1	109	100.0		
	Karadeniz	16	25.8	46	74.2	62	100.0		
	Doğu Anadolu	30	19.5	124	80.5	154	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	126	26.0	359	74.0	485	100.0		
	Yurt dışı	2	18.2	9	81.8	11	100.0		
Son	Marmara	25	78.1	7	21.9	32	100.0	25.712	0.001
	Ege	13	68.4	6	31.6	19	100.0		
	Akdeniz	152	55.3	123	44.7	275	100.0		
	İç Anadolu	33	45.2	40	54.8	73	100.0		
	Karadeniz	18	48.6	19	51.4	37	100.0		
	Doğu Anadolu	40	54.1	34	45.9	74	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	130	42.1	179	57.9	309	100.0		
	Yurt dışı	-	-	1	100.0	1	100.0		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %71.4'ünün, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %62.4'ünün ve Karadeniz bölgesinde yaşayanların %55.6'sının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 89). En az bir kez alkol kullanan sıklığı, ailesi Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında diğer bölgelerde yaşayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek; ailesi Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan öğrenciler arasında anlamlı düzeyde düşüktür (p=0.000).

Tablo 89. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	76	54.7	63	45.3	139	100.0
Ege	45	71.4	18	28.6	63	100.0
Akdeniz	418	62.4	252	37.6	670	100.0
İç Anadolu	83	52.9	74	47.1	157	100.0
Karadeniz	40	55.6	32	44.4	72	100.0
Doğu Anadolu	54	34.4	103	65.6	157	100.0
Güneydoğu Anadolu	375	44.5	467	55.5	842	100.0
Yurt dışı	4	36.4	7	63.6	11	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=78.638 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %63.2'sinin, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %54.1'inin, İç Anadolu bölgesinde yaşayanların %49.0'mın; son sınıf öğrencilerinde ise ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %84.0'mın, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %73.2'sinin, Karadeniz bölgesinde yaşayanların %72.0'mın en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 90). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ailesi Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden yüksek; ailesi Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 90. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Bölge	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	$\chi^2=$	p=
İlk	Marmara	45	47.4	50	52.6	95	100.0	52.552	0.000
	Ege	24	63.2	14	36.8	38	100.0		
	Akdeniz	205	54.1	174	45.9	379	100.0		
	İç Anadolu	50	49.0	52	51.0	102	100.0		
	Karadeniz	22	46.8	25	53.2	47	100.0		
	Doğu Anadolu	32	27.4	85	72.6	117	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	176	35.1	326	64.9	502	100.0		
	Yurt dışı	4	36.4	7	63.6	11	100.0		
Son	Marmara	31	70.5	13	29.5	44	100.0	22.353	0.001
	Ege	21	84.0	4	16.0	25	100.0		
	Akdeniz	213	73.2	78	26.8	291	100.0		
	İç Anadolu	33	60.0	22	40.0	55	100.0		
	Karadeniz	18	72.0	7	28.0	25	100.0		
	Doğu Anadolu	22	55.0	18	45.0	40	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	199	58.5	141	41.5	340	100.0		
	Yurt dışı	-	-	-	-	-	-		
Toplam		1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde, ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %60.3'ünün, Marmara bölgesinde yaşayanların %50.4'ünün ve Akdeniz bölgesinde yaşayanların %47.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 91). Aileleri Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı aileleri diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 91. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	70	50.4	69	49.6	139	100.0
Ege	38	60.3	25	39.7	63	100.0
Akdeniz	321	47.9	349	52.1	670	100.0
İç Anadolu	52	33.1	105	66.9	157	100.0
Karadeniz	27	37.5	45	62.5	72	100.0
Doğu Anadolu	37	23.6	120	76.4	157	100.0
Güneydoğu Anadolu	269	31.9	573	68.1	842	100.0
Yurt dışı	2	18.2	9	81.8	11	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2 = 79.761 \quad p = 0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %47.4'ünün, Marmara bölgesinde yaşayanların %44.2'sinin, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %40.4'ünün; son sınıf öğrencilerinde ise ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %80.0'ının, Marmara bölgesinde yaşayanların %63.6'sının, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %57.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 92). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ailesi Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklanmadığı söylenebilir.

Tablo 92. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Bölge	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	$\chi^2=$	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	Marmara	42	44.2	53	55.8	95	100.0	47.072	0.000
	Ege	18	47.4	20	52.6	38	100.0		
	Akdeniz	153	40.4	226	59.6	379	100.0		
	İç Anadolu	29	28.4	73	71.6	102	100.0		
	Karadeniz	14	29.8	33	70.2	47	100.0		
	Doğu Anadolu	20	17.1	97	82.9	117	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	127	25.3	375	74.7	502	100.0		
	Yurt dışı	2	18.2	9	81.8	11	100.0		
Son	Marmara	28	63.6	16	36.4	44	100.0	30.863	0.000
	Ege	20	80.0	5	20.0	25	100.0		
	Akdeniz	168	57.7	123	42.3	291	100.0		
	İç Anadolu	23	41.8	32	58.2	55	100.0		
	Karadeniz	13	52.0	12	48.0	25	100.0		
	Doğu Anadolu	17	42.5	23	57.5	40	100.0		
	Güneydoğu Anadolu	142	41.8	198	58.2	340	100.0		
	Yurt dışı	-	-	-	-	-	-		
Toplam		816	38.7	1295	61.3	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilere ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma durumu sorulmuştur. Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %76.3'ünün; ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %15.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 93). Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 93. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Durumu	En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Alkol Kullanan Var	963	76.3	299	23.7	1262	100.0
Alkol Kullanan Yok	132	15.5	717	84.5	849	100.0
Toplam	1095	51.9	1016	48.1	2111	100.0

$$\chi^2=750.550 \quad p=0.000$$

Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %59.4'ünün; ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %7.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir (Tablo 94). Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 94. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Sıklığına Ve Halen Alkol Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Alkol Kullanma Durumu	Halen Alkol Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Alkol Kullanan Var	749	59.4	513	40.6	1262	100.0
Alkol Kullanan Yok	67	7.9	782	92.1	849	100.0
Toplam	816	38.7	1295	61.3	2111	100.0

$$\chi^2=566.776 \quad p=0.000$$

4. 3. Madde Kullanımıyla İlgili Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerde madde kullanımı en az bir kez ve halen kullanan olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin en az bir kez alkol kullanma durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; en az bir kez alkol kullanan öğrencilerin %11.4'ünün ve hiç alkol kullanmayan öğrencilerin %0.3'ünün en az bir kez

madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 95). En az bir kez alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre en az bir kez madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 95. Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kullanan	125	11.4	970	88.6	1095	100.0
Kullanmayan	3	0.3	1013	99.7	1016	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=114.417 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin halen alkol kullanma durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; halen alkol kullanan öğrencilerin %14.0'ının ve kullanmayan öğrencilerin %0.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 96). Halen alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre en az bir kez madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 96. Öğrencilerin Halen Alkol Kullanma Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

Halen Alkol Kullanma Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kullanan	114	14.0	702	86.0	816	100.0
Kullanmayan	11	0.8	1284	99.2	1295	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=20.675 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin en az bir kez alkol kullanma durumuna ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; en az bir kez alkol kullanan öğrencilerin %4.9'unun halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 97). En az bir kez alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre halen madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 97. Öğrencilerin En Az Bir Kez Alkol Kullanma Durumuna Ve Halen Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kullanan	54	4.9	1041	95.1	1095	100.0
Kullanmayan	-	-	1016	100.0	1016	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=51.419 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin halen alkol kullanma durumuna ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; halen alkol kullanan öğrencilerin %6.3'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 98). Halen alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre halen madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 98. Öğrencilerin Halen Alkol Kullanma Durumuna Ve Halen Madde Kullanma Durumuna Göre Dağılımı

Halen Alkol Kullanma Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kullanan	51	6.3	765	93.8	816	100.0
Kullanmayan	3	0.2	1292	99.8	1295	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=72.740 \quad p=0.000$$

En az bir kez madde kullanan öğrencilerin kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; %29.7'sinin esrar, %24.2'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap ve %18.8'inin Maraş Otu kullandığı belirlenmiştir (Tablo 99). En az bir kez madde kullanan öğrenciler en az 1, en fazla 10 yıldır madde kullanmaktadır.

Tablo 99. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türüne Göre Dağılımı

Madde Türü	Öğrenci	
	Sayı	%
Esrar	38	29.7
Kokain	10	7.8
Maraşotu	24	18.8
Ecstasy	7	5.5
Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	31	24.2
Marihuana	5	3.9
Bali	1	0.8
Esrar Ve Maraşotu	3	2.3
Esrar Ve Ecstasy	3	2.3
Esrar Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	4	3.1
Maraşotu Ve Uyuşturucu- Sakinleştirici Hap	1	0.8
Esrar. Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap Ve Marihuana	1	0.8
Toplam	128	100.0

Halen madde kullanan öğrencilerin kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; %22.2'sinin esrar, %18.5'inin uyuşturucu-sakinleştirici hap ve %33.3'ünün Maraş Otu kullandığı belirlenmiştir (Tablo 100). Halen madde kullanan öğrencilerin maddeyi ilk deneme yaşı en küçük 12, en büyük 26 ve ortalaması 18.85 ± 3.07 'dir. (Ortanca: 19.00)

Tablo 100. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türüne Göre Dağılımı

Madde Türü	Öğrenci	
	Sayı	%
Esrar	12	22.2
Kokain	4	7.4
Maraşotu	18	33.3
Ecstasy	1	1.9
Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	10	18.5
Bali	1	1.9
Esrar Ve Maraş Otu	1	1.9
Esrar Ve Ecstasy	2	3.7
Esrar Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	3	5.6
Maraş Otu Ve Uyuşturucu- Sakinleştirici Hap	1	1.9
Esrar, Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap Ve Marihuanna	1	1.9
Toplam	54	100.0

Halen madde kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve maddeyi kullanma sıklığına göre dağılımı incelendiğinde; erkek öğrencilerin %78.4'ünün, kız öğrencilerin %100.0'ının ayda birkaç gün sıklıkta madde kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 101). Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma sıklıkları açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.666$).

Tablo 101. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Maddeyi Kullanma Sıklığına Ve Göre Dağılımı

Madde Kullanma Sıklığı	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her Gün	-	-	1	2.0	1	1.8
Haftada Birkaç Gün	-	-	10	19.6	10	18.6
Ayda Birkaç Gün	3	100.0	40	78.4	43	79.6
Toplam	3	100.0	51	100.0	54	100.0

$$\chi^2=0.813 \quad p=0.666$$

En az bir kez madde kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve maddeyi kullanma ya da deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %58.8'inin, erkek

öğrencilerin %47.8'inin merak ve özentisiyle madde kullandıkları ya da denedikleri belirlenmiştir (Tablo 102). En az bir kez madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma nedenleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.315$).

Tablo 102. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Maddeyi Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Göre Dağılımı

Nedenler	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Merak Ve Özentisi	10	58.8	53	47.8	63	49.2
Arkadaş Ve Çevre Etkisi	4	23.5	18	16.2	22	17.2
Zevk Ve Cesaret Almak	3	17.7	40	36.0	43	33.6
Toplam	17	100.0	111	100.0	128	100.0

$$\chi^2=2.310 \quad p=0.315$$

En az bir kez madde kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve maddeyi kullanma ya da deneme nedenlerine göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %50.0'ının, son sınıfta okuyanların %48.5'inin merak ve özentisiyle madde kullandıkları ya da denedikleri belirlenmiştir (Tablo 103). En az bir kez madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma nedenleri açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır ($p=0.821$).

Tablo 103. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Kullanma Ya Da Deneme Nedenlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Nedenler	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Merak Ve Özentisi	30	50.0	33	48.5	63	49.2
Arkadaş Ve Çevre Etkisi	9	15.0	13	19.1	22	17.2
Zevk Ve Cesaret Almak	21	35.0	22	32.4	43	33.6
Toplam	60	100.0	68	100.0	128	100.0

$$\chi^2=0.395 \quad p=0.821$$

Halen madde kullanan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve maddeyi bırakmayı deneme durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %78.6'sının, son sınıfta okuyanların %80.8'inin maddeyi bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (Tablo

104). Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi bırakmayı deneme durumları açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır ($p=0.841$).

Tablo 104. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Denemeyen	22	78.6	21	80.8	43	79.6
Deneyen	6	21.4	5	19.2	11	20.4
Toplam	28	100.0	26	100.0	54	100.0

$$\chi^2=0.040 \quad p=0.841$$

Halen madde kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve maddeyi bırakmayı deneme durumuna göre dağılımı incelendiğinde; erkek öğrencilerin %78.4'ünün, kız öğrencilerin %100.0'mının maddeyi bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (Tablo 105). Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi bırakmayı deneme durumları açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır ($p=1.000$).

Tablo 105. Halen Madde Kullanan Öğrencilerin Maddeyi Bırakmayı Deneme Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Bırakmayı Deneme Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Denemeyen	3	100.0	40	78.4	43	79.6
Deneyen	-	-	11	21.6	11	20.4
Toplam	3	100.0	51	100.0	54	100.0

$$\text{Fisher's Exact Test. } p=1.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuduğu sınıflara ve aileleri ve arkadaşlarında madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %14.7'sinin, son sınıfta okuyanların %15.5'inin aileleri ve arkadaşlarında madde kullananların olduğu belirlenmiştir (Tablo 106). Araştırmaya katılan öğrencilerde aileleri ve arkadaşlarında madde kullanma sıklıkları açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır ($p=0.629$).

Tablo 106. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumuna Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumu	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Var	190	14.7	127	15.5	317	15.0
Yok	1101	85.3	693	84.5	1794	85.0
Toplam	1291	100.0	820	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=0.233 \quad p=0.629$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve aileleri ve arkadaşlarında madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %7.4'ünün, erkek öğrencilerin %19.8'inin aileleri ve arkadaşlarında madde kullananların olduğu belirlenmiştir (Tablo 107). Cinsiyetler arasında aileleri ve arkadaşlarında madde kullananların olduğu öğrenciler açısından anlamlı fark bulunmuştur (p=0.000). Kız öğrencilerde aileleri ve arkadaşlarında madde kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür.

Tablo 107. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumuna Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumu	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Var	60	7.4	257	19.8	317	15.0
Yok	753	92.6	1041	80.2	1794	85.0
Toplam	813	100.0	1298	100.0	2111	100.0

$$\chi^2=60.421 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların %6.7'sinin ve bilgisi olmayanların %5.0'ının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 108). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanan sıklığı açısından madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumları arasında fark bulunamamıştır (p=0.112).

Tablo 108. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve En Az Bir Kez Madde Kullanımına Göre Dağılımı

Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Var	86	6.7	1192	93.3	1278	100.0
Yok	42	5.0	791	95.0	833	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=2.521 \quad p=0.112$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumuna ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların %2.4'ünün ve bilgisi olmayanların %2.8'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 109). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı açısından madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.633$).

Tablo 109. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumuna Ve Halen Madde Kullanımına Göre Dağılımı

Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Var	31	2.4	1247	97.6	1278	100.0
Yok	23	2.8	810	97.2	833	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=0.228 \quad p=0.633$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin madde kullanmanın sağlığa zararları hakkındaki bilgileri edindikleri kaynaklar sorulduğunda; %41.7'sinin yazılı-görsel basından, %21.7'sinin okullarından ve %21.6'sının ailelerinden bu bilgileri edindikleri belirlenmiştir (Tablo 110).

Tablo 110. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanmanın Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgileri Edindikleri Kaynaklara Göre Dağılımı

Bilgi Kaynağı	Öğrenci	
	Sayı	%
Aile	554	21.6
Okul	557	21.7
Sağlık Kuruluşu	386	15.0
Yazılı-Görsel Basın	1072	41.7
Toplam*	2569	100.0

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; erkeklerin %8.6'sının, kızların %2.1'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 111). Erkekler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı kızlardakinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 111. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız	17	2.1	796	97.9	813	100.0
Erkek	111	8.6	1187	91.4	1298	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$\chi^2=36.632$ p=0.000

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; erkeklerin %3.9'unun, kızların %0.4'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 112). Erkekler arasında halen madde kullanan sıklığı kızlardakinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 112. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız	3	0.4	810	99.6	813	100.0
Erkek	51	3.9	1247	96.1	1298	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=25.419 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumuna göre dağılımı incelendiğinde; erkeklerin %57.7'sinin ve kızların %65.1'inin madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir (Tablo 113). Kızlar arasında madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı erkeklerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.001).

Tablo 113. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Ve Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı

Cinsiyet	Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi Durumu				Toplam	
	Var		Yok			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kız	529	65.1	284	34.9	813	100.0
Erkek	749	57.7	549	42.3	1298	100.0
Toplam	1278	60.5	833	39.5	2111	100.0

$$\chi^2=11.346 \quad p=0.001$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Mühendislik öğrencilerinin %7.6'sının, Konservatuvar öğrencilerinin %6.8'inin ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %6.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 114). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma durumu açısından okunulan bölümler arasında fark bulunamamıştır (p=0.185).

Tablo 114. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mühendislik	53	7.6	644	92.4	697	100.0
Tıp	3	2.4	122	97.6	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	35	5.3	621	94.7	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	25	6.8	343	93.2	368	100.0
Konservatuvar	5	6.8	69	93.2	74	100.0
Hemşirelik	4	3.5	109	96.5	113	100.0
Beden Eğitimi	3	3.8	75	96.2	78	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 = 8.804 \quad p = 0.185$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Mühendislik öğrencilerinin %3.4'ünün, Fen Edebiyat-Eğitim öğrencilerinin %2.9'unun ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %2.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 115). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından okunulan bölümler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.460$).

Tablo 115. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	Halen Madde Kullanma Durumu					
	Kullanan		Kullanmayan		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mühendislik	24	3.4	673	96.6	697	100.0
Tıp	1	0.8	124	99.2	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	19	2.9	637	97.1	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	8	2.2	360	97.8	368	100.0
Konservatuvar	1	1.4	73	98.6	74	100.0
Hemşirelik	-	-	113	100.0	113	100.0
Beden Eğitimi	1	1.3	77	98.7	78	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\text{Kolmogorov Smirnov } Z = 0.854 \quad p = 0.460$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %8.3'ünün ve ilk sınıf öğrencilerinin %4.6'sının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 116). Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan sıklığı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.001$).

Tablo 116. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlk (Hazırlık+1)	60	4.6	1231	95.4	1291	100.0
Son (4+6)	68	8.3	752	91.7	820	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=11.698 \quad p=0.001$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %3.2'sinin ve ilk sınıf öğrencilerinin %2.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 117). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır ($p=0.155$).

Tablo 117. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlk (Hazırlık+1)	28	2.2	1263	97.8	1291	100.0
Son (4+6)	26	3.2	794	96.8	820	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=2.019 \quad p=0.155$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; annesi üniversite mezunu ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin %8.0'ının en az bir kez madde kullandığı

belirlenmiştir (Tablo 118). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma oranı açısından annelerinin öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.286$).

Tablo 118. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Anne Öğrenim Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Okuma-Yazma Bilmiyor	23	5.9	367	94.1	390	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	13	5.7	217	94.3	230	100.0
İlköğretim	50	5.2	918	94.8	968	100.0
Lise	30	8.0	343	92.0	373	100.0
Üniversite	12	8.0	138	92.0	150	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=5.012 \quad p=0.286$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %4.7'sinin, annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin %3.0'ının halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 119). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma oranı açısından anne öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.503$).

Tablo 119. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne Öğrenimlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Anne Öğrenim Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Okuma-Yazma Bilmiyor	9	2.3	381	97.7	390	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	7	3.0	223	97.0	230	100.0
İlköğretim	22	2.3	946	97.7	968	100.0
Lise	9	2.4	364	97.6	373	100.0
Üniversite	7	4.7	143	95.3	150	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=3.339 \quad p=0.503$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin %8.3'ünün ve babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %7.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 120). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma oranı açısından baba öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.220$).

Tablo 120. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Öğrenim Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Okuma-Yazma Bilmiyor	4	8.3	44	91.7	48	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	9	7.1	118	92.9	127	100.0
İlköğretim	47	4.8	942	95.2	989	100.0
Lise	35	7.1	457	92.9	492	100.0
Üniversite	33	7.3	422	92.7	455	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=5.736 \quad p=0.220$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumlarına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin %6.3'ünün ve babası okuma-yazma bilen öğrencilerin %3.1'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 121). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma oranı açısından baba öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.444$).

Tablo 121. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Baba Öğrenimlerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Öğrenim Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuma-Yazma Bilmiyor	3	6.3	45	93.8	48	100.0
Okuma-Yazma Biliyor	4	3.1	123	96.9	127	100.0
İlköğretim	21	2.1	968	97.9	989	100.0
Lise	14	2.8	478	97.2	492	100.0
Üniversite	12	2.6	443	97.4	455	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=3.727 \quad p=0.444$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarlarına ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; 251-500 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %7.6'sının ve 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %11.2'sinin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 122). Aylık harçlık miktarı 0-250 YTL olan öğrencilerde en az bir kez madde kullanan sıklığı aylık harçlık miktarı 251-500 YTL ve 500 YTL üstü olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür (p=0.000).

Tablo 122. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-250 YTL	33	3.6	893	96.4	926	100.0
251-500 YTL	79	7.6	963	92.4	1042	100.0
500 YTL Üstü	16	11.2	127	88.8	143	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=20.935 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarlarına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; 251-500 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %3.5'inin ve 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %4.9'unun halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 123). Aylık harçlık miktarı 0-250 YTL olan

öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı aylık harçlık miktarı 251-500 YTL ve 500 YTL üstü olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür ($p=0.000$).

Tablo 123. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aylık Harçlık Miktarlarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aylık Harçlık	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
0-250 YTL	11	1.2	915	98.8	926	100.0
251-500 YTL	36	3.5	1006	96.5	1042	100.0
500 YTL Üstü	7	4.9	136	95.1	143	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

χ^2 eğim=13.234 $p=0.000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerine ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; aile ilişkileri iyi olanların %5.1'inin, aile ilişkileri orta olanların %17.5'inin ve aile ilişkileri kötü olanların %27.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 124). Öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar açısından en az bir kez madde kullanma durumu arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p=0.000$). Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Aile ilişki düzeyi kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır.

Tablo 124. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile İlişkisi	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İyi	100	5.1	1863	94.9	1963	100.0
Orta	22	17.5	104	82.5	126	100.0
Kötü	6	27.3	16	72.7	22	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$\chi^2 = 49.345$ $p=0.000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %3.5'inin, aile ilişkileri kötü olanların %23.1'inin; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %7.6'sının, aile ilişkileri kötü olanların %33.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 125). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanma oranı arasındaki farkın aile ilişkisi durumundan kaynaklanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 125. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Aile İlişkisi	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	$\chi^2=$	p=
İlk	İyi	42	3.5	1154	96.5	1196	100.0	47.897	0.000
	Orta	15	18.3	67	81.7	82	100.0		
	Kötü	3	23.1	10	76.9	13	100.0		
Son	İyi	58	7.6	709	92.4	767	100.0	11.315	0.000
	Orta	7	15.9	37	84.1	44	100.0		
	Kötü	3	33.3	6	66.7	9	100.0		
Toplam		128	6.1	1983	93.9	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkilerine ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; aile ilişkileri iyi olanların %2.0'ının, aile ilişkileri orta olanların %9.5'inin ve aile ilişkileri kötü olanların %13.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 126). Aile ilişkileri iyi olan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı aile ilişkileri orta ve kötü olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür (p=0.017).

Tablo 126. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Aile İlişkilerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile İlişkisi	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi	39	2.0	1924	98.0	1963	100.0
Orta	12	9.5	114	90.5	126	100.0
Kötü	3	13.6	19	86.4	22	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

Kolmogorov Smirnov Z=1.546 p=0.017

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve halen madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %1.4'ünün, aile ilişkileri kötü olanların %7.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %2.9'unun, aile ilişkileri kötü olanların %22.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 127). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen madde kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark aile ilişkisi iyi olan öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan oranının diğer öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen madde kullanma oranı arasındaki farkın aile ilişkisi durumundan kaynaklanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 127. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Aile İlişkilerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Aile İlişkisi	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	$\chi^2=$	p=
İlk	İyi	17	1.4	1179	98.6	1196	100.0	43.868	0.000
	Orta	10	12.2	72	87.8	82	100.0		
	Kötü	1	7.7	12	92.3	13	100.0		
Son	İyi	22	2.9	745	97.1	767	100.0	11.139	0.004
	Orta	2	4.5	42	95.5	44	100.0		
	Kötü	2	22.2	7	77.8	9	100.0		
Toplam		54	2.6	2057	97.4	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları bölümlere ve madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; tıp fakültesi öğrencilerinin %77.6'sının ve hemşirelik öğrencilerinin %70.8'inin madde kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir (Tablo 128). Madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrenciler; bu zararları bağımlılık, sarhoşluk ve dengesizlik, ömrü kısaltması, çevresel ve maddi zararlar olarak tanımlamışlardır. Tıp fakültesi öğrencilerinde madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumu diğer bölümlerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 128. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Ve Madde Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı

Bölüm	Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi Durumu				Toplam	
	Var		Yok			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mühendislik	421	60.4	276	39.6	697	100.0
Tıp	97	77.6	28	22.4	125	100.0
Fen Edebiyat-Eğitim	373	56.9	283	43.1	656	100.0
İktisadi İdari Bilimler	219	59.5	149	40.5	368	100.0
Konservatuvar	47	63.5	27	36.5	74	100.0
Hemşirelik	80	70.8	33	29.2	113	100.0
Beden Eğitimi	41	52.6	37	47.4	78	100.0
Toplam	1278	60.5	833	39.5	2111	100.0

$$\chi^2=26.444 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları sınıflara ve madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; son sınıf öğrencilerinin %66.1'inin, ilk sınıf öğrencilerinin %57.0'ünün madde kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir (Tablo 129). Son sınıf öğrencilerinde madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumu ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 129. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okudukları Sınıflara Ve Madde Kullanımının Zararları Hakkındaki Bilgi Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Madde Kullanımının Sağlığa Zararları Hakkında Bilgi Durumu				Toplam	
	Var		Yok			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlk (Hazırlık+1)	736	57.0	555	43.0	1291	100.0
Son (4+6)	542	66.1	278	33.9	820	100.0
Toplam	1278	60.5	833	39.5	2111	100.0

$$\chi^2=17.336 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası asker, memur, vb. olanların %7.3'ünün, babası işçi, operatör, vb. olanların %5.4'ünün ve babası çiftçi, vb. olanların %4.6'sının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 130). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma durumu açısından babalarının meslek grupları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.143$).

Tablo 130. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Mesleği	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Asker, Memur, vb.	63	7.3	802	92.7	865	100.0
İşçi, Operatör, vb.	52	5.4	912	94.6	964	100.0
Çiftçi, Hayvancılık	11	4.6	228	95.4	239	100.0
Toplam*	126	6.1	1942	93.9	2068	100.0

$$\chi^2=3.892 \quad p=0.143$$

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; babası asker, memur, vb. olanların %3.0'mın, babası çiftçi, vb. olanların %2.5'inin ve babası işçi, operatör, vb. olanların %2.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 131). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen

madde kullanma durumu açısından babalarının meslek grupları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.535$).

Tablo 131. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Baba Mesleği	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Asker, Memur, vb.	26	3.0	839	97.0	865	100.0
İşçi, Operatör, vb.	21	2.2	943	97.8	964	100.0
Çiftçi, Hayvancılık	6	2.5	233	97.5	239	100.0
Toplam*	53	2.6	2015	97.4	2068	100.0

$$\chi^2=1.253 \quad p=0.535$$

*43 öğrenci cevaplamamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul başarılarına ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; okul başarısı iyi olanların %4.5'inin, orta olanların %5.6'sının ve kötü olanların %13.4'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 132). Okul başarısı kötü olan öğrencilerde en az bir kez madde kullanan sıklığı okul başarısı orta ve iyi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.000$).

Tablo 132. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Okul Başarısı	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi	47	4.5	987	95.5	1034	100.0
Orta	46	5.6	769	94.4	815	100.0
Kötü	35	13.4	227	86.6	262	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=20.977 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarı durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarısı iyi olanların %3.6'sının, okul başarısı kötü olanların %10.7'sinin; son sınıf

öğrencilerinde ise okul başarısı iyi olanların %6.0'ının, okul başarısı kötü olanların %18.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 133). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan oranı açısından öğrencilerin okul başarı durumlarına ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun okul başarı durumları kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanma oranı arasındaki farkın okul başarılarının durumundan kaynaklanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 133. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Okul Başarısı	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%	χ^2 eğim =	p=
		Sayı	%	Sayı	%				
İlk	İyi	22	3.6	597	96.4	619	100.0	17.164	0.000
	Orta	19	3.8	476	96.2	495	100.0		
	Kötü	19	10.7	158	89.3	177	100.0		
Son	İyi	25	6.0	390	94.0	415	100.0	15.009	0.000
	Orta	27	8.4	293	91.6	320	100.0		
	Kötü	16	18.8	69	81.2	85	100.0		
Toplam		128	6.1	1983	93.9	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul başarılarına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; okul başarısı iyi olanların %1.7'sinin, orta olanların %1.8'inin ve kötü olanların %8.0'ının halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 134). Okul başarısı kötü olan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı okul başarısı orta ve iyi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 134. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Başarılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Okul Başarısı	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İyi	18	1.7	1016	98.3	1034	100.0
Orta	15	1.8	800	98.2	815	100.0
Kötü	21	8.0	241	92.0	262	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2 \text{ eğim}=20.471 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarı durumuna ve halen madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarıları iyi olanların %1.5'inin, okul başarıları kötü olanların %6.8'inin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarıları iyi olanların %2.2'sinin, okul başarıları kötü olanların %10.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 135). Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen madde kullanan oranı açısından öğrencilerin okul başarı durumlarına ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark okul başarıları kötü olan öğrenciler arasında halen madde kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen madde kullanma oranı arasındaki farkın okul başarılarının durumundan kaynaklanmadığı belirlenmiştir.

Tablo 135. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına, Okul Başarılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Okul Başarısı	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam		Analiz	
		Kullanan		Kullanmayan					
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	$\chi^2=$	p=
İlk	İyi	9	1.5	610	98.5	619	100.0	20.554	0.000
	Orta	7	1.4	488	98.6	495	100.0		
	Kötü	12	6.8	165	93.2	177	100.0		
Son	İyi	9	2.2	406	97.8	415	100.0	17.059	0.000
	Orta	8	2.5	312	97.5	320	100.0		
	Kötü	9	10.6	76	89.4	85	100.0		
Toplam		54	2.6	2057	97.4	2111	100.0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yere ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; evde kalanların %8.1'inin, yurttan kalanların %4.7'sinin ve ailelerinin yanında kalanların %4.1'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 136). Evde kalan öğrencilerde en az bir kez madde kullanan sıklığı ailesinin yanında ve yurttan kalan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.002$).

Tablo 136. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ailelerinin Yanında	19	4.1	449	95.9	468	100.0
Evde	75	8.1	850	91.9	925	100.0
Yurttan	34	4.7	684	95.3	718	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=12.311 \quad p=0.002$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yere ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; evde kalanların %3.6'sının, yurttan kalanların %2.1'inin ve ailelerinin yanında kalanların %1.3'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 137). Evde kalan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı ailesinin yanında ve yurttan kalan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0.024$).

Tablo 137. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerlere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Yaşanılan Yer	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ailelerinin Yanında	6	1.3	462	98.7	468	100.0
Evde	33	3.6	892	96.4	925	100.0
Yurttan	15	2.1	703	97.9	718	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=7.472 \quad p=0.024$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına ve en az bir kez madde kullanma durumuna dağılımı incelendiğinde; iki kardeş olanların %7.2'sinin ve 3-4 kardeş olanların %6.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 138). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma durumu açısından kardeş sayısı grupları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.263$).

Tablo 138. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kardeşi Yok	1	3.8	25	96.2	26	100.0
2 Kardeş	32	7.2	415	92.8	447	100.0
3-4 Kardeş	59	6.3	874	93.7	933	100.0
5 Ve Üstü Kardeş	36	5.1	669	94.9	705	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 = 8.853 \quad p = 0.263$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; iki kardeş ve 3-4 kardeş olanların %2.9'unun, 5 ve üstü kardeş olanların %2.0'ının halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 139). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından kardeş sayısı grupları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.293$).

Tablo 139. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Kardeşi yok	-	-	26	100.0	26	100.0
2 Kardeş	13	2.9	434	97.1	447	100.0
3-4 Kardeş	27	2.9	906	97.1	933	100.0
5 Ve Üstü Kardeş	14	2.0	691	98.0	705	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2 = 8.474 \quad p = 0.293$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailevi durumlarına ve en az bir kez madde kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; anne-babası boşananların %15.9'unun, anne ve/veya babası ölenlerin %6.0'ının ve anne-babası birlikte yaşayanların %5.7'sinin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 140). Anne babası boşanmış olanlarda en az bir kez madde kullanımını diğerlerinden anlamlı olarak yüksektir ($p=0.040$).

Tablo 140. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı

Ailevi Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Birlikte Yaşıyorlar	109	5.7	1789	94.3	1898	100.0
Boşandılar	10	15.9	53	84.1	63	100.0
Anne Ve/Veya Baba Ölü	9	6.0	141	94.0	150	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 = 10.987 \quad p = 0.040$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailevi durumlarına ve halen madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; anne-babası boşananların %6.3'ünün, anne ve/veya babası ölenlerin %3.3'unun ve anne-babası birlikte yaşayanların %2.4'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 141). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma sıklığı açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında fark bulunamamıştır ($p=0.970$).

Tablo 141. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailevi Durumlarına Ve Halen Madde Kullanma Oranlarına Göre Dağılımı

Ailevi Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Birlikte Yaşıyorlar	45	2.4	1853	97.6	1898	100.0
Boşandılar	4	6.3	59	93.7	63	100.0
Anne Ve/Veya Baba Ölü	5	3.3	145	96.7	150	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\text{Kolmogorov Smirnov } Z = 0.490 \quad p = 0.970$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgelere ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Akdeniz bölgesinde doğanların %7.8'inin, Karadeniz bölgesinde doğanların %7.1'inin ve Marmara bölgesinde doğanların %6.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 142). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma durumu açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.263$).

Tablo 142. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Marmara	7	6.8	96	93.2	103	100.0
Ege	3	4.4	65	95.6	68	100.0
Akdeniz	49	7.8	576	92.2	625	100.0
İç Anadolu	12	6.6	170	93.4	182	100.0
Karadeniz	7	7.1	92	92.9	99	100.0
Doğu Anadolu	15	6.6	213	93.4	228	100.0
Güneydoğu Anadolu	35	4.4	759	95.6	794	100.0
Yurt Dışı	-	-	12	100.0	12	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2 = 8.853 \quad p = 0.263$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgelere ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; Akdeniz bölgesinde doğanların %4.0'ının, Ege ve Marmara bölgesinde doğanların %2.9'unun halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 143). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.059$).

Tablo 143. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Doğdukları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	3	2.9	100	97.1	103	100.0
Ege	2	2.9	66	97.1	68	100.0
Akdeniz	25	4.0	600	96.0	625	100.0
İç Anadolu	3	1.6	179	98.4	182	100.0
Karadeniz	2	2.0	97	98.0	99	100.0
Doğu Anadolu	5	2.2	223	97.8	228	100.0
Güneydoğu Anadolu	14	1.8	780	98.2	794	100.0
Yurt dışı	-	-	12	100.0	12	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

Kolmogorov Smirnov Z=1.329 p=0.059

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %11.1'inin, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %8.2'sinin ve Marmara bölgesinde yaşayanların %7.2'sinin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 144). Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez madde kullanma durumu açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgeler arasında fark bulunmuştur (p=0.030). Bu fark ailesi Ege ve Akdeniz bölgesinde yaşayanlardandır.

Tablo 144. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Marmara	10	7.2	129	92.8	139	100.0
Ege	7	11.1	56	88.9	63	100.0
Akdeniz	55	8.2	615	91.8	670	100.0
İç Anadolu	9	5.7	148	94.3	157	100.0
Karadeniz	5	6.9	67	93.1	72	100.0
Doğu Anadolu	6	3.8	151	96.2	157	100.0
Güneydoğu Anadolu	36	4.3	806	95.7	842	100.0
Yurt dışı	0	0.0	11	100.0	11	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$\chi^2 = 15.494$ p=0.030

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailesi Akdeniz bölgesinde yaşayanların %4.2'sinin, Ege bölgesinde yaşayanların %3.2'sinin ve Doğu Anadolu bölgesinde yaşayanların %2.5'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 145). Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgeler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.085$).

Tablo 145. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Yaşadıkları Coğrafi Bölgelere Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Bölge	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Marmara	3	2.2	136	97.8	139	100.0
Ege	2	3.2	61	96.8	63	100.0
Akdeniz	28	4.2	642	95.8	670	100.0
İç Anadolu	2	1.3	155	98.7	157	100.0
Karadeniz	-	-	72	100.0	72	100.0
Doğu Anadolu	4	2.5	153	97.5	157	100.0
Güneydoğu Anadolu	15	1.8	827	98.2	842	100.0
Yurt dışı	-	-	11	100.0	11	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=12.504 \quad p=0.085$$

En az bir kez madde kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine ve kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; kız öğrencilerin %47.1'inin, erkek öğrencilerin %20.7'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap, kız öğrencilerin %17.5'inin, erkek öğrencilerin %31.5'inin esrar kullandığı belirlenmiştir (Tablo 146). En az bir kez madde kullanan öğrencilerde kullanılan madde türleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır ($p=0.488$).

Tablo 146. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türlerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Madde Türü	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Esrar	3	17.5	35	31.5	38	29.7
Kokain	1	5.9	9	8.1	10	7.8
Maraş Otu	1	5.9	23	20.7	24	18.8
Ecstasy	2	11.8	5	4.5	7	5.5
Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	8	47.1	23	20.7	31	24.2
Marihuana	1	5.9	4	3.7	5	3.9
Bali	-	-	1	0.9	1	0.8
Esrar Ve Maraşotu	-	-	3	2.7	3	2.3
Esrar Ve Ecstasy	-	-	3	2.7	3	2.3
Esrar Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	1	5.9	3	2.7	4	3.1
Maraş Otu Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	-	-	1	0.9	1	0.8
Esrar. Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap Ve Marihuana	-	-	1	0.9	1	0.8
Toplam	17	100.0	111	100.0	128	100.0

$$\chi^2=10.477 \quad p=0.488$$

En az bir kez madde kullanan öğrencilerin okudukları sınıflara ve kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıfta okuyanların %31.7'sinin, son sınıfta okuyanların %27.9'unun esrar, ilk sınıfta okuyanların %21.7'sinin, son sınıfta okuyanların %16.2'sinin Maraş Otu, ilk sınıfta okuyanların %20.0'ının, son sınıfta okuyanların %27.9'unun uyuşturucu-sakinleştirici hap kullandıkları belirlenmiştir (Tablo 147). En az bir kez madde kullanan öğrencilerde kullanılan madde türleri açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır (p=0.480).

Tablo 147. En Az Bir Kez Madde Kullanan Öğrencilerin Kullandıkları Madde Türlerine Ve Okuduğu Sınıflara Göre Dağılımı

Madde Türü	Sınıf				Toplam	
	İlk		Son		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Esrar	19	31.7	19	27.9	38	29.7
Kokain	3	5.0	7	10.3	10	7.8
Maraşotu	13	21.7	11	16.2	24	18.8
Ecstasy	4	6.7	3	4.4	7	5.5
Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	12	20.0	19	27.9	31	24.2
Marihuana	2	3.3	3	4.4	5	3.9
Bali	-	-	1	1.5	1	0.8
Esrar Ve Maraş Otu	3	5.0	-	-	3	2.3
Esrar Ve Ecstasy	1	1.6	2	2.9	3	2.3
Esrar Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	3	5.0	1	1.5	4	3.1
Maraş Otu Ve Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap	-	-	1	1.5	1	0.8
Esrar. Uyuşturucu-Sakinleştirici Hap Ve Marihuana	-	-	1	1.5	1	0.8
Toplam	60	100.0	68	100.0	128	100.0

$$\chi^2=10.565 \quad p=0.480$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aileleri ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olup olmamasına ve en az bir kez madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %35.3'ünün; ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %0.9'unun en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 148). Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerde en az bir kez madde kullanan sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 148. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Alışkanlığına Ve En Az Bir Kez Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumu	En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Madde Kullanan Var	112	35.3	205	64.7	317	100.0
Madde Kullanan Yok	16	0.9	1778	99.1	1794	100.0
Toplam	128	6.1	1983	93.9	2111	100.0

$$\chi^2=560.980 \quad p=0.000$$

Araştırmaya katılan öğrencilerin aileleri ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olup olmamasına ve halen madde kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %16.1'inin; ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %0.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (Tablo 149). Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (p=0.000).

Tablo 149. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Alışkanlığına Ve Halen Madde Kullanma Durumlarına Göre Dağılımı

Aile Ve Arkadaşlarında Madde Kullanma Durumu	Halen Madde Kullanma Durumu				Toplam	
	Kullanan		Kullanmayan		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Madde Kullanan Var	51	16.1	266	83.9	317	100.0
Madde Kullanan Yok	3	0.2	1791	99.8	1794	100.0
Toplam	54	2.6	2057	97.4	2111	100.0

$$\chi^2=273.961 \quad p=0.000$$

4. 4. Lojistik Regresyon Analizine Ait Bulgular

Lojistik regresyon analizine ikili analizlerde en az 1 kez alkol kullanma durumu ile aralarında anlamlı ilişki bulunan cinsiyet, sınıf, aylık harçlık miktarı, aile ilişkisi, ailevi durum, okul başarısı, yakın çevresinde alkol kullananların varlığı alınmıştır. Lojistik

regresyon sonuçlarına göre; en az 1 kez alkol kullanma durumu ile cinsiyet, sınıf, aylık harçlık miktarı ve yakın çevresinde alkol kullananların olması arasında anlamlı bir ilişki vardır. En az 1 kez alkol kullanılmasına en çok etkili etken yakın çevresinde alkol kullananlar olup, 2. derecede etkili etken okunulan sınıftır. Yakın çevresinde alkol kullananların olması en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 16.129 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 2.294 kat daha fazladır. Aylık harçlık miktarı 500 YTL üstü olanların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı aylık harçlık miktarı 500 YTL ve altında olanlara göre 2.123 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.379 kat daha fazladır (Tablo 150).

Tablo 150. En Az 1 Kez Alkol Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	P	O.R.	%95 G.A.
Cins	-0.321	0.005	0.725	0.580-0.908
Sınıf	-0.831	0.000	0.436	0.347-0.547
Harçlık	-0.754	0.002	0.471	0.290-0.763
Yakın Çevresinde Alkol Alan	-2.787	0.000	0.062	0.049-0.078
En Az 1 Kez Alkol Kullanma (Sabit)	2.487	0.000		

Lojistik regresyon analizine ikili analizlerde halen alkol kullanma durumu ile aralarında anlamlı ilişki bulunan cinsiyet, sınıf, aylık harçlık miktarı, aile ilişkisi, ailevi durum, okul başarısı, yakın çevresinde alkol kullananların varlığı alınmıştır. Lojistik regresyon sonuçlarına göre; halen alkol kullanma durumu ile cinsiyet, sınıf, aylık harçlık miktarı ve yakın çevresinde alkol kullananların olması arasında anlamlı bir ilişki vardır. Halen alkol kullanılmasına en çok etkili etken yakın çevresinde alkol kullananlar olup, 2. derecede etkili etken aylık harçlık miktarıdır. Yakın çevresinde alkol kullananların olması halen alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 15.152 kat daha fazladır. Aylık harçlık miktarı 500 YTL üstü olanların halen alkol kullanma olasılığı aylık harçlık miktarı 500 YTL ve altında olanlara göre 1.957 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların halen alkol kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.898 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin halen alkol kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.704 kat daha fazladır (Tablo 151).

Tablo 151. Halen Alkol Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	P	O.R.	%95 G.A.
Cins	-0.533	0.000	0.587	0.470-0.732
Sınıf	-0.641	0.000	0.527	0.426-0.653
Harçlık	-0.671	0.002	0.511	0.335-0.779
Yakın Çevresinde Alkol Alan	-2.724	0.000	0.066	0.050-0.087
Halen Alkol Kullanma (Sabit)	2.639	0.000		

Lojistik regresyon analizine ikili analizlerde en az 1 kez madde kullanma durumu ile aralarında anlamlı ilişki bulunan en az bir kez alkol kullanma, halen alkol kullanma, cinsiyet, sınıf, aylık harçlık miktarı, aile ilişkisi, okul başarısı, yakın çevresinde madde kullananların varlığı alınmıştır. Lojistik regresyon sonuçlarına göre; en az 1 kez madde kullanma durumu ile en az bir kez alkol kullanma, halen alkol kullanma, cinsiyet, sınıf, okul başarısı ve yakın çevresinde madde kullananların olması arasında anlamlı bir ilişki vardır. En az 1 kez madde kullanılmasına en çok etkili etken yakın çevresinde madde kullanma durumu olup, 2. derecede etkili etken en az bir kez alkol kullanma durumudur. Yakın çevresinde madde kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde kullanmayanlara göre 43.478 kat daha fazladır. En az bir kez alkol kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 10 kat daha fazladır. Halen alkol kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 3.077 kat daha fazladır. Okul başarısı kötü olanların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, iyi olanlardan 1.898 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.894 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.730 kat daha fazladır (Tablo 152).

Tablo 152. En Az 1 Kez Madde Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	P	O.R.	%95 G.A.
En Az 1 Kez Alkol Kullanma	-2.307	0.001	0.100	0.026-0.379
Halen Alkol Kullanma	-1.125	0.002	0.325	0.157-0.670
Cins	-0.639	0.045	0.528	0.283-0.985
Sınıf	-0.548	0.023	0.578	0.360-0.928
Okul Başarısı	-0.641	0.026	0.527	0.299-0.928
Yakın Çevresinde Madde Kullanan	-3.780	0.000	0.023	0.013-0.040
En Az 1 Kez Madde Kullanma (Sabit)	0.944	0.002		

Lojistik regresyon analizine ikili analizlerde halen madde kullanma durumu ile aralarında anlamlı ilişki bulunan en az bir kez alkol kullanma, halen alkol kullanma, cinsiyet, aylık harçlık miktarı, aile ilişkisi, okul başarısı, yakın çevresinde madde kullananların varlığı alınmıştır. Lojistik regresyon sonuçlarına göre; halen madde kullanma durumu ile halen alkol kullanma, okul başarısı ve yakın çevresinde madde kullananların olması arasında anlamlı bir ilişki vardır. Modelde sabit terim önemsizdir. Halen madde kullanılmasına en çok etkili etken yakın çevresinde madde kullanma durumu olup, 2. derecede etkili etken halen alkol kullanma durumudur. Yakın çevresinde madde kullananların halen madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde kullanmayanlara göre 66.667 kat daha fazladır. Halen alkol kullananların halen madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 4.167 kat daha fazladır. Okul başarısı kötü olanların halen madde kullanma olasılığı, iyi olanlardan 3.049 kat daha fazladır (Tablo 153).

Tablo 153. Halen Madde Kullanma Durumu Konusunda Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	B	P	O.R.	%95 G.A.
Halen Alkol Kullanma	-1.425	0.023	0.240	0.169-0.639
Okul Başarısı	-1.114	0.001	0.328	0.071-0.819
Yakın Çevresinde Madde Kullanan	-4.215	0.000	0.015	0.005-0.948
Halen Madde Kullanma (Sabit)	-0.307	0.284		

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada; Gaziantep Üniversitesindeki lisans öğrencilerinde alkol ve madde kullanım durumu ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada toplam 2111 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma evrenine erişim oranı %95.2'dir.

5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri

Araştırmaya katılan öğrencilerin 813'ü (%38.5) kız, 1298'i (%61.5) erkektir (ilk sınıfta %62.9'u erkek, %37.1'i kız). Brezilya'da 2001 yılında Sao Paulo Üniversitesinde yapılan benzer bir çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin %57'si erkek, %43'ü kız olarak belirlenmiştir (80). Şanlıurfa'da üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımıyla ilgili 2005 yılında yapılan başka bir çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin %68'i erkek, %32'si kız olarak belirlenmiştir (81). Mersin'de 2004 yılında ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinde alkol ve madde kullanımıyla ilgili yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin %53.4'ü erkek, %46.6'sı kız olarak belirlenmiştir (82). İstanbul, Bursa, Sivas, Erzurum ve İzmir'de 2002 yılında toplam 7 üniversitede yapılan başka bir benzer araştırmada ise öğrencilerin %56.7'si erkek, %43.3'ü kız olarak belirlenmiştir (83). Araştırmamızda da diğer çalışmalardaki gibi erkek öğrencilerin sayısı kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Erkeklerin özellikle üniversitede okuma oranları, kızlardan daha yüksektir ve üniversitemiz gibi genelde doğu ve güneydoğu illerinden öğrencilerin okuduğu illerde kızların oranı daha düşüktür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ve sınıflarına göre yaş ortalamaları incelendiğinde, ilk sınıfta okuyan öğrencilerin yaş ortalaması kızlarda 19.31 ± 1.5 , erkeklerde 19.56 ± 1.6 ; son sınıfta okuyan öğrencilerin yaş ortalaması kızlarda 22.96 ± 1.8 , erkeklerde 23.82 ± 1.9 olarak bulunmuştur. Araştırmamızdaki yaş ortalamaları diğer çalışmalardakilerle uyumludur (82,84).

Son sınıfta okuyanlarda il merkezinde doğanların ve ailesi il merkezinde yaşayanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. İlk sınıfta okuyanların %46.1'inin il merkezinde, %29.7'sinin kasaba/köyde doğdukları belirlenmiştir. Aynı oranlar son sınıfta sırasıyla %53.4 ve %24.5'tir. İlk sınıfta okuyanların ailelerinin %62.7'sinin ilde, %23.2'sinin ilçede yaşadığı belirlenmiştir. Aynı oranlar son sınıfta sırasıyla %68.2 ve %22.1'dir. İl merkezinde doğup yaşayanlarda üniversitede okuma oranının yüksek olması il merkezinde eğitim olanaklarının daha iyi olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca ilk sınıfta kasaba/köy yüzdelerinin yüksek olması yıllar içinde kırsal kesimden üniversiteye gelenlerin sayısının artmaya başladığını göstermektedir. Ankara'da Gazi Üniversitesinde 2007 yılında yapılan bir çalışmada öğrencilerin %63.6'sının il merkezinden, %36.4'ünün kasaba/köy kırsalından üniversiteye geldiği belirlenmiştir (85). Sıklık benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin doğdukları bölgeler açısından fark bulunamamıştır Araştırmaya katılan öğrencilerin en sık Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz Bölgesinde doğdukları belirlenmiştir (ilk sınıfta sırasıyla %37.6 ve %27.1, son sınıfta sırasıyla %37.7 ve %33.6). Erkan ve arkadaşlarının (86) dört ilde (Ankara, Adana, İstanbul ve Bolu) bulunan bazı üniversitelerde 2002 yılında üniversite öğrencilerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %30.8'inin İç Anadolu, %21.3'ünün Akdeniz ve %19.9'unun Marmara Bölgesinde doğup yaşadıkları belirlenmiştir. Üniversitemizin bulunduğu bölgeden ve yakın çevresindeki yerleşim yerlerinden gelen öğrencilerin çoğunlukta olması, genel olarak öğrencilerin yaşadıkları yerlere yakın üniversiteleri tercih ettiğini düşündürmektedir.

İlk sınıf öğrencilerinde Mühendislik Fakültesinde okuyanların oranı son sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıf %36.0, son sınıf %28.3). Bunu Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültesi takip etmektedir (ilk sınıf %30.6, son sınıf %31.8). Tıp Fakültesinde ise bu yüzdeler ilk sınıfta %6.7 ve son sınıfta %4.8'dir. Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin sayısının yüksek olması üniversitemizin kuruluşunda Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulması ve Mühendislik Fakültelerinin ağırlıkta olduğu bir üniversite olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İlk sınıfta okuyanlarda yurtta kalanların oranı son sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Yurtta kalan öğrencilerin daha fazla olması ülkemiz ve bölgemizin sosyoekonomik şartlarından kaynaklandığı düşünülebilir. Yurtta kalanlar yıllar içinde azalmakta, evde kalanlar ise artmaktadır. İlk sınıfta okuyanların %43.1'inin, son sınıfta okuyanların %19.6'sının yurtta, ilk sınıfta okuyanların %37.7'sinin, son sınıfta okuyanların %53.4'ünün evde, ilk sınıfta okuyanların %19.2'sinin, son sınıfta okuyanların %27.0'ının ailelerinin yanında yaşadıkları belirlenmiştir. Erkan ve arkadaşlarının (86) 2002 yılında üniversite öğrencilerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %40.3'ünün yurtta, %28.3'ünün ise evde kaldığı belirlenmiştir. Sonuçlar çalışmamızdakilerle benzerdir.

İlk sınıfta okuyanlarda anne babası birlikte yaşayanların oranı son sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Araştırmamızda öğrencilerin tamamına yakınının anne babasının birlikte yaşadığı belirlenmiştir (ilk sınıfta %91.6, son sınıfta %87.2). Erkan ve arkadaşlarının (86) 2002 yılında üniversite öğrencilerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %85.6'sının anne babasının birlikte yaşadığı belirlenmiştir. Ülkemizin ve özellikle üniversitemizin de bulunduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sosyo-kültürel özellikler nedeniyle aile yapısına önem verilmektedir.

Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin sahip olduğu kardeş sayıları açısından anlamlı fark bulunamamıştır. İlk sınıfta okuyanların %43.4'ünün, son sınıfta okuyanların %45.5'inin 3-4 kardeşi, ilk sınıfta okuyanların %34.8'inin, son sınıfta okuyanların %31.2'sinin 5 ve üstü kardeşinin olduğu belirlenmiştir. Erkan ve arkadaşlarının (86) 2002 yılında üniversite öğrencilerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin %33.3'ünün 3 kardeş, %18.5'inin 4 kardeş ve %9.8'inin 5 ve üstü kardeş olduğu belirlenmiştir. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003'e göre batı bölgelerde toplam doğurganlık hızı 1.88 iken, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 4.19 olarak tespit edilmiştir (87). Çalışmamızda öğrencilerin kardeş sayısının fazla olması başta Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere ülkemizde doğurganlık hızının fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerde okunulan sınıflar arasında anne ve baba öğrenim durumları açısından fark bulunamamıştır. Annelerin büyük çoğunluğu ilköğretim mezunudur (ilk sınıfta %46.2, son sınıfta %45.4). Annesi üniversite mezunu olanlar en düşüktür (ilk sınıfta %6.2, son

sınıfta %8.4). Babaların da büyük çoğunluğu ilköğretim mezunudur (ilk sınıfta %46.8, son sınıfta %47.0). Denizli’de 1999 yılında yapılan bir araştırmada öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi annelerinkinden daha yüksek olduğu ve babalarının %22.7’sinin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir (88). Erkan ve arkadaşlarının (86) 2002 yılında üniversite öğrencilerinde yaptıkları bir araştırmada öğrencilerin annelerinin %24.5’inin lise, %6.1’inin üniversite; babalarının ise %36.5’inin lise ve %23.0’ının üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir.

Son sınıfta okuyanlarda baba mesleği asker, memur, vb. meslek grubunda olanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %38.5, son sınıfta %47.2). Babası memur, işçi olanların daha çok okuduğu, muhtemelen babası tarım işinde çalışanların çocuklarının bu işte devam ettiği düşünülebilir. Denizli’de 1999 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin babalarının %38.5’inin memur, %23.7’sinin işçi olduğu belirlenmiştir (88). Araştırmamızda babası memur olanlar benzer, işçi olanlar ise daha fazla bulunmuştur.

Son sınıfta okuyanlarda 500 YTL üstü aylık harçlık alanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %5.0, son sınıfta %9.7). Öğrenciler en çok 251-500 YTL aylık harçlık almaktadır (ilk sınıfta %48.1, son sınıfta %51.3). Kız öğrencilerde 0-250 YTL aylık harçlık alanların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kız öğrencilerde %46.9, erkek öğrencilerde %39.0). İzmir’de 2002 yılında Dokuz Eylül Üniversitesinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin %4.6’sının 500 YTL üstü ve %95.4’ünün 500 YTL ve altı harçlık aldığı; ayrıca kız öğrencilerin aylık harçlık miktarının erkeklerden az olduğu belirlenmiştir (89). Araştırmamızdaki öğrencilerin çoğunun 500 YTL’den az aylık harçlık almasının babalarının çoğunlukla işçi ve memur olmasından ve ülkenin genel ekonomik düzeyinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca kızların aylık harçlıklarının erkeklerden daha az olması kızların erkeklere göre daha tutumlu olduklarını akla getirmektedir.

5.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Alkol Kullanma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerde alkol kullanımını en az bir kez ve halen kullanan olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %51.9'unun en az bir kez, %38.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir.

Araştırmamızda erkekler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma oranı kızlardan anlamlı düzeyde yüksektir (sırasıyla erkeklerde %56.8 ve %44.6, kızlarda %44.0 ve %29.2). Mersin'de 2004 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %50.5'inin en az bir kez ve %43.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada erkeklerin %55.2'sinin ve kızların %45.1'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (82). Konya ve Ankara'da üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (90). İzmir'de 2000 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada erkeklerin %49.3'ünün ve kızların %45.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (91). Brezilya'da 2001 yılında Sao Paulo Üniversitesinde yapılan benzer bir çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin %84.9'unun halen alkol kullandığı; kızlarda kullanım oranının %84.5 ve erkeklerde kullanım oranının %85.4 olduğu belirlenmiştir (80). Amerika'da 2006 yılında yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin %97.4'ünün en az bir kez, %88.7'sinin halen alkol kullandığı; halen kullanma oranının kızlarda %85.2 ve erkeklerde %91.3 olduğu belirlenmiştir (92). Araştırmamızdaki öğrencilerin alkol tüketimi ülkemizdekilere benzer olmakla beraber özellikle kızlarda batı bölgelere göre daha düşük bulunmuştur. Bunun Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ve yakın çevresinin daha geleneksel bir yapıya sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ülkemizde ve araştırmamızdaki alkol tüketimi batı ülkelerine göre daha düşüktür. Bunun ülkemizin dini normlarından ve sosyo-kültürel yapısından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca erkeklerde alkol tüketiminin kızlardan fazla olmasının sosyal ve genetik faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Son sınıf öğrencileri arasında en az bir kez ve halen alkol kullanan oranı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (sırasıyla ilk sınıfta %43.2 ve %31.4, son sınıfta %65.5 ve %50.1). Araştırmamızda son sınıftaki öğrencilerde ilk kez ve halen alkol kullanma oranı ilk sınıftakilerden yüksek bulunmuştur. Bunun nedeninin üniversite hayatının alkol kullanımını artırıcı bir etkisinin olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Mersin’de 2004 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada, ilk sınıf öğrencilerinin %45.7’sinin, son sınıf öğrencilerinin %63.6’sının en az bir kez; ilk sınıf öğrencilerinin %37.2’sinin, son sınıf öğrencilerinin %49.6’sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Bu çalışmada da son sınıflarda alkol kullanımını daha yüksek bulunmuştur.

En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin ilk alkol kullanma yaşı ortalama 16.62 ± 2.6 , en küçük 7 yaş, en büyük 26 yaş olarak belirlenmiştir (ortanca 17.00). En az bir kez alkol kullanan öğrencilerde ilk sınıfta okuyanlar arasında ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olan öğrencilerin oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %78.3, son sınıfta %47.1). En az bir kez alkol kullanan öğrencilerde erkek öğrenciler arasında ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olan öğrencilerin oranı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (erkeklerde %68.0, kızlarda %52.8). Mersin’de 2004 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada ilk sınıfta okuyanların %64.2’sinin ve son sınıfta okuyanların %45.3’ünün ilk alkol kullanma yaşının 18 yaşından önce olduğu ifade edilmiştir (82). İzmir’de 2000 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada kız öğrencilerin %51.2’sinin ve erkek öğrencilerin %71.3’ünün ilk alkol kullanma yaşı 18 yaşın altında olduğu belirlenmiştir (91). Brezilya’da 2001 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada ilk sınıf öğrencilerinin %86.2’sinin ve son sınıf öğrencilerinin %82.4’ünün ilk alkol kullanma yaşının 18 yaşından önce olduğu belirlenmiştir (80). Amerika’da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin %92.7’sinin ilk alkol kullanma yaşının 18 yaş altında olduğu belirlenmiştir (92). Araştırmamızda ilk sınıflarda 18 yaşından önce ilk kez alkol kullanma oranı son sınıflardan yüksek bulunmuştur. 18 yaş altında alkol deneme 4 yıl içinde 1.5 kat artmıştır. Ülkemizde alkole başlama yaşının yıllar içinde giderek daha erken yaşlara kaydığı görülmektedir.

Öğrencilerin ne sıklıkla alkol kullandıkları sadece halen alkol kullanan öğrencilerde değerlendirilmiştir. Halen alkol kullanan öğrencilerde okunulan sınıflar arasında öğrencilerin alkol kullanma sıklıkları açısından fark bulunamamıştır. İlk ve son sınıfta en çok sadece özel günlerde (sırasıyla %55.8, %54.0) alkol kullanılmaktadır. Her gün alkol kullananlar ise sırasıyla %2.3, %1.2’tir. Beş üniversitede (Ankara, Marmara, Dokuz Eylül, Muğla, Mersin Üniversiteleri) 2006 yılında öğrencilerde yapılan bir çalışmada ilk sınıfta okuyan öğrencilerin %30.2’sinin, son sınıfta okuyan öğrencilerin %31.4’ünün ayda birkaç

gün; ilk sınıfta okuyan öğrencilerin %10.7'sinin, son sınıfta okuyan öğrencilerin %11.4'ünün haftada birkaç gün alkol kullandığı belirlenmiştir (38). Brezilya'da 2006 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada, ilk sınıfta okuyanların %53.2'sinin, son sınıfta okuyanların %56.5'inin haftada birkaç gün; ilk sınıfta okuyanların %20.8'inin, son sınıfta okuyanların %18.2'sinin ayda birkaç gün alkol kullandığı belirlenmiştir (93). Araştırmamızda son sınıf öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı diğer araştırmalardaki gibi ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı olmasa da daha fazla bulunmuştur. Üniversite hayatının alkol kullanımını artırıcı etkisinin yanı sıra alkol kullanım sıklığını artırdığı görülmektedir.

Kız öğrencilerde sadece özel günlerde alkol kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kızlarda %70.0, erkeklerde %48.7). Kız öğrencilerin %24.1'inin, erkek öğrencilerin %30.7'sinin ayda birkaç gün, kız öğrencilerin %2.5'inin, erkek öğrencilerin %13.3'ünün haftada birkaç gün alkol kullandıkları belirlenmiştir. Beş üniversitede 2006 yılında yapılan bir çalışmada kız öğrencilerin %34.5'inin, erkek öğrencilerin %43.8'inin ayda birkaç gün, kız öğrencilerin %20.4'ünün, erkek öğrencilerin %30.2'sinin haftada birkaç gün alkol kullandıkları belirlenmiştir (38). Amerika'da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada kız öğrencilerin %18.2'sinin, erkek öğrencilerin %11.6'sinin ayda birkaç gün, kız öğrencilerin %58.3'ünün, erkek öğrencilerin %64.2'sinin haftada birkaç gün alkol kullandıkları belirlenmiştir (92). Araştırmamızda diğer çalışmalarda da olduğu gibi erkek öğrencilerde daha sık alkol kullanma kız öğrencilerden daha fazladır. Bu da toplumun genelinde erkeklerin alkol kullanma sıklığının daha sık alkol kullanmasıyla ilgilidir. Hem kültürel hem de genetik özellikler nedeniyle erkeklerin daha sık ve fazla alkol kullandığı düşünülmektedir.

Son sınıfta okuyanlarda rakı kullananların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %13.2, son sınıfta %20.0). Her iki sınıfta da en çok kullanılan içki türü ise biradır (ilk sınıfta %64, son sınıfta %56.2). Adana'da 2002 yılında yapılan çalışmada ilk sınıf öğrencilerinin %54.1'inin, son sınıf öğrencilerinin %47.4'ünün en çok bira, ilk sınıf öğrencilerinin %14.2'sinin, son sınıf öğrencilerinin %21.3'ünün en çok rakı, ilk sınıf öğrencilerinin %12.1'inin, son sınıf öğrencilerinin %19.4'ünün en çok şarap içtikleri belirlenmiştir (94). İngiltere'de 1997 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan bir çalışmada ilk ve son sınıf öğrencilerinde en çok tercih edilen içki türünün bira olduğu, son

sınıf öğrencilerinde alkol oranı yüksek içkilerin ilk sınıf öğrencilerinden daha çok tercih edildiği belirlenmiştir (95). Araştırmamızda her iki sınıfta da en çok tüketilen alkol türü bira olmakla beraber, alkol oranı daha yüksek olan rakı ve şarabın tüketiminin son sınıflarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Üniversite hayatında öğrencilerin alkol kullanma alışkanlıklarının artmasıyla birlikte alkol oranı yüksek alkol tüketiminin de artması beklenen bir bulgudur.

Kız öğrencilerde şarap kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kızlarda %27.8, erkeklerde %8.8). Her iki cinsiyette de en çok kullanılan içki türü biradır (kızlarda %58.6, erkeklerde %61.3). Adana'da 2002 yılında yapılan çalışmada kız öğrencilerin en çok bira ve şarap, erkek öğrencilerin en çok bira ve rakı tercih ettikleri belirlenmiştir (94). Araştırmamızda her iki cinsiyette de en çok tercih edilen içki türü bira iken, ikinci çok tercih edilen içki türü kızlarda şarap, erkeklerde rakı olarak belirlenmiştir. Araştırmamızdaki içki türlerinin tercih sıralamasını, biranın alkol oranının düşük ve ucuz olması nedeniyle sık tercih edilmesi; rakının kültürümüzde erkekler tarafından çok, şarabınsa kadınlar tarafından çok tüketilmesiyle açıklamak mümkün olabilir. Genel olarak kadınların koruyucu sağlık davranışlarına yaklaşımı erkeklerden daha olumludur. Son zamanlarda şarabın yararlı olmasıyla ilgili konular sıkça gündeme gelmektedir, kadınlarda şarap kullanımının fazla olmasının bir nedeni de bu olabilir.

Halen alkol kullanan öğrencilerde cinsiyetler ve okuduğu sınıflar arasında alkölü bırakmayı deneme oranları açısından fark bulunamamıştır. İlk sınıfta okuyanların %90.9'unun, son sınıfta okuyanların %91.5'inin; kız öğrencilerin %93.7'sinin, erkek öğrencilerin %90.2'sinin alkölü bırakmayı denemediklerini belirlenmiştir. Mersin'de 2004 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada, ilk sınıf öğrencilerinin %92.4'ünün, son sınıf öğrencilerinin %92.7'sinin, kız öğrencilerin %91.6'sının ve erkek öğrencilerin %92.1'inin alkölü bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (82). Araştırmamızda da gerek ilk ve son sınıf, gerekse kız ve erkek öğrencilerinin alkölü bırakma isteklerinin az olması; gençlik döneminde ve üniversite yıllarında alkole başlamanın daha çok olması ve alkölün insan vücudundaki zararlı etkilerinin genellikle ortaya çıkmamış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerde okudukları sınıflar arasında alkolü bırakmayı deneme nedenleri açısından fark bulunamamıştır. İlk sınıfta okuyanların %83.8'inin, son sınıfta okuyanların %65.7'sinin sağlığa zarar vermesi, ilk sınıfta okuyanların %2.7'sinin, son sınıfta okuyanların %14.3'ünün çevreye zarar vermesi nedeniyle alkol kullanmayı bırakmayı denedikleri belirlenmiştir. Alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerde cinsiyetler arasında alkolü bırakmayı deneme nedenleri açısından fark bulunamamıştır. Kız öğrencilerin %80.0'ının, erkek öğrencilerin %73.7'sinin sağlığına zarar verdiği için, kız öğrencilerin %6.7'sinin, erkek öğrencilerin %19.3'ünün maddi yönden zarar verdiği için alkolü bırakmayı denedikleri belirlenmiştir. Brezilya'da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada, alkolü bırakmayı deneyen öğrencilerin bırakma nedeni en çok sağlığa zararlı olmasından dolayı olduğu belirlenmiştir (93). Araştırmamızda, alkolü bırakmayı deneyen her iki sınıf ve cinsiyetteki öğrencilerin en çok alkolü bırakmayı deneme nedeninin sağlığa zarar vermesi olmasının, aslında konunun farkında olduklarını göstermektedir.

Son sınıfta okuyanlarda arkadaş ve çevre etkisi nedenlerinden dolayı alkol kullananların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %6.4, son sınıfta %10.1). İlk sınıfta okuyanların %48.4'ünün, son sınıfta okuyanların %52.7'sinin zevk ve cesaret almak için, ilk sınıfta okuyanların %45.2'sinin, son sınıfta okuyanların %37.2'sinin merak ve özentisi nedeniyle alkol kullandığı belirlenmiştir. Kız öğrencilerde merak ve özentisi etkisiyle alkol kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kızlarda %48.6, erkeklerde %37.7). Denizli'de 1999 yılında yapılan araştırmada ilk sınıftaki öğrencilerin %35.5'inin son sınıftaki öğrencilerin %41.4'ünün merak ve özentisi, ilk sınıftaki öğrencilerin %8.5'inin son sınıftaki öğrencilerin %12.3'ünün arkadaş ve çevre etkisiyle alkol kullandıkları belirlenmiştir (88). Adana'da 2002 yılında yapılan çalışmada kız öğrencilerin %47.6'sının merak ve özentisi, %43.2'sinin zevk ve cesaret almak için, %9.2'sinin arkadaş ve çevre etkisiyle; erkek öğrencilerin %42.7'sinin merak ve özentisi, %44.8'inin zevk ve cesaret almak için, %12.5'inin arkadaş ve çevre etkisiyle alkol kullandıkları belirlenmiştir (94). İngiltere'de 1997 yılında yapılan çalışmada kız öğrencilerin %63.6'sının ve erkek öğrencilerin %71.2'sinin zevk ve cesaret almak için alkol kullandıkları belirlenmiştir (95). Zevk ve cesaret, merak ve özentisi nedenleriyle alkol

kullanımının fazla olmasının, üniversite yaşlarında öğrencilerin kendilerini ispat etme isteğinden, kendilerini daha yetişkin görmek istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu istek ve özentilerin erkeklerde kızlardan daha belirgin ortaya çıktığı söylenebilir. Ayrıca adölesan dönemde risk alma davranışı yüksektir.

İlk sınıfta okuyanlarda ev dışı ortamlarda alkol kullananların oranı son sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %85.7, son sınıfta %80.1). Erkek öğrencilerde ev dışı ortamlarda alkol kullananların oranı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kızlarda %76.3, erkeklerde %86.2). Polonya'da 2003 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada öğrencilerin %57.2'sinin ev dışı ortamlarda alkol aldığı ve erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha çok ev dışı ortamlarda alkol kullandığı belirlenmiştir (96). Araştırmamızda da ev dışı ortamlarda alkol kullanımı evde alkol kullanımından daha yüksek oranlarda bulunmuştur. İlk sınıfta okuyanlarda ve erkek öğrencilerde bu oranın daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun daha küçük yaşlarda evde alkol kullanma imkanı bulmanın zor olması ve erkeklerin özellikle akşamları kızlardan daha kolay dışarıya çıkabilme imkanı bulabilmeleriyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı anlamlı düzeyde yüksektir. Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %76.3'ünün; ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %15.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %59.4'ünün, ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %7.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Sivas'ta 2003 yılında öğrencilerde yapılan bir çalışmada alkol kullananların %60.8'inin aileleri ve arkadaşlarında da alkol kullanma alışkanlığı olduğu belirlenmiştir (97). Konya'da 2002 yılında öğrencilerde yapılan araştırmada alkol kullanan öğrencilerin %67.9'unun aileleri ve arkadaşlarında da alkol kullanma alışkanlığı olduğu belirlenmiştir (84). Alkol kullanan öğrencilerin çoğunun aileleri ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olmasının, alkol kullananların aile ve çevrelerinden etkilenmelerinden; alkol kullanma alışkanlığında özellikle erkeklerde genetik faktörlerin de etkili olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Son sınıfta okuyanlarda alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı ilk sınıfta okuyanlardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %83.0, son sınıfta %88.9). Kız öğrencilerde alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kız öğrencilerde %89.3, erkek öğrencilerde %82.8). Denizli’de 1999 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada öğrencilerin %84.6’sının alkolün sağlığa zararları hakkındaki bilgisinin olduğu ve kız öğrencilerin erkeklerden, son sınıf öğrencilerinin ilk sınıf öğrencilerinden daha fazla bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir (88). Son sınıfta okuyanların alkolün sağlığa zararları hakkında daha fazla bilgisinin olmasının üniversite eğitimi sırasında bu konuyla ilgili bilgi edinmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Kız öğrencilerin ise erkeklerden genel olarak daha düzenli ve koruyucu sağlık davranışlarının daha olumlu olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Alkolün sağlığa zararları hakkında bilgisi olan öğrencilerde okunulan sınıflar arasında bilgi kaynakları açısından fark bulunmamıştır. Bu bilgileri, ilk sınıfta okuyanların %51.5’inin, son sınıfta okuyanların %49.8’inin yazılı görsel basından; ilk sınıfta okuyanların %28.0’ının, son sınıfta okuyanların %25.7’sinin ailelerinden edindikleri belirlenmiştir. Kız öğrencilerde alkolün sağlığa zararları hakkında bilgileri ailelerinden edinenlerin oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir (kız öğrencilerde %32.9, erkek öğrencilerde %23.1). Mersin’de 2004 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada öğrencilerin alkolün zararları hakkındaki bilgileri en çok basından ve ailelerinden edindikleri belirlenmiştir (82). Araştırmamızda da her iki sınıf ve cinsiyette de alkolün zararları hakkındaki bilgilerin edinildiği kaynaklar en çok sırasıyla yazılı-görsel basın ve aileler olarak bulunmuştur. Bunun basın yayın organlarının ve ailelerin toplum genelindeki eğitimdeki payının yüksekliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Konservatuvar, BESYO ve İktisadi İdari Bilimler öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı diğer bölümlerden anlamlı düzeyde yüksektir (sırasıyla %77.0, %59.0 ve %57.9). Bu oran Tıp Fakültesinde %51.2’dir. Konservatuvar öğrencileri arasında halen alkol kullanan oranı diğer bölümlerdekinden anlamlı düzeyde yüksek, Hemşirelik öğrencileri arasında ise anlamlı düzeyde düşüktür (sırasıyla %56.8 ve %21.2). Bu oran Tıp Fakültesinde %38.4’tür. Şanlıurfa’da 2005 yılında yapılan çalışmada İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %48.3’ünün, Tıp öğrencilerinin %39.2’sinin en az bir kez; İktisadi

İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %26.4'ünün, Tıp öğrencilerinin %23.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (81). Beş üniversitede 2006 yılında yapılan çalışmada Konservatuvar öğrencilerinin %81.6'sının, BESYO (Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu) öğrencilerinin %61.0'ının, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %63.9'unun, Tıp öğrencilerinin %58.7'sinin en az bir kez; Konservatuvar öğrencilerinin %86.1'inin, BESYO (Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu) öğrencilerinin %46.6'sının, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %50.9'unun, Tıp öğrencilerinin %41.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (38). İngiltere'de 1997 yılında yapılan çalışmada Sanat öğrencilerinin %93.6'sının, İktisat öğrencilerinin %91.7'sinin, Tıp öğrencilerinin %90.1'inin en az bir kez; Sanat öğrencilerinin %90.4'ünün, İktisat öğrencilerinin %89.2'sinin, Tıp öğrencilerinin %88.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir (95). Araştırmamızda Konservatuvar, İktisadi İdari Bilimler ve BESYO öğrencilerinde en az bir kez ve halen alkol kullanımının diğer fakültelerden daha yüksek bulunmasının, sanatsal ve sözel bölümlerdeki insanların daha sosyal olmaları ve daha çok sosyal ortamlarda bulunmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin anne öğrenim düzeyi yükseldikçe en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı artmaktadır. Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %67.3'ünün en az bir kez, %58.7'sinin halen; annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin %51.2'sinin en az bir kez, %36.4'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Baba öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Babaları üniversite ve lise mezunu olan öğrenciler arasında ise halen alkol kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir. Babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %61.1'inin en az bir kez, %49.7'sinin halen; babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin %49.1'inin en az bir kez, %36.4'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Denizli ve Adana'da öğrencilerde yapılan çalışmalarda anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde alkol kullanım sıklığının arttığı belirlenmiştir (88,94). Amerika'da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada da anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde alkol kullanım sıklığının arttığı belirlenmiştir (92). Anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin alkol kullanım sıklığının artmasının çocukların üzerindeki aile baskısının azalmasından ve eğitim düzeyi yüksek ailelerde gelirin artması ve alkol kullanımının normalleştirilmesinden kaynaklandığı

düşünülmektedir. Ayrıca anne ve baba daha yoğun çalıştıkları için ilgi ve kontrole fazla zaman ayıramıyor olabilirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarları yükseldikçe öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı artmaktadır. 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %74.1'inin en az bir kez, %61.5'inin halen; 251-500 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %57.7'sinin en az bir kez, %45.1'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. İstanbul'da 1997 yılında öğrencilerde yapılan araştırmada alkolün, sigaranın aksine yüksek sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde en fazla kullanımın söz konusu olduğu, bunu orta ve düşük sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin takip ettiği tespit edilmiştir (98). Ankara'da 1994 yılında öğrencilerde yapılan bir araştırmada aylık harçlık miktarı arttıkça alkol kullanım oranının da artış gösterdiği bildirilmektedir (99). Araştırmamızda da öğrencilerin aylık harçlık miktarları arttıkça en az bir kez ve halen alkol kullanım sıklıklarının da arttığı belirlenmiştir. Bunun, ekonomik durumu yüksek aile yapısından ve alkolü satın alma imkanının artmasından ve alkol bulunan sosyal ortamlara daha sık katılabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı artmaktadır. Aile ilişkileri iyi olanların %50.5'inin en az bir kez, %37.3'ünün halen; aile ilişkileri kötü olanların %81.8'inin en az bir kez, %72.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Adana ve Denizli'de öğrencilerde yapılan araştırmalarda öğrencilerin aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığının arttığı belirlenmiştir (88,94). Manisa'da Celal Bayar Üniversitesinde 2006 yılında yapılan çalışmada anne-baba ile anlaşamayan öğrencilerde en az bir kez alkol kullanımının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (100). Aile ilişkileri kötüleştikçe alkol kullanma sıklığının artması, bireylerin zorlanma karşısında alkol kullanımına daha çok yönelebilmelerinden; ayrıca evde yaşanan huzursuzluğun öğrencide kaygı ve stresi artırması sonucu alkol kullanımına yönelimin artmasından kaynaklandığı söylenebilir. İlişki kötü olunca ilgi ve kontrol de azalacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %41.3'ünün, aile ilişkileri kötü olanların %76.9'unun; son sınıf

öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %64.9'unun, aile ilişkileri kötü olanların %88.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle ilk sınıfa gelen öğrencilerden aile ilişkileri iyi olanlar arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha düşüktür. Buna karşın son sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır. Yaş ilerledikçe kişiliğin daha çok oturduğu ve aile ilişkilerinin davranışlarında daha az önem kazandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve halen alkol kullanma durumuna göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %29.7'sinin, aile ilişkileri kötü olanların %61.5'inin; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %49.2'sinin, aile ilişkileri kötü olanların %88.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıfta halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen alkol kullanma oranı bulunduğu sınıftan değil, aile ilişkilerinin durumundan etkilenmektedir. Bir kez denemede aile ilişkisi yıllar içinde azalmaktayken, sürekli kullanımda etkisi devam etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde Hemşirelik öğrencileri arasında alkol kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olan oranı diğer bölümlerin öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Hemşirelik öğrencilerinin %96.5'inin, Tıp Fakültesi öğrencilerinin %91.2'sinin, Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin %83.8'inin, Konservatuvar öğrencilerinin %81.1'inin alkol kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir. Brezilya'da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada, Tıp, Veterinerlik,

Hemşirelik ve Biyoloji bölümlerinin öğrencilerinin alkolün zararları hakkındaki bilgi durumunun diğer bölüm öğrencilerinden daha fazla olduğu belirlenmiştir (93). Araştırmamızda Hemşirelik ve Tıp öğrencilerinin alkol kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumunun daha fazla olmasının eğitim konularının zaten sağlık olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen alkol kullanan oranı anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Anne-babası boşananların %81.0'ünün en az bir kez, %69.8'inin halen; anne-babası birlikte yaşayanların %50.8'inin en az bir kez, %37.6'sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Manisa'da 2006 yılında yapılan çalışmada ebeveynleri sağ ve birlikte olan öğrencilerin alkol kullanım oranının diğer öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir (100). Denizli'de öğrencilerde yapılan çalışmada da anne-babası ayrı ve anne ve/veya babası ölmüş olan öğrencilerin alkol kullanım sıklığının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (88). Anne-babası ayrı olan öğrencilerde alkol kullanım sıklığının yüksek olmasının, bu öğrencilerin düzenli aile yapısının bozulmasından, ailenin çocuk üzerindeki etkisinin azalmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailevi durumlarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarının dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde anne-babası boşananların %72.5'inin, anne ve/veya babası ölenlerin %41.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise anne-babası boşananların %95.7'sinin, anne ve/veya babası ölenlerin %62.2'sinin en az bir defa alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıfta en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın ailevi durumlar arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailevi durumlarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde anne-babası boşananların %62.5'inin, anne ve/veya babası ölenlerin %27.9'unun; son sınıf öğrencilerinde ise anne-babası boşananların %82.6'sının, anne ve/veya babası ölenlerin

%47.6'sının halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıfta halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın ailevi durumlar arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yer, en az bir kez ve halen alkol kullanıma durumunu etkilememektedir. Ailelerinin yanında kalanların %53.2'sinin en az bir kez, %37.4'ünün halen; evde kalanların %51.7'sinin en az bir kez, %40.4'ünün halen; yurttan kalanların %51.3'ünün en az bir kez, %37.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Malatya'da üniversite öğrencilerinde 2006 yılında yapılan çalışmada, arkadaşlarıyla evde kalan öğrencilerin %38.3'ünün, yurttan kalan öğrencilerin %28.3'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir (101). İstanbul'da 1997 yılında öğrencilerde yapılan araştırmada ailelerinin yanında kalan öğrencilerde en az bir kez ve halen alkol kullanım sıklığının, evde ve yurttan kalan öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir (98). Yurttan ve evde kalan öğrencilerde alkol kullanımının daha fazla olması yurttan, özellikle de evde kalan öğrenciler üzerindeki kontrol mekanizmasının ve aile denetiminin ailesinin yanında kalan öğrencilerden daha az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, yaşadıkları yere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde evde kalanların %37.6'sının, yurttan kalanların %49.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalanların %67.4'ünün, yurttan kalanların %58.4'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ilk sınıf öğrencilerinde yurttan kalan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının ailelerinin yanında ve evde kalan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle ilk sınıfa gelen öğrencilerden yurttan kalan öğrenciler arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın son sınıfta bu fark ortadan kalkmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, yaşadıkları yere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde evde kalanların %27.1'inin, yurttan kalanların %36.1'inin; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalanların %55.3'ünün, yurttan kalanların %41.0'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin yaşadıkları yerler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ilk sınıf öğrencilerinde yurttan kalan öğrenciler arasında; son sınıf öğrencilerinde ise evde kalan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin yaşadıkları yerler arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde okul başarısı kötü olan öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanan oranı diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Okul başarısı iyi olanların %49.4'ünün en az bir kez, %36.5'inin halen; kötü olanların %57.6'sının en az bir kez, %46.2'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Brezilya'da 2006 yılında yapılan çalışmada, okul başarısı kötü olan öğrencilerde en az bir kez ve halen alkol kullanım sıklığının okul başarısı iyi olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir (93). Denizli'de öğrencilerde yapılan çalışmada okul başarısı kötü olanların ve okul başarısı kötü olan öğrencilerle arkadaşlık yapanların alkol kullanım sıklığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (88). Okul başarısı kötü olan öğrencilerin daha fazla alkol kullanmasının, bu öğrencilerin daha çok ailesi ve arkadaşlarıyla problemleri olan, zamanını ev dışı ortamlarda daha çok geçiren ya da sıkıntılarından dolayı ders çalışmayan öğrenciler olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca okul başarısının kötü olmasının oluşturduğu kaygı ve stresin de alkol kullanımını artırıcı etkisinin olduğu söylenebilir. Kötü davranışlara (alkol kullanma, ders çalışmama) genetik yatkınlığın olduğu da söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarısı iyi olanların %40.9'unun, kötü olanların %49.2'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarısı iyi olanların %62.2'sinin, kötü olanların %75.3'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından

okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark son sınıf öğrencilerinde okul başarıları kötü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının okul başarıları iyi ve orta olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İlk sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanan oranı açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle son sınıfa gelen öğrencilerden okul başarıları kötü olanlar arasında en az 1 kez alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın ilk sınıfta böyle bir fark bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarılarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarıları iyi olanların %30.4'ünün, kötü olanların %36.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarıları iyi olanların %45.5'inin, kötü olanların %65.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark son sınıf öğrencilerinde okul başarıları kötü olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan oranının okul başarıları iyi ve orta olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. İlk sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanan oranı açısından okul başarı durumları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer bir deyişle son sınıfa gelen öğrencilerden okul başarıları kötü olanlar arasında halen alkol kullanma oranı daha yüksektir. Buna karşın ilk sınıfta böyle bir fark bulunmamaktadır.

Kardeş sayısı 5 ve üstü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranı kardeş sayısı 5'in altında olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür. Kardeşi olmayanların %69.2'sinin, 2 kardeş olanların %68.5'inin, 3-4 kardeş olanların %53.6'sının, 5 ve üzeri kardeş olanların %38.4'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin kardeş sayıları azaldıkça öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Kardeşi olmayanların %61.5'inin, iki kardeş olanların %55.5'inin, 3-4 kardeş olanların %38.7'sinin, 5 ve üzeri kardeş olanların %27.1'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Adana'da 2002 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada kardeş sayısı dördün üzerinde olan öğrencilerin en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığını kardeş sayısı dörtten az olan öğrencilerden daha düşük olduğu belirlenmiştir (94). Kardeş sayısı arttıkça alkol kullanma sıklığının azalmasının, öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerinin

daha düşük ve kalabalık ailelerde paylaşımın daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, kardeş sayılarına ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde 2 kardeş olanların %60.3'ünün, 5 ve üstü kardeş olanların %31.0'nun; son sınıf öğrencilerinde ise kardeşi olmayanların %90.9'unun, 5 ve üstü kardeş olanların %51.6'sının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark kardeş sayısı 5 ve üstü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranının kardeş sayısı 5'in altında olan öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, kardeş sayılarına ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde 2 kardeş olanların %47.2'sinin, 5 ve üstü kardeş olanların %20.9'unun; son sınıf öğrencilerinde ise kardeşi olmayanların %81.8'inin, 5 ve üstü kardeş olanların %37.9'unun halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin kardeş sayısı grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İlk ve son sınıf öğrencilerinde kardeş sayıları azaldıkça öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın kardeş sayıları arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Babalarının meslekleri asker, memur, vb. ve işçi, operatör, vb. olan öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı babalarının meslekleri çiftçi, hayvancılık vb. olanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Babası asker, memur, vb. olanların %60.2'sinin en az bir kez, %46.6'sının halen; babası çiftçi, vb. olanların %43.5'inin en az bir kez, %31.4'ünün halen alkol kullandığı belirlenmiştir. İstanbul'da 1997 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada babalarının mesleği yönetici, memur, asker olan öğrencilerde alkol kullanım sıklığının diğer meslek gruplarından daha yüksek olduğu

belirlenmiştir (98). Baba meslekleri ile alkol kullanımı arasındaki ilişkinin, meslek gruplarına göre babalarının eğitim düzeyinin, gelir düzeylerinin, aile yapısının ve çocuklarıyla olan iletişiminin değişkenlik göstermesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca tarım, hayvancılıkta çalışanların daha çok kırsalda olduğu ve klasik aile yapısının, aile otoritesinin devam ettiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, babalarının mesleklerine ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde babası asker, memur, vb. olanların %50.6'sının, babası çiftçi, vb. olanların %38.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise babası asker, memur, vb. olanların %72.7'sinin, babası çiftçi, vb. olanların %53.9'unun en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin babalarının meslek grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark babalarının meslekleri asker, memur, vb. ve işçi, operatör, vb. olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının babalarının meslekleri çiftçi, hayvancılık vb. olanlardan yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin babalarının meslek grupları arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, babalarının mesleklerine ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde babası asker, memur, vb. olanların %38.1'inin, babası işçi, operatör, vb. olanların %27.5'inin; son sınıf öğrencilerinde ise babası asker, memur, vb. olanların %57.6'sının, babası çiftçi, vb. olanların %39.5'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin babalarının meslek grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark babalarının meslekleri asker, memur, vb. olan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığının babalarının meslekleri diğer meslek gruplarından olan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin babalarının meslek grupları arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Ege, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde doğan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığı diğer bölgelerde doğan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Ege bölgesinde doğanların %64.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %62.1'inin, Akdeniz bölgesinde doğanların %61.9'unun, Güneydoğu Anadolu bölgesinde doğanların %44.5'inin, Doğu Anadolu bölgesinde doğanların %40.4'ünün en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde doğan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığı diğer bölgelerde doğan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Mersin'de 2004 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada Akdeniz Bölgesi ve batısındaki bölgelerden gelen öğrencilerde alkol kullanım sıklığının doğu bölgelerden gelen öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (82). Ankara, Marmara, Dokuz Eylül, Muğla ve Mersin Üniversiteleri'nde 2006 yılında yapılan çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden üniversitelerine gelen öğrencilerde alkol kullanım sıklığının daha düşük olduğu belirlenmiştir (38). Akdeniz, Marmara, Ege gibi bölgemizin batısında bulunan yerleşim yerlerinde doğan ve yaşayan öğrencilerin alkol kullanım sıklığı daha yüksek bulunmuştur. Bunun Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki kapalı toplum yapısından, örf, adet ve inançlara olan bağlılıktan, ailelerin çocukları üzerindeki etkilerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ayrıca batı bölgelerinde eğitim ve gelir düzeylerinin yüksek olmasının da etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, doğdukları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde Ege bölgesinde doğanların %61.2'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %53.4'ünün, Marmara bölgesinde doğanların %50.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise Ege bölgesinde doğanların %73.7'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %72.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %87.5'inin en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Ege, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde doğan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının diğer bölgelerde doğan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli

görülen farkın öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, doğdukları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde Ege bölgesinde doğanların %61.2'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %53.4'ünün, Marmara bölgesinde doğanların %50.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise Ege bölgesinde doğanların %73.7'sinin, Akdeniz bölgesinde doğanların %72.7'sinin, Marmara bölgesinde doğanların %87.5'inin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark Ege, Marmara, Akdeniz bölgelerinde doğan öğrenciler arasında halen alkol kullanan sıklığının diğer bölgelerde doğan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve en az bir kez alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %63.2'sinin, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %54.1'inin, İç Anadolu bölgesinde yaşayanların %49.0'ının; son sınıf öğrencilerinde ise ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %84.0'ının, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %73.2'sinin, Karadeniz bölgesinde yaşayanların %72.0'ının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ailesi Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden yüksek; ailesi Doğu Anadolu bölgesinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında en az bir kez alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölgelere ve halen alkol kullanma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %47.4'ünün, Marmara bölgesinde yaşayanların %44.2'sinin, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %40.4'ünün; son sınıf öğrencilerinde ise ailesi Ege bölgesinde yaşayanların %80.0'ının, Marmara bölgesinde yaşayanların %63.6'sının, Akdeniz bölgesinde yaşayanların %57.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen alkol kullanma durumları açısından öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark ailesi Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşayan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan sıklığının ailesi diğer bölgelerde yaşayan öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla okunulan sınıflar arasında halen alkol kullanan oranı açısından önemli görülen farkın öğrencilerin ailelerinin yaşadığı coğrafi bölgeler arasındaki farktan kaynaklandığı söylenebilir.

5. 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Madde Kullanma Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerde madde kullanımını en az bir kez ve halen kullanan olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %6.1'inin en az bir kez, %2.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir.

Erkekler arasında en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı kızlardakinden anlamlı düzeyde yüksektir. Erkeklerin %8.6'sının en az bir kez, %3.9'unun halen; kızların %2.1'inin en az bir kez, %0.4'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir. Adana'da 2002 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada, en az bir kez madde kullanım sıklığının %5.7 olduğu ve bu öğrencilerin %65'inin erkek, %35'inin kız olduğu belirlenmiştir (94). Dört üniversitede 2006 yılında yapılan çalışmada erkek öğrencilerin %4.2'sinin, kız öğrencilerin %1.1'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (102). Araştırmamızda da diğer çalışmalardaki gibi en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının erkeklerde kızlardan daha yüksek olmasının, erkeklerin sosyal yaşamlarının daha fazla olması, genetik faktörler, maddeye ulaşım imkanlarının daha kolay olması gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan sıklığı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Son sınıf öğrencilerinin %8.3'ünün ve ilk sınıf öğrencilerinin %4.6'sının en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma durumu açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır. Son sınıf öğrencilerinin %3.2'sinin ve ilk sınıf öğrencilerinin %2.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Denizli'de yapılan çalışmada son sınıf öğrencilerinde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının ilk sınıf öğrencilerinden yüksek olduğu belirlenmiştir (88). Brezilya'da 2006 yılında üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmada, ilk sınıfta okuyanların %23.7'sinin, son sınıfta okuyanların %29.2'sinin en az bir kez, ilk sınıfta okuyanların %12.5'inin, son sınıfta okuyanların %19.8'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (93). Ülkemizde herhangi bir uyuşturucu maddeyi deneme sıklığı gençlerde 1991 yılında %2.6 iken 1997 yılında %7.0'ye çıkmıştır (4). Araştırmamızda son sınıf öğrencilerinde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığı diğer araştırmalardaki gibi ilk sınıf öğrencilerinden daha fazla bulunmuştur. Yıllar içinde artış olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeninin üniversite yıllarında öğrencilerin madde ile tanışmalarının devam etmesinden ve üniversite hayatının madde kullanımını artırıcı etkisinin olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma sıklıkları açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Erkek öğrencilerin %78.4'ünün, kız öğrencilerin tamamının ayda birkaç gün, erkek öğrencilerin %19.6'sının haftada birkaç gün ve %2.0'nın her gün madde kullandıkları belirlenmiştir. İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinde 2005 yılında yapılan çalışmada halen madde kullananların %64.1'inin ayda birkaç gün, %28.6'sının haftada birkaç gün madde kullandığı belirlenmiştir (103). İngiltere'de öğrencilerde yapılan çalışmada ise halen madde kullanan öğrencilerin %49.5'inin haftada birkaç gün, %9.8'inin her gün madde kullandığı belirlenmiştir (95). Araştırmamızda halen madde kullanan öğrencilerin çoğunun ayda birkaç gün kullanmasının maddeye ulaşımdaki engellerden, ekonomik nedenlerden, bağımlı olmaktan dolayı duyulan korku ve endişeden kaynaklandığı düşünülebilir.

En az bir kez ve halen madde kullanan öğrencilerin kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; %29.7'sinin esrar, %24.2'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap,

%18.8'inin Maraş Otu, %7.8'inin kokain kullandığı belirlenmiştir. Halen madde kullanan öğrencilerin kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; %22.2'sinin esrar, %18.5'inin uyuşturucu-sakinleştirici hap, %33.3'ünün Maraş Otu, %7.4'ünün kokain kullandığı belirlenmiştir. Mersin'de yapılan çalışmada halen madde en az bir kez madde kullanan öğrencilerin %32.8'inin, halen madde kullanan öğrencilerin %38.7'sinin esrar kullandığı belirlenmiştir (82). Dört üniversitede 2006 yılında yapılan çalışmada en az bir kez madde kullanan öğrencilerin %66.6'sının esrar, %3.7'sinin kokain; halen madde kullanan öğrencilerin %67.6'sının esrar, %5.9'unun kokain kullandığı belirlenmiştir (102). İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinde 2005 yılında yapılan çalışmada en az bir kez madde kullananların %51.6'sının esrar, %15.2'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap, %2.2'sinin kokain kullandığı belirlenmiştir (103). Araştırmamızda en az bir kez ve halen madde kullanan öğrencilerde esrar ve Maraş Otu önemli bir yer tutmaktadır. Maraş Otu yöresel bir madde olduğu için kullanımının fazla olduğu düşünülmektedir. Esrarın ise üretiminin kolay olması, herhangi bir kimyasal işleme gerek duyulmadan elde edilişi, fiyatının ucuz oluşu, piyasada bol miktarda arz edilmesi gibi nedenlerden dolayı kullanımının fazla olduğu söylenebilir.

En az bir kez madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma nedenleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Kız öğrencilerin %58.8'inin, erkek öğrencilerin %47.8'inin merak ve özenti etkisiyle, kız öğrencilerin %23.5'inin, erkek öğrencilerin %16.2'sinin arkadaş ve çevre etkisiyle madde kullandıkları ya da denedikleri belirlenmiştir. En az bir kez madde kullanan öğrencilerde maddeyi kullanma nedenleri açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır. İlk sınıfta okuyanların %50.0'ının, son sınıfta okuyanların %48.5'inin merak ve özenti etkisiyle, ilk sınıfta okuyanların %15.0'ının, son sınıfta okuyanların %19.1'inin arkadaş ve çevre etkisiyle madde kullandıkları ya da denedikleri belirlenmiştir. İstanbul'da 2003 yılında yapılan çalışmada madde kullananların her %48.2'sinin merak ve özenti, %21.4'ünün arkadaş etkisiyle maddeyi kullandıkları belirlenmiştir (11). Adana'da 2002 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin %50'sinin arkadaş etkisiyle maddeyi kullandıkları belirlenmiştir (94). Her iki cinsiyet ve sınıfta da öğrencilerin maddeyi kullanma nedenlerinin daha çok merak ve özenti, arkadaş ve çevre etkileri olmasının üniversite yıllarında kişilik arayışları içinde olmasından, kendini ispat

etme isteğinden, arkadaş ve çevre etkileşiminin fazla olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi bırakmayı deneme durumları açısından okunulan sınıflar arasında fark bulunamamıştır. İlk sınıfta okuyanların %78.6'sının, son sınıfta okuyanların %80.8'inin maddeyi bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir. Halen madde kullanan öğrencilerde maddeyi bırakmayı deneme durumları açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Erkek öğrencilerin %78.4'ünün, kız öğrencilerin %100.0'ının maddeyi bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir. Denizli'de öğrencilerde yapılan çalışmada madde kullananların %69.8'inin maddeyi bırakmayı denemedikleri belirlenmiştir (88). Araştırmamızda, her iki cinsiyet ve sınıfta da öğrencilerinin madde kullanmayı bırakma isteklerinin az olması, gençlik döneminde ve üniversite yıllarında maddeye başlamanın daha çok olması ve madde kullanımının insan vücudundaki zararlı etkilerinin genellikle ortaya çıkmamış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

En az bir kez ve halen alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre en az bir kez ve halen madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir. En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin %11.4'ünün, halen alkol kullanan öğrencilerin %14.0'ının; hiç alkol kullanmayan öğrencilerin %0.3'ünün, halen alkol kullanmayan öğrencilerin %0.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. En az bir kez alkol kullanan öğrencilerin %4.9'unun, halen alkol kullanan öğrencilerin %6.3'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir. Denizli'de öğrencilerde yapılan çalışmada halen alkol kullanan öğrencilerin %4.1'inin, halen alkol kullanmayan öğrencilerin %0.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir (88). İzmir'de 2000 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada öğrencilerin %6.7'sinin en az bir kez, %3.2'sinin halen madde kullandığı; en az bir kez ve halen madde kullanan öğrencilerin tamamının en az bir kez alkol kullandığı belirlenmiştir (91). Malatya'da yapılan çalışmada öğrencilerin %5.9'unun bağımlılık yapıcı bir madde kullandığı belirlenmiştir (101). Brezilya'da 2006 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin %37.7'sinin halen madde kullandığı; bu oranın halen alkol kullanan öğrencilerde %39.4 olduğu belirlenmiştir (93). Araştırmamızda da en az bir kez ve halen alkol kullanan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığı alkol kullanmayan öğrencilerden yüksek olmasının bağımlılık yapan alkol ve yasadışı keyif verici maddelerin benzer

amaçlar için kullanılmasından, benzer nedenlerden etkilenmesinden ve benzer kişilik ve aile özelliklerine sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerin %35.3'ünün en az bir kez, %16.1'inin halen; ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerin ise %0.9'unun en az bir kez, %0.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Adana'da 2002 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin %4.7'sinin ailelerinde madde kullananların olduğu belirlenmiştir (94). İzmir'de 2000 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin %11.8'inin aileleri ve arkadaşlarında madde kullananların olduğu belirlenmiştir (91). Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanım alışkanlığı olan öğrencilerde madde kullanım sıklığının daha yüksek olmasının çocukların aile ve arkadaşlarıyla olan etkileşiminden, örnek alma isteklerinden, genetik nedenlerden ve maddeye daha kolay ulaşabilme imkanlarından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı açısından madde kullanımının sağlığa zararları hakkındaki bilgi durumları arasında fark bulunamamıştır. Madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların %6.7'sinin en az bir kez, %2.4'ünün halen; bilgisi olmayanların %5.0'ünün en az bir kez, %2.8'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgi sahibi olmanın madde kullanım sıklığına etki etmemesinin, öğrencilerin gençlik döneminde maddeye yeni başlamalarından ve sağlıkları üzerindeki zararlı etkilerin henüz tam olarak gelişmemesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Kızlar arasında madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların oranı erkeklerden anlamlı düzeyde yüksektir. Erkeklerin %57.7'sinin ve kızların %65.1'inin madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin erkeklerden genel olarak daha çalışkan ve düzenli olması, bu konuda erkeklerden daha bilgili olmasını açıklayabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin madde kullanmanın sağlığa zararları hakkındaki bilgileri edindikleri kaynaklar sorulduğunda; %41.7'sinin yazılı-görsel basından, %21.7'sinin okullarından ve %21.6'sının ailelerinden bu bilgileri edindikleri belirlenmiştir. Madde kullanımının

zararları hakkındaki bilgileri edindikleri kaynakların içerisinde en fazla basın yayın organlarının olmasının, basın yayın organlarının toplum genelindeki eğitimdeki payının yüksekliğinden ve geniş kitlelere ulaşım kolaylığından kaynaklandığı düşünülebilir. Adana'da 2002 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada madde kullanımının sağlığa zararları hakkında bilgisi olanların %2.6'sının, olmayanların %2.5'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (94). Bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından okunulan bölümler arasında fark bulunamamıştır. Mühendislik öğrencilerinin %7.6'sının en az bir kez, %3.4'ünün halen; Konservatuvar öğrencilerinin %6.8'inin en az bir kez, %1.4'ünün halen; İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %6.8'inin en az bir kez, %2.2'sinin halen; Tıp Fakültesi öğrencilerinin %2.4'ünün en az bir kez, %0.8'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Şanlıurfa'da 2005 yılında yapılan çalışmada İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %4.3'ünün, Tıp öğrencilerinin %2.2'sinin en az bir kez; İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %2.1'inin, Tıp öğrencilerinin %1.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (81). Beş üniversitede 2006 yılında yapılan çalışmada Konservatuvar öğrencilerinin %7.6'sının, Mühendislik öğrencilerinin %7.1'inin, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %6.9'unun en az bir kez; Konservatuvar öğrencilerinin %4.2'sinin, Mühendislik öğrencilerinin %3.8'inin, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin %2.8'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir (38). İngiltere'de 1997 yılında yapılan çalışmada Sanat öğrencilerinin %32.1'inin, İktisat öğrencilerinin %27.7'sinin, Tıp öğrencilerinin %17.2'sinin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (95). Araştırmamızda Konservatuvar, İktisadi İdari Bilimler ve Mühendislik öğrencilerinde madde kullanımının diğer fakültelerden daha yüksek bulunmasının, bu bölümlerdeki öğrencilerin sosyal yaşamlarının daha fazla olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından annelerinin öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır. Annesi üniversite mezunu ve annesi lise mezunu olan öğrencilerin %8.0'ının en az bir kez madde kullandığı; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %4.7'sinin, annesi okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin %3.0'ının halen madde kullandığı belirlenmiştir. Araştırmaya katılan

öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından baba öğrenim durumları arasında fark bulunamamıştır. Babası okuma-yazma bilmeyen öğrencilerin %8.3'ünün en az bir kez, %6.3'ünün halen; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %7.3'ünün en az bir kez, %2.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir. Denizli'de 1999 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde madde kullanım sıklığının arttığı belirlenmiştir (88). Adana'da 2002 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının arttığı belirlenmiştir (94). Anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının yüksek olmasının, eğitim düzeyi yüksek annelerin çoğunun çalıştıklarından dolayı çocuklarıyla daha az ilgilenmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Babası okuma-yazma bilmeyen öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının yüksek olmasının, eğitimsiz babaların çocukları üzerinde yapıcı etkisinin olmamasından, çocukların üzerindeki kontrol mekanizmasının azalmasından, kendisinden eğitim düzeyi daha yüksek olan çocuğuna verdiği aşırı değer ve güvenden kaynaklandığı düşünülebilir.

Aylık harçlık miktarı 0-250 YTL olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı aylık harçlık miktarı 251-500 YTL ve 500 YTL üstü olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür. 0-250 YTL aylık harçlık alan öğrencilerin %3.6'sının en az bir kez, %1.2'sinin halen; 500 YTL üstü aylık harçlık alan öğrencilerin %11.2'sinin en az bir kez, %4.9'unun halen madde kullandığı belirlenmiştir. Denizli'de 1999 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada sosyoekonomik düzeyi yüksek öğrencilerde madde kullanım sıklığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (88). Ankara'da 1994 yılında öğrencilerde yapılan bir araştırmada aylık harçlık miktarı arttıkça madde kullanım oranının da artış gösterdiği bildirilmektedir (99). Araştırmamızda da öğrencilerin aylık harçlık miktarları arttıkça en az bir kez ve halen madde kullanım sıklıklarının da arttığı belirlenmiştir. Bunun, ekonomik durumu yüksek aile yapısından, bu ailelerin çocuklarıyla daha az ilgilenme imkanları bulmalarından ve maddeyi satın alabilme imkanının artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkisi düzeyi kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Aile ilişkileri iyi olanların %5.1'inin, aile

ilişkileri orta olanların %17.5'inin ve aile ilişkileri kötü olanların %27.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Aile ilişkileri iyi olan öğrencilerde halen madde kullanan sıklığı aile ilişkileri orta ve kötü olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür. Aile ilişkileri iyi olanların %2.0'ının, aile ilişkileri orta olanların %9.5'inin ve aile ilişkileri kötü olanların %13.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir. İstanbul'da 2006 yılında yapılan olgu çalışmasında aile ilişkileri kötü olanların madde kullanım sıklığının, aile ilişkileri iyi olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir (104). Amerika'da 1993 yılında yapılan çalışmada madde kullanımının kötü aile ilişkileri ile arttığı belirlenmiştir (105). Aile ilişkileri kötüleştikçe en az bir kez ve halen madde kullanma sıklığının artması, çocuğun sorunları karşısında aile dışı arayışlara girmesinden, ailenin çocuk üzerindeki denetiminin bozulmasından, ayrıca evde yaşanan huzursuzluğun öğrencide kaygı ve stresi artırması sonucu madde kullanımına yönelimin artmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %3.5'inin, aile ilişkileri kötü olanların %23.1'inin; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %7.6'sının, aile ilişkileri kötü olanların %33.3'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanma oranı bulunduğu sınıftan değil, aile ilişkilerinin durumundan etkilenmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, aile ilişkilerinin durumuna ve halen madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde aile ilişkileri iyi olanların %1.4'ünün, aile ilişkileri kötü olanların %7.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise aile ilişkileri iyi olanların %2.9'unun, aile ilişkileri kötü olanların %22.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen madde kullanan oranı açısından öğrencilerin aile ilişkilerinin durumuna ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark aile ilişkisi iyi olan öğrenciler arasında

en az bir kez madde kullanan oranının diğer öğrencilerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen madde kullanma oranı bulunduğu sınıftan değil, aile ilişkilerinin durumundan etkilenmektedir.

Tıp Fakültesi öğrencilerinde madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumu diğer bölümlerden anlamlı düzeyde yüksektir. Tıp Fakültesi öğrencilerinin %77.6'sının ve Hemşirelik öğrencilerinin %70.8'inin madde kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda Tıp ve Hemşirelik öğrencilerinin madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumunun daha fazla olmasının bu bilgileri ders olarak da öğrendiklerinden ve okudukları ortam gereği madde bağımlısı kişilerin sağlık problemlerini bizzat gözlemlemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Son sınıf öğrencilerinde madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumu ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Son sınıf öğrencilerinin %66.1'inin, ilk sınıf öğrencilerinin %57.0'ının madde kullanımının zararları hakkında bilgisi olduğu belirlenmiştir. Son sınıf öğrencilerinde madde kullanımının zararları hakkındaki bilgi durumunun ilk sınıf öğrencilerinden yüksek olmasının, üniversitede eğitim görülürken edinilen bilgilerden kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından babalarının meslek grupları arasında fark bulunamamıştır. Babası asker, memur, vb. olanların %7.3'ünün en az bir kez, %3.0'ının halen; babası işçi, operatör, vb. olanların %5.4'ünün en az bir kez, %2.2'sinin halen; babası çiftçi, vb. olanların %4.6'sının en az bir kez, %2.5'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir. İstanbul'da 1997 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada babalarının mesleği yönetici, memur, asker olan öğrencilerde madde kullanım sıklığının diğer meslek gruplarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir (98). Öğrencilerin babalarının meslekleri ile madde kullanımı arasındaki ilişkinin, meslek gruplarına göre babalarının eğitim düzeyinin, aile yapısının ve çocuklarıyla olan iletişiminin değişkenlik göstermesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Okul başarısı kötü olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı okul başarısı orta ve iyi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Okul başarısı iyi olanların %4.5'inin en az bir kez, %1.7'sinin halen; orta olanların %5.6'sının en az bir kez, %1.8'inin halen; kötü olanların %13.4'ünün en az bir kez, %8.0'ının halen madde kullandığı belirlenmiştir. Amerika'da 2002 yılında adölesanlarda yapılan çalışmada okul

başarısı kötü olan öğrencilerde madde kullanım sıklığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (106). Brezilya'da 2006 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada okul başarısı kötü olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (93). Okul başarısı kötü olan öğrencilerin en az bir kez ve halen madde kullanımının daha fazla olmasının, bu öğrencilerin daha çok ailesi ve arkadaşlarıyla problemleri olan, ev dışı ortamlarda daha çok zaman geçiren ya da sıkıntılarından dolayı ders çalışmayan öğrenciler olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Artıca madde kullanımı da başarılarını etkileyebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarı durumuna ve en az bir kez madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarısı iyi olanların %3.6'sının, okul başarısı kötü olanların %10.7'sinin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarısı iyi olanların %6.0'ının, okul başarısı kötü olanların %18.8'inin en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullanan oranı açısından öğrencilerin okul başarı durumlarına ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan ileri analizde tüm grupların birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. İster ilk ister son sınıf olsun okul başarı durumları kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanma oranı bulunduğu sınıftan değil, okul başarılarının durumundan etkilenmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına, okul başarı durumuna ve halen madde kullanma durumlarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk sınıf öğrencilerinde okul başarısı iyi olanların %1.5'inin, okul başarısı kötü olanların %6.8'inin; son sınıf öğrencilerinde ise okul başarısı iyi olanların %2.2'sinin, okul başarısı kötü olanların %10.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir. Gerek ilk gerek son sınıf öğrencilerinde halen madde kullanan oranı açısından öğrencilerin okul başarı durumlarına ilişkin gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu fark okul başarısı kötü olan öğrenciler arasında halen madde kullanan oranının diğer öğrencilerden yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla öğrenciler arasında halen madde kullanma oranı bulunduğu sınıftan değil, okul başarılarının durumundan etkilenmektedir.

Evde kalan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı ailesinin yanında ve yurttan kalan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Evde kalanların %8.1'inin en az bir kez, %3.6'sının halen; yurttan kalanların %4.7'sinin en az bir kez, %2.1'inin halen; ailelerinin yanında kalanların %4.1'inin en az bir kez, %1.3'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir. Edirne'de 2005 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada evde kalan öğrencilerde keyif verici madde kullanım sıklığının yurttan ve ailesinin yanında kalan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (107). Evde ve yurttan kalan öğrencilerde madde kullanımının daha fazla olması yurttan, özellikle de evde kalan öğrenciler üzerindeki kontrol mekanizmasının ve aile denetiminin ailesinin yanında kalan öğrencilerden daha az olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından kardeş sayısı grupları arasında fark bulunamamıştır. İki kardeş olanların %7.2'sinin en az bir kez, %2.9'unun halen; 3-4 kardeş olanların %6.3'ünün en az bir kez, %2.9'unun halen; 5 ve üstü kardeş olanların %5.1'inin en az bir kez, %2.0'inin halen madde kullandığı belirlenmiştir. Araştırmamızda kardeşi olmayan ve 5 ve üstü kardeş olan öğrencilerde madde kullanma sıklığının daha düşük olmasının; kardeşi olmayanların ailelerinin çocuklarıyla daha çok ilgilenmelerinin; 5 ve üstü kardeş olanların ailelerinin ise sosyokültürel yapılarının çocuklar üzerindeki etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde halen madde kullanma sıklığı açısından öğrencilerin ailevi durumları arasında fark bulunamamıştır. Anne-babası boşananların %15.9'unun en az bir kez, %6.3'ünün halen; anne ve/veya babası ölenlerin %6.0'ünün, %3.3'ünün halen; anne-babası birlikte yaşayanların %5.7'sinin en az bir kez, %2.4'ünün halen madde kullandığı belirlenmiştir. Ankara'da 2004 yılında gençlerde yapılan çalışmada, anne-babası boşanmış gençlerde madde kullanım sıklığının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (108). Denizli'de 1999 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada da anne-babası ayrı ve anne ve/veya babası ölmüş olan öğrencilerin en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının anne-babası birlikte yaşayanlardan daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (88). Araştırmamızda, anne-babası ayrı olan ve anne ve/veya babası ölen öğrencilerde madde kullanım sıklığının yüksek olmasının, bu öğrencilerin düzenli aile yapısının bozulmasından,

ailenin çocuk üzerindeki etkisinin azalmasından, çocukların bu ortamda içinde buldukları psikolojik travmadan kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanma durumu açısından öğrencilerin doğdukları coğrafi bölgeler arasında fark bulunamamıştır. Akdeniz bölgesinde doğanların %7.8'inin en az bir kez, %4.0'ının halen; Karadeniz bölgesinde doğanların %7.1'inin en az bir kez, %2.0'ının halen; Marmara bölgesinde doğanların %6.8'inin en az bir kez, %2.9'unun halen madde kullandığı belirlenmiştir. Ankara, Marmara, Dokuz Eylül, Muğla ve Mersin Üniversiteleri'nde 2006 yılında yapılan çalışmada Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinden üniversitelerine gelen öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının daha düşük olduğu belirlenmiştir (38). Şanlıurfa'da 2005 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada öğrencilerin %2.4'ünün en az bir kez madde kullandığı belirlenmiştir (81). İzmir'de 2000 yılında öğrencilerde yapılan çalışmada öğrencilerin %6.7'sinin en az bir kez, %3.2'sinin halen madde kullandığı belirlenmiştir (91). Bölgemizin batısında bulunan yerleşim yerlerinde doğan ve yaşayan öğrencilerin madde kullanım sıklığı daha yüksek bulunmuştur. Bunun Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki kapalı toplum yapısından, örf, adet ve inançlara olan bağlılıktan, ailelerin çocukları üzerindeki etkilerden kaynaklandığı düşünülebilir.

En az bir kez madde kullanan öğrencilerde kullanılan madde türleri açısından cinsiyetler arasında fark bulunamamıştır. Kız öğrencilerin %47.1'inin erkek öğrencilerin %20.7'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap, kız öğrencilerin %17.5'inin, erkek öğrencilerin %31.5'inin esrar kullandığı belirlenmiştir. Fransa'da 2007 yılında gençlerde yapılan bir çalışmada kızların %41.0'ının, erkeklerin %23.8'inin uyuşturucu-sakinleştirici hap kullandığı belirlenmiştir (109). Fransa'da 2006 yılında adölesanlarda yapılan çalışmada kızların %10.9'unun, erkeklerin %23.9'unun esrar kullandığı belirlenmiştir (110). Araştırmamızda da uyuşturucu-sakinleştirici hap kullanımı kız öğrencilerde, esrar kullanımı erkek öğrencilerde daha fazla bulunmuştur. Bunun, kızların esrar kullanabilecek ortam ve imkanı bulmakta zorlanmalarına karşın uyuşturucu-sakinleştirici hapları temin etmeleri ve kullanmalarının kolay olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. İlk sınıfta okuyanların %31.7'sinin son sınıfta okuyanların %27.9'unun esrar, ilk sınıfta okuyanların %21.7'sinin, son sınıfta okuyanların %16.2'sinin Maraş Otu, ilk sınıfta okuyanların %20.0'ının, son

sınıfta okuyanların %27.9'unun uyuşturucu-sakinleştirici hap kullandıkları belirlenmiştir. Sınıflara göre kullanılan madde türlerindeki farklılık, öğrencilerin yıllar içinde tercihlerindeki değişimden kaynaklandığı düşünülebilir.

5.4. Lojistik Regresyon Analiz Sonuçları

Yakın çevresinde alkol kullananların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 16.129 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 2.294 kat daha fazladır. Aylık harçlık miktarı 500 YTL üstü olanların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı aylık harçlık miktarı 500 YTL ve altında olanlara göre 2.123 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.379 kat daha fazladır.

Yakın çevresinde alkol kullananların halen alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 15.152 kat daha fazladır. Aylık harçlık miktarı 500 YTL üstü olanların halen alkol kullanma olasılığı aylık harçlık miktarı 500 YTL ve altında olanlara göre 1.957 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların halen alkol kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.898 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin halen alkol kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.704 kat daha fazladır.

Yakın çevresinde madde kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde kullanmayanlara göre 43.478 kat daha fazladır. En az bir kez alkol kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 10 kat daha fazladır. Halen alkol kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 3.077 kat daha fazladır. Okul başarısı kötü olanların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, iyi olanlardan 1.898 kat daha fazladır. Erkek öğrencilerin en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.894 kat daha fazladır. Son sınıfta okuyanların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.730 kat daha fazladır.

Yakın çevresinde madde kullananların halen madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde kullanmayanlara göre 66.667 kat daha fazladır. Halen alkol kullananların halen madde kullanma olasılığı, kullanmayanlara göre 4.167 kat daha fazladır. Okul başarısı kötü olanların halen madde kullanma olasılığı, iyi olanlardan 3.049 kat daha fazladır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Alkol ve madde kullanımı ve bunlara ilişkin bozukluklar, ülkemizde giderek yaygınlaşmakta ve özellikle gençlerde büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu konuda en önemli uygulama alanı koruyucu çalışmalardır. Koruyucu çalışmalar üç kademedede yapılmalıdır:

1-Birincil koruma: Alkol ve madde kullanmamış kişilerin bu maddeleri kullanmasını engellemek,

2-İkincil koruma: Alkol veya madde kullanan, ancak bağımlı hale gelmemiş kişileri erken tanımak, erken tedavi ile bağımlı olmasını önlemek,

3-Üçüncül koruma: Bağımlıları hastaneye yatırıp tedavi etmek ve bağımlı kişilerin kendilerine ve çevrelerine verdikleri zararları azaltmak (siroz, AIDS vb gelişimini önlemek gibi).

Bulgularımız ışığında aşağıdaki konularda birincil ve ikincil korumaya yönelik programlar düzenlenmesi gerekli ve yararlı olacaktır;

1-Araştırmaya katılan tüm öğrencilerin %51.9'unun en az bir kez, %38.7'sinin halen alkol kullandığı belirlenmiştir. Son sınıf öğrencileri arasında en az bir kez ve halen alkol kullanan oranı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir (sırasıyla ilk sınıfta %43.2 ve %31.4, son sınıfta %65.5 ve %50.1). Son sınıfta okuyanların halen alkol kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.898 kat daha fazladır. Benzer şekilde son sınıf öğrencilerinde en az bir kez madde kullananların sıklığı ilk sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Son sınıfta okuyanların en az 1 kez madde kullanma olasılığı, ilk sınıfta okuyanlara göre 1.730 kat daha fazladır. Üniversitelerde bu konunun üzerinde öncelikle durulmalıdır. Gençlerin her tür sorunlarında başvurabilecekleri psikolojik danışmanlık merkezi kurulmalı, her tür bağımlılık yapıcı madde ile ilgili sık sık eğitim programları düzenlenmelidir. Bağımlıların genellikle ilk başvurduğu birinci basamakta fark

edilmesi gerekmektedir dolayısıyla birinci basamakta hizmet veren hekimlerinin eğitilmesi ve bu konuda bilinçli ve duyarlı olması sağlanmalıdır.

Gençleri bilgilendirme ve caydırma, kişisel becerileri artırma (kişinin kendine olan güvenini, hayır diyebilme ve sorunlarla başa çıkma yetisini artırma), sosyal becerileri artırma (kişiler arası ilişkileri düzenleme, boş zamanları iyi değerlendirmeyi sağlama) çalışmaları üniversitelerde öncelikle ele alınmalıdır.

2-İlk sınıfta okuyanlar arasında ilk alkol kullanma yaşı 7-17 yaş olan öğrencilerin oranı son sınıfta okuyulardan anlamlı düzeyde yüksektir (ilk sınıfta %78.3, son sınıfta %47.1). Alkole başlama yaşının giderek düşmesi önemli bir bulgudur ve sorunun giderek artacağına bir işaretidir. İlköğretim okullarına ve liselere yönelik eğitim programları düzenlenerek, eğitim programlarının devamlılığı mutlaka sağlanmalıdır.

3-Araştırmamızda her iki sınıfta da en çok tüketilen alkol türü bira olmakla beraber, alkol oranı daha yüksek olan rakı ve şarabın tüketiminin son sınıflarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bira reklamlarının yasaklanması ve bira fiyatlarının artırılması sağlanmalıdır. 18 yaşından küçüklere alkollü içki satılması kesinlikle önlenmelidir. Kız öğrencilerde şarap kullananların oranı erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Şarap kalp sağlığına yararlı bulunsa da korunmada böyle bir öneride bulunulmamalıdır.

4-Ailelerinde ve arkadaşlarında alkol kullanma alışkanlığı olan öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı anlamlı düzeyde yüksektir. Yakın çevresinde alkol kullananların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 16.129 kat daha fazladır. Yakın çevresinde alkol kullananların halen alkol kullanma olasılığı, olmayanlara göre 15.152 kat daha fazladır. Dolayısıyla bu konuda ana-baba ve öğretmenlerin eğitimi belki de diğer müdahalelerden daha fazla katkı yapacak gibi görünmektedir.

Anne-babalara ve eğitimcilere gençleri bağımlılık yapıcı maddelere özendirilmemek bakımından önemli görevler düşmektedir. Gençler, büyükler gibi olmak isterler ve risk alma davranışları yetişkinlerden fazladır. Büyükler içki içiyorsa ya da madde kullanıyorsa, deyim yerindeyse onlara da içme hakkı doğar. Buna imkan tanınmamalıdır. Bağımlılıktan kurtulmak çok zor, hatta bazen imkansız olduğundan bağımlılık yapıcı maddelere çocuk

ve gençlerin hiç başlamaması için aileden başlayarak her tür önlem alınmalıdır. Ana ve baba iyi bir rol model olmayı başarmalıdır.

5-Araştırmamızda da her iki sınıf ve cinsiyette de alkolün zararları hakkındaki bilgilerin edinildiği kaynaklar en çok sırasıyla yazılı-görsel basın ve aileler olarak bulunmuştur.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, yönetmeliğinde yapılan bir değişiklikle yayın kuruluşlarının, sigara, alkol, uyuşturucu madde, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklara karşı haftalık yayın süresinin %5'ten az olmamak üzere caydırıcı nitelikte programlar yayımlama zorunluluğu geliştirilmiştir. Aynı zamanda, bu yayınların yasak savmak kabilinden, mesela sabah saat 6'da yapılmasını vb. önlemek için, bu caydırıcı, eğitici yayınların saat 09-21 arasında yapılması kurala bağlanmıştır. Ancak bu programlar genellikle 24-06 arasında yasak savma biçiminde yapılmaktadır. Bu konunun denetlenerek yayınların daha etkili olabilmesi için en sık izlenen saatlere alınması sağlanmalıdır.

6-Öğrencilerin anne ve baba öğrenim düzeyi yükseldikçe en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı artmaktadır. Bunun hem ekonomik düzeyin daha yüksek olma ihtimalinden, hem de eğitim düzeyi yüksek ailelerde alkol almayı normalleştirme eğilimiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu ailelerin alkol kullanılan sosyal ortamlara girebilme ihtimalleri de daha yüksektir.

7-Araştırmaya katılan öğrencilerin aylık harçlık miktarları yükseldikçe öğrenciler arasında alkol ve madde kullanma sıklıkları artmaktadır. Aylık harçlık miktarı 500 YTL üstü olanların en az 1 kez alkol kullanma olasılığı aylık harçlık miktarı 500 YTL ve altında olanlara göre 2.123 kat daha fazladır. Öğrencilere temel ihtiyaçlarını karşılayacakları miktarın üzerinde harçlık vermek onlara yarar sağlamıyor görünmektedir. Aileleri bu konuda uyararak yararlı olacaktır.

8-Araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişkileri kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez ve halen alkol kullanma sıklığı artmaktadır. Benzer şekilde en az bir kez ve halen alkol kullanan oranı anne babası boşanmış olan öğrenciler arasında diğer gruplardaki öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Yine kardeş sayısı 5 ve üstü olan öğrenciler arasında en az bir kez alkol kullanan oranı kardeş sayısı 5'in altında olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşüktür.

Benzer şekilde; araştırmaya katılan öğrencilerin aile ilişki düzeyi kötüleştikçe öğrenciler arasında en az bir kez madde kullanan sıklığı artmaktadır. Tüm bu bulgular aile içi ilişkilerin ve paylaşımın önemini vurgulamaktadır. Bu konuda ana-baba ve toplum eğitimi yararlı olacaktır.

9-Öğrencilerin %6.1'inin en az bir kez, %2.6'sının halen madde kullandığı belirlenmiştir. Erkek öğrenciler arasında en az bir kez ve halen madde kullanan sıklığı kız öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Erkek öğrencilerin en az 1 kez madde kullanma olasılığı, kız öğrencilerden 1.894 kat daha fazladır. Bu oran alkol kullanımındaki cinsiyet farkından daha yüksektir (1.379 kat). İki yönden önem taşımaktadır; kızlarda alkol kullanımı artmaktadır, ancak madde kullanımında daha fazla olmak üzere erkekler daha fazla risklidir ve eğitim programlarına erkek öğrencilerin katılımı özellikle sağlanmalıdır.

10-En az bir kez ve halen madde kullanan öğrencilerin kullandıkları madde türüne göre dağılımı incelendiğinde; %29.7'sinin esrar, %24.2'sinin uyuşturucu-sakinleştirici hap, %18.8'inin Maraş Otu, %7.8'inin kokain kullandığı belirlenmiştir. Esrar ve Maraş Otunun kolay elde edilebilirliğinin azaltılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Çünkü madde bağımlılığına gidişte ilk tecrübeler genellikle esrarla olmaktadır.

11-Her iki cinsiyet ve sınıfta da öğrencilerin maddeyi kullanma nedenlerinin daha çok merak ve özentisi, arkadaş ve çevre etkileri olmasının üniversite yıllarında kişilik arayışları içinde olmasından, kendini ispat etme isteğinden, arkadaş ve çevre etkileşiminin fazla olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Daha ilkököl yıllarından itibaren ana ve babalar çok da müdahaleci olmadan, çocuklarının arkadaş çevresini takip ederek, sorunlara erken müdahale etmeyi başarabilirlerse, sorun büyümeden çözülebilecektir.

12-En az bir kez ve halen alkol kullanan öğrenciler arasında kullanmayanlara göre en az bir kez ve halen madde kullanan oranı anlamlı düzeyde yüksektir. Keyif verici maddelerin birbirlerinin kullanımlarını artırıcı etkisi vardır.

13-Ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullananların sıklığı ailelerinde ve arkadaşlarında madde kullanma alışkanlığı olmayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksektir. Yakın çevresinde madde kullananların en az 1 kez madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde

kullanmayanlara göre 43.478 kat daha fazladır. Yakın çevresinde madde kullananların halen madde kullanma olasılığı yakın çevresinde madde kullanmayanlara göre 66.667 kat daha fazladır. Alkolde de durum benzerdir. Ailelerin çocuklarının kimlerle arkadaşlık ettiğini bilmesi ve kendilerinin doğru birer rol model olması alkol ve madde kullanımını azaltabilecek en önemli faktörlerdir. Koruma programlarının bu iki faktör göz önüne alınarak planlanması çok yararlı olacak gibi görünmektedir.

14-Araştırmamızda Konservatuvar, İktisadi İdari Bilimler ve Mühendislik öğrencilerinde madde kullanımının diğer fakültelerden daha yüksek bulunmasının, bu bölümlerdeki öğrencilerin sosyal yaşamlarının daha fazla olmalarından kaynaklandığı izlenimi vermektedir. Üniversitelerde öğrencilerin boş zamanlarını doğru faaliyetlerle geçirmelerinin sağlanması özellikle ele alınmalıdır.

15-Fark anlamlı olmasa da, anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının yüksek olması, eğitim düzeyi yüksek annelerin çoğunun çalıştıkları için çocuklarıyla daha az ilgileniyor olmalarını akla getirmektedir. Bu konunun ekonomik durumla da ilgisi olabileceği düşünülmektedir.

Yine babası okuma-yazma bilmeyen ve üniversite mezunu olan öğrencilerde en az bir kez ve halen madde kullanım sıklığının yüksektir. Eğitimsiz babaların çocukları üzerinde yapıcı etkisinin olmamasından, çocukların üzerindeki kontrol mekanizmasının azalmasından, kendisinden eğitim düzeyi daha yüksek olan çocuğuna verdiği aşırı değer ve güvenden kaynaklandığı düşünülmektedir. Üniversite mezunu babalar ise; hem ekonomik durumlarının daha iyi olmaları hem de yine çocuklarına zaman ayıramamaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

- 1- Beyazyürek M, Şatır TT. Madde Kullanım Bozuklukları. Psikiyatri Dünyası. 2000;4:50-56.
- 2- Declaration on Young People and Alcohol. World Health Organization. 2001. Available from: http://www.euro.who.int/AboutWHO/Policy/20030204_1
- 3- Alpay N, Karamustafalıoğlu N, Kükürt R, Karaman HE. Madde kullanan hastaların gençlik dönemlerindeki hal ve gidiş bozuklukları. Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi. 1998;11(1):5-8.
- 4- Ögel K, Tamar D, Çakmak D. Türkiye'de madde bağımlılığı. AMATEM'in 1997 Yılı Çalışmalarının Derleme Raporu. 1997;8-43.
- 5- Özbay H, Göka E, Mavili AA, Öztürk E, Şalım N, Güngör S ve ark. Ergenlerde sigara, alkol ve madde kullanımının benlik imajı, depresyon ve anksiyete ölçümleri ile ilişkileri. Düşünen Adam. 1991;4(3):53-58.
- 6- Czechowicz D. Adolescent alcohol and drug abuse and it's consequences an overview. Am J Drug Alcohol Abuse. 1988;14(2):189-197.
- 7- Coşar B, Arıkan Z, Hiçyılmaz N. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Alkol Tedavi Ünitesi'nde yatarak tedavi gören 700 alkol bağımlısının demografik, sosyokültürel, bireysel özelliklerinin ve hastalığı algılama biçimlerinin değerlendirilmesi. Kriz Dergisi. 1996;4:105-112.
- 8- Lanier CA, Nicholson T, Duncan D. Drug use and mental well being among a sample of undergraduate and graduate college students. J Drug Educ. 2001;31(3):239-248.

9- Bennett ME, Miller JH, Woodalf WG. Drinking Binge drinking and other drug use among southwestern undergraduates; three-year trends. Am J Drug Alcohol Abuse. 1999;25(2):351-350.

10- Güler Ç, Akın L. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Hacettepe Üniversitesi Yayınları Ankara. 2006:1033.

11- Ögel K, Tamar D, Evren C, Çakmak D. Madde Kullanımının Yaygınlığı: Çok Merkezli Bir araştırmanın Verilerinin Değerlendirilmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2003;1(4):220-224.

12- Yörükoğlu A. Çocuk Ruh Sağlığı (20. Basım). Özgür Yayınları. 1996:23-46.

13- Özgür S, Özgür T. Büyüme ve Gelişme. Sosyal Pediatri. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları (2. Baskı) İzmir. 1994:12-31.

14- Koknel Ö, Aydoğmuş K, Baltaş A, Baltaş Z, Davaslıgıl Ü, Güngörnuş O, Konuk E. Ergenlik Dönemi, Ana- Baba Okulu (7. Basım). Remzi Kitabevi. 1998:12-37.

15- Yörükoğlu A. Değişen Toplumda Aile ve Çocuk (4.Baskı). Özgür Yayınları. 1992:8-22.

16- Pekcan H. Adölesan ve Okul Sağlığı. (Editör Bertan M, Güler Ç). Halk Sağlığı Genel Bilgiler. Ankara. 1995:187-224.

17- Atabek E. Kuşatılmış Gençlik (11. Basım). Altın Kitaplar Yayınevi. 1989:46-67.

18- T.C İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü. 2006 Yılı Nüfus İstatistikleri. http://www.nvi.gov.tr/11,2006nufuskutugu_Istatistikleri.html

19- Özden A, Canat S. Davranım Bozukluğunda Tanı ve Etyoloji. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 1994;1:40-50.

20- Masterson N. Psychotherapy of the Adolescence A Comparison with Psychotherapy of the Adult. J Nervous and Mental Disease. 1996;127:511-517.

- 21- Ekşi A. Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü. Nobel Tıp Kitapevleri. Ankara, 1999:216-234.
- 22- Goodwin J. Price of Honour. Warner Books. Londra, 1995:124-127.
- 23- Öztürk KE. Ergenlik döneminde aile ve arkadaş ilişkileri. Türk Psikiyatri Dergisi. 1994;5(2):113-118.
- 24- Yörükoğlu A. Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar (7.Baskı). Özgür Yayınları. İstanbul 1996:3-15.
- 25- Köknel Ö. Kaygıdan Mutluluğa Kişilik. Altın Kitaplar Yayınevi. İstanbul 1983:24-32.
- 26- Alpsan, B. Ergenlik Çağında Aile Çevresinin ve İlişkilerinin Önemi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi El Kitabı. H.Ü Yayınları. Ankara 1979:20.
- 27- Bilir Ş, Magden D. Hacettepe Üniversitesindeki Öğrencilerin Sigara, Alkol ve İlaç Alma Alışkanlığının Araştırılması. Sağlık Dergisi. 1984;58(4-6):15-31.
- 28- Çifter I. 23. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi. 1987: Konferans 15-20.
- 29- Adger H. Probiems of alcohol and other drug use and abuse in adolecents. J Adolesc Health. 1991;12(8):606-613.
- 30- Köknel Ö. Alışkanlık ve Bağımlılık, Milliyet Yayınları. İstanbul 1986:8-10,18-25.
- 31- Amerikan Psikiyatri Birliği. Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, DSM-IV. (Çeviri: Köroğlu E). Hekimler Yayın Birliği (IV. Baskı). Ankara 1995:219-251.
- 32- Kaptanoğlu C, Yenilmez Ç, Seber G, Tekin D. Alkol bağımlılarında ruhsal belirtiler, evlilik sorunları ve aile tutumları. Düşünen Adam. 1997;10(1):57-60.
- 33- Güleç C, Köroğlu E. Psikiyatri Temel Kitabı. Cilt 1, Ankara, 1997:265-297.

34- Rutter M, Taylor E, Hersov L. Child and adolescent psychiatry modern approach. Blackwell since Ltd. London 1994:16-27.

35- Coşkunol H. Alkol bağımlılığı tanı ve tedavisi. Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları. 1996:11-54.

36- Kasatura I. Gençlikte bağımlılıkların meydana gelme aşamaları ve kişilik özellikleri. V. Ulusal Psikoloji Kongresi. Psikoloji-Semmer Dergisi Özel Sayısı. 1990;8:867-873.

37- Öztürk O. Ruh Sağlığı ve Bozuklukları (5. Baskı). Ankara 1994:393-420.

38- İlhan İÖ, Yıldırım F, Demirbaş H, Doğan YB. Bir Üniversite Örneğinde Alkol Kullanım Yaygınlığı ve Alkol Kullanım Örüntüleri. 42. Ulusal Psikiyatri Kongresi Kongre Kitabı. İstanbul 2006:318-319.

39- Ögel K, Tamar D, Karalı A, Çakmak D. Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları. AMATEM Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi, 1987:8-67.

40- İliçin G, Ünal S, Süleymanlar G. Temel İç Hastalıkları. Cilt 1, 1997:19-28.

41- Voody NG, Schuckit M. A Rewiew of the Substance Use Disorders Section of the DSM-IV. Psyc Clin North Am, 1993;16:21-23.

42- Songar A. Psikobiyoloji ve Ruh Hastalıkları (4. Baskı). İstanbul 1980:417-466.

43- Deehan A, Taylor C, Strong J. The general practitioner, the drug misuser, and the alcohol misuser: major differences in general practitioner activity, therapeutic commitment and shared care preposals. BJGP, 1997;47:705-709.

44- Berkow R, Fletcher A. Alkol ve Madde Kullanımı. The Merck Manuel. Tanı-Tedavi El Kitabı. Cilt 2, İstanbul. 1997:1551-1555.

45- Yurdakul S. Ruhsal Hastalıklar ile Baş Etme Yolları (1. Baskı). Adana 1998:113-115.

46- Ögel K, Tamar D. Uyuşturucu Maddeler ve Bağımlılık Okul Eğitim Paketi Öğrenci Anketi Bulguları. AMATEM Özel Okullar Derneği. 1996:6-30.

47- Andreasen N, Black D. Introductory Textbook of Psychiatry. Washington, 1991:356-367.

48- Goodwin D. Alcoholism and Genetics. Arch Gen Psychiatry. 1985;42:171-174.

49- Rankin J, Ashley M. Alcohol Related Health Problems. P Health Prev Med. 1992;43:623-644.

50- Vaillant G. The Natural History of Alcoholism. Cambridge, Harvard University Press. 1983:245-257.

51- Wallace J. An Abilities Conception of Personality: Some Implications for Personality Measurement. Am Psychol. 1966;21:132-138.

52- Akvardar Y. Alkol ile İlişkili Bozuklukların Epidemiyolojisi. Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Science. 2005;1(47):5-9.

53- Barber MW, Fairclough AA. Comparison of Alcohol and Drug Use Among Dental Undergraduates and A Group of Non-medical, Professional Undergraduates. Br Dent J 2006;201(9):581-4.

54- Shillington AM, Clopp JD. Substance use problems reported by college students, combined marijuana and alcohol use versus alcohol-only use. Subst Use Misuse. 2001;36(5):663-672.

55- Engs RC, Teijlingen EV. Correlates of alcohol, Tobacco and Marijuana use among Scottish Post secondary helping profession students. J Stud Alcohol. 1997;58(4):435-444.

56- Alikashifoğlu M, Ercan O. Ergenlerde Madde Kullanımı, Türk Pediatri Arşivi. 2002;37(2):66-73.

57- Coşkunol H, Ersoy MA. Madde Kullanımı ile İlişkili Bozukluklar, Adli Psikiyatri Kitabı. 2002:9-10.

58- Richard J, Steven B. Studies of Familial and Nonfamilial Alcoholism. Arch Gen Psychiatry. 1980;13:564-566.

59- Kayaalp O. Devlet İstatistik Enstitüsü 1987-1995 yılları alkol verileri. Tıbbi Farmakoloji Kitabı. İstanbul. 1999:2:234-240.

60- T. C Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. 1923-2005 İstatistik Göstergeleri. Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası. Aralık 2006:311.

61- Alkol ve Trafik Kazaları. T. C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Trafik Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı 2003 İstatistikleri. <http://www.trafik.gov.tr/içerik/bildiriler.doc>.

62- Kaya N, Çilli A. Üniversite Öğrencilerinde Nikotin, Alkol Ve Madde Bağımlılığının 12 Aylık Yaygınlığı. Bağımlılık Dergisi. 2002;3(2):91-97.

63- Tot Ş, Yazıcı A, Yazıcı K. Mersin’de Ergenler Arasında Sigara, Alkol ve Yasa Dışı Madde Kullanım Oranlarının Yaygınlığı: Ortaokul, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştırılması. Yeni Symposium. 2004;42(2):77-81.

64- Altındağ A, Yanık M, Yengil E, Karazeybek AH. Şanlıurfa’da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı. Bağımlılık Dergisi. 2005;6(2):61-66.

65- Okullarda ve Genç Nüfusta Madde Kullanımı. T. C İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü. Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılık ile Mücadele 2006 Yılı Ulusal Raporu. Ankara 2006:20.

66- Ögel K, Tamar D, Karalı A, Çakmak D. Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları El Kitabı. AMATEM Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi. 1998:16-19.

67- Aral M, Ekerbiçer H, Aral İ. Maraş Otu (Nicotiana Rustica L.) Kullanımının Hücresel İmmün Sistem Parametrelerine Olan Etkilerinin Araştırılması. 8. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Kitabı. Diyarbakır, 2002:733-736.

68- Köknel Ö. Bağımlılık, “Alkol ve Madde Bağımlılığı”. Altın Kitapları. İstanbul, 1998:264-276.

69- Kalyoncu A. Eroin Bağımlılığı, Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Science 2005;1(47):79-88.

70- Mohler-Kuo M, Lee JE, Wechsler H. Trends in Marijuana and Other Illicit Drug Use Among College Students: Results from Harvard School of Public Health College Alcohol Study surveys: 1993-2001. J Am Coll Health. 2003;52(1):17-24.

71- Teter CJ, McCabe SE, La Grange K, Cranford JA, Boyd CJ. Illicit Use of Specific Prescription Stimulants among Students: Prevalence, Motives, and Routes of Administration. Pharmacotherapy. 2006;26(10):1501-10.

72- Avrupa'daki Uyuşturucu Sorununun Durumu, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinin 2006 Raporu. Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu. Lüksemburg 2006:37-73.

73- Pilon SC, O'Brien B, Piedra KAC. The Relationship Between Drugs Use and Risk Behaviours in Brazilian University Students. Rev Latino-am Enfermagem 2005 Novembro-Dezembro; 13(número especial):1169-76.

74- Aracely K, Chavez P, O'Brien B, Pilon SC. Drugs Use and Risk Behavior in a University Community. Rev. Latino-Am. Enfermagem. Ribeirão Preto Nov./Dec. 2005;13:2.

75- Mellibruda J, Nikodemska S, Fronczyk K. Use and Abuse of Alcohol and Other Psychoactive Substances among Polish University Students. Med Wieku Rozwoj. 2003; 7(2):135-55.

76- Yıldırım D. Türkiye'de Madde Bağımlılığı Sorunu. 3P Dergisi. 1997;5:28-47.

77- Ögel K. Madde Kullanım Bozuklukları Epidemiyolojisi. Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Science. 2005;1(47):61-64.

78- Ceylan ME, Göka E. Araştırma ve Klinik Uygulamalarda Biyolojik Psikiyatri (1. Baskı). İstanbul, 1998:80-85.

79- T.C Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü. 2002 Ulusal Meslek Listesi. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbası. Ankara, Aralık 2002:3-221.

- 80- Stempliuk VA, Barroso LP, Andrade AG, Nicastrı S, Malbergier A. Comparative study of drug use among students at the University of São Paulo; São Paulo campus in 1996 and 2001. Rev. Bras. Psiquiatr. 2005;27(3):7-21.
- 81- Altındağ A, Yanık M, Yengil E, Karazeybek AH. Şanlıurfa'da Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı. Bağımlılık Dergisi. 2005;6(2):11-17.
- 82- Tot Ş, Yazıcı A, Yazıcı K, Erdem P, Bal N, Metin Ö. Mersin'de Ergenler Arasında Sigara, Alkol ve Yasadışı Madde Kullanım Oranlarının Yaygınlığı: Ortaokul, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Karşılaştırılması. Yeni Symposium. 2004;42(2):77-81.
- 83- Genişol E, Yargıç İ, Saka Ö, Sivri F, Güteryüz Ş. Tıp Öğrencilerinin Alkol Kullanımı ile İlgili Önyargı ve Tutumları. Bağımlılık Dergisi. 2003;4(2):21-32.
- 84- Kaya N, Çilli AS. Üniversite Öğrencilerinde Nikotin, Alkol Ve Madde Bağımlılığının 12 Aylık Yaygınlığı. Bağımlılık Dergisi. 2002;3(2):91-97.
- 85- Yamaç K. Gazi Üniversitesindeki Öğrencilerin Profili. Gazi Üniversitesi Tanıtım Kitabı. Ankara, 2007:23-29.
- 86- Erkan S, Tuğrul B, Ustun E. Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerine Ait Türkiye Profil Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2002;23:108-116.
- 87- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Ankara, 2004:23-34,46-56.
- 88- Demirhan H. Denizli İlinde Yer Alan Öğrencilerde Sigara, Alkol ve Uçucu Madde Kullanımı. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü. Denizli 1999 (yayınlanmamış), s:69-87.
- 89- Gülcan Y. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğrenci Profili. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Katoloğu. 2002:1-16.
- 90- Çifter İ, Karaboncuk F. Üniversite Öğrencilerinin Tıbbi Amaçlar Dışında İlaç ve Diğer Maddeleri Kullanma Alışkanlıkları. 19-23 Eylül XXIV. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi; Serbest Bildiriler. Ankara, 1988:529-553.

- 91- Akvardar Y, Aslan B. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı. Türk Psikiyatri Dergisi. 2001;6(3):17-23.
- 92- Barber MW, Fairclough A. A Comparison of Alcohol and Drug Use Among Dental Undergraduates and A Group of Non-medical, Professional Undergraduates. Drug Alc Dep. 2006;201(9):581-4.
- 93- Silva LV, Malbergier A, Stempliuk A. Factors Associated With Drug and Alcohol Use Among University Students. Rev Saúde Pública. 2006;40(2):21-26.
- 94- Özkan A. Adana İl Merkezindeki Öğrencilerde Alkol ve Uyuşturucu Yatkınlığının Araştırılması. Uzmanlık tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği A.D. 2002 (yayınlanmamış), s:68-75.
- 95- Elspeth W, Ashton H. Patterns of Alcohol Consumption, Smoking and Illicit Drug Use in British University Students: Interfaculty Comparisons. Drug Alc Dep. 1997;47:145-153.
- 96- Mellibruda J, Nikodemska S, Fronczyk K. Use and Abuse of Alcohol and Other Psychoactive Substances Among Polish University Students. Med Wieku Rozwoj. 2003;7(1,2):135-55.
- 97- Karaer Ş, Kuğu N, Doğan O. Sivas İl Merkezinde Alkol Kötüye Kullanımı ve Bağımlılık Epidemiyolojisi, Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi ve I. Eksen Eşanlıları. Yeni Symposium. 2003;41(3):131-142.
- 98- Akvardar Y, Aytaçlar S, Çakmak D, Türkcan A, Yazman Ü. Nature and Extent of Drug Abuse in Istanbul Rapid Assesment Studv Fourth Repon: The Quantitative Study United Nations Drug Control Programme (UNDCP). İstanbul, 1997:1-34.
- 99- Çitim DY. Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Alkol Kullanım Özellikleri ve Alkol Kullanımını Etkileyen Bireysel ve Psikososyal Faktörler. Hemşirelik Programı Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara, 1994:12-25.
- 100- Deveci S, Kaplan Y, Dünder P. Bir Grup Celal Bayar Üniversitesi Öğrencisinin Sigara ve Alkol Kullanım Sıklığı ve İlgili Risk Etmenleri. XI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kongre Kitabı; Denizli, 2007:396.

101- Koluçak S, Güneş G. İnönü Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara; Alkol ve Madde Kullanım Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. XI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kongre Kitabı; Denizli, 2007:400.

102- İlhan İÖ, Demirbaş H, Yıldırım F, Doğan YB. Bir Üniversite Örneğinde Madde Kullanımı. 42. Ulusal Psikiyatri Kongresi Kongre Kitabı; İstanbul 2006:317-318.

103- Taner S. Boğaziçi Üniversitesi Öğrencilerinde Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı. Doktora tezi, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi. 2005:55-65.

104- Kılıçarslan F. Madde Bağımlısı Ergenlerde Aile Terapileri ve Bir Olgu Sunumu. Bağımlılık Dergisi. 2007;8(1):42-45.

105- Khavari KA. Interpersonal Influences in College Students' Initial Use of Alcohol and Drugs; The Role of Friends, Self, Parents, Doctors, and Dealers. Int J Addict. 1993;28(4):377-88.

106- Simkin DR. Adolescent Substance Use Disorders and Comorbidity. Pediatr Clin North Am. 2002;49(2):463-77.

107- Türe M, Kurt İ, Aktürk Z. Tıp Öğrencilerinde Madde Kullanımının Frontal Lob Kişilik Ölçeği İle İlişkisi. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2006;23(1):19-27.

108- F Korkut. Risk Etmenlerinin Farkında Olma; Madde Kullanımı ve Risk Etmenleri. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ağustos 2004:23-28.

109- Baumann M, Spitz E, Guillemin F. Associations of Social and Material Deprivation With Tobacco, Alcohol and Psychotropic Drug Use and Gender: A Population-based Study. Int J Health Geogr. 2007;6(1):50.

110- Melchior M, Chastang JF, Goldberg P, Fombonne E. High Prevalence Rates of Tobacco, Alcohol and Drug Use in Adolescents and Young Adults in France: Results from the Gazel Youth Study. Addict Behav. 2007;33(1):122-133.

8. EKLER

EK:1

ALKOL VE MADDE KULLANIMI ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler; bu anket Gaziantep Üniversitesi'ndeki Lisans öğrencilerinin alkol ve madde kullanımını konusundaki bilgi, tutum ve davranış düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmamız bilimsel bir çalışma olup, en doğru sonuçların alınabilmesi için soruları iyi okuyup özenle cevaplandırmanız araştırmamızın geçerliliğini etkileyecektir.

Bu form sadece araştırmacı tarafından okunup değerlendirilecektir. Anket formuna adınız, soyadınız, okul numaranız yazılmayacaktır. Katıldığımız için teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz: a) Kadın   b) Erkek
2. Yaşınız:.....
3. Doğum yeriniz?
    İl:.....
    İlçe:.....
    Kasaba / Köy:.....
4. Şu anda ailenizin yaşadığı yer?
    İl:.....
    İlçe:.....
    Kasaba / Köy:.....
5. Hangi bölümde okuyorsunuz? .....
6. Kaçınıcı sınıftasınız? .....
7. Nerede kalıyorsunuz?
    a) Ailemle
    b) Bir yakınımın yanında
    c) Arkadaşlarımla evde
    d) Yurtta
    e) Evde yalnız
    f) Diğer açıklayınız.....
8. Ailenizin durumuna uygun şıkkı işaretleyiniz.
    a) Birlikte yaşıyorlar
    b) Boşandılar, ayrı yaşıyorlar
    c) Annem ölü
    d) Babam ölü
9. Kaç kardeşsiniz? .....

10. Annenizin öğrenim durumu nedir?
 a) Okuma yazma bilmiyor
 b) Okuma yazma biliyor
 c) İlkokul mezunu
 d) Ortaokul mezunu
 e) Lise mezunu
 f) Üniversite mezunu
11. Babanızın öğrenim durumu nedir?
 a) Okuma yazma bilmiyor
 b) Okuma yazma biliyor
 c) İlkokul mezunu
 d) Ortaokul mezunu
 e) Lise mezunu
 f) Üniversite mezunu
12. Babanızın mesleği nedir? .....
13. Aylık harçlık miktarınız ne kadar? .....
14. Okulda başarı durumunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?
 a) Çok iyi
 b) İyi
 c) Orta
 d) Kötü
 e) Çok kötü
15. Arkadaş çevrenizle ilişkileriniz nasıl? (Birden fazla seçenek yazabilirsiniz)
 İlişkilerim iyi, çok arkadaşım var
 Arkadaş grubuna giremiyorum
 Arkadaşlarımla anlaşamıyorum
 Kendi başıma olmak hoşuma gidiyor
 Karşı cinsle iletişimde zorlanıyorum
 Diğer
 (Yazınız).....
16. Ailenizle ilişkileriniz nasıl?
 a) Çok iyi
 b) İyi
 c) Orta
 d) Kötü
 e) Çok kötü
17. Bir sorununuz olduğunda genelde kiminle konuşursunuz?
 a) Babamla konuşurum
 b) Annemle konuşurum
 c) Kardeşimle konuşurum
 d) Öğretmenimle konuşurum
 e) Arkadaşımla konuşurum
 f) Kimseyle konuşmam
 g) Diğer (yazınız).....
18. Şimdiye kadar hiç alkollü içki tükettiniz mi?
 a) Evet
 b) Hayır
 CEVABINIZ HAYIR İSE 28. SORUYA GEÇİNİZ.
19. İlk alkol aldığımızda kaç yaşındaydınız? .....

20. Hangi sıklıkta alkol alırdınız?

- a) Her gün
b) Haftada bir gün
c) Haftada birkaç gün
d) Ayda birkaç gün
e) Sadece özel günlerde
f) Diğer (Yazınız).....

21. Halen alkol alıyor musunuz?

- a) Evet
b) Hayır, bıraktım

CEVABINIZ HAYIR İSE 26. SORUYA GEÇİNİZ.

22. 21. soruda cevabınız “Evet” ise hangi sıklıkla alkol alıyorsunuz?

- a) Her gün
b) Haftada bir gün
c) Haftada birkaç gün
d) Ayda birkaç gün
e) Sadece özel günlerde
f) Diğer (Yazınız).....

23. En çok aldığınız alkollü içki türü hangisidir?

- a) Bira
b) Rakı
c) Şarap
d) Viski
e) Likör
f) Votka
g) Cin
h) Diğer (Yazınız).....

24. Alkolü bırakmayı hiç denediniz mi?

- a) Hiç denemedim
b) Bir kez denedim
c) Sık sık denerim

25. Denediyseniz hangi nedenden dolayı?

	Bırakmayı deneme nedeni (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	Evet	Hayır
1	Hastalık nedeniyle		
2	Sağlığıma zarar verdiği için		
3	İleride sağlığıma zarar vereceği için		
4	Alkol alınca bilincimi kaybettiğim için		
5	Çevreye zarar verdiğim için		
6	Estetik kaygılarla(kilo alma,güzelliğimi bozar....)		
7	Maddi nedenlerle		

26. Alkol alma neden ya da nedenleriniz nedir? (Bir kez bile olsa içenler cevaplayacak, birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Nedenler	Evet	Hayır
Merak		
Arkadaş etkisi		
Sıkıntı gidermek		
Büyüdüğümü kanıtlamak		
Cesaretimi artırmak		
Zevk almak		
Özenti		
Televizyon		
Ailede kullanan olması		
Baskı, zorlama		
Diğer (Yazınız)		

27. En çok hangi ortamlarda alkol alırsınız / alırdınız?

- a) Evde
b) Arkadaş ortamında
c) Ev partilerinde
d) Kafe, meyhane tarzı yerlerde
e) Diğer (Yazınız).....

28. Yakın çevrenizde alkol alan var mı? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ( ) Babam
( ) Annem
( ) Kardeşim
( ) Arkadaşım
( ) Yok
( ) Diğer (Yazınız).....

29. Alkolün sağlığa zararları hakkında bilginiz var mı?

- a) Evet
b) Hayır

CEVABINIZ HAYIR İSE 32. SORUYA GEÇİNİZ.

30. 29. soruda cevabınız “Evet” ise alkolün ne tür zararları vardır?

.....
.....

31. Bu bilgileri aldığınız kaynak nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ( ) Ailem
( ) Okul
( ) Sağlık kuruluşları
( ) Yazılı ve görsel basın
( ) Diğer (Yazınız) .....

32. Alkol ve sigara dışında bir kez dahi olsa kullandığınız başka madde var mı?

- a) Evet
b) Hayır

CEVABINIZ HAYIR İSE 36. SORUYA GEÇİNİZ.

33. Kullandığınız bu madde ile ilgili boşlukları doldurunuz.

Maddenin türü nedir?	
Ne zamandır kullanıyorsunuz?	
Hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?	

34. Kullandığınız bu maddeye başlama neden ya da nedenleriniz nedir? (Bir kez bile olsa kullananlar cevaplayacak, birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Nedenler	Evet	Hayır
Merak		
Arkadaş etkisi		
Sıkıntı gidermek		
Büyüdüğümü kanıtlamak		
Cesaretimi artırmak		
Zevk almak		
Özenti		
Televizyon		
Ailede kullanan olması		
Baskı, zorlama		
Diğer (Yazınız)		

35. Kullandığınız bu maddeyi bırakmayı hiç denediniz mi?

- a) Hiç denemedim   b) Bir kez denedim   c) Sık sık denerim

36. Yakın çevrenizde sigara ve alkol dışındaki maddeleri kullanan var mı? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ( ) Babam   ( ) Arkadaşım
 ( ) Annem   ( ) Yok
 ( ) Kardeşim   ( ) Diğer (Yazınız).....

37. Bu maddelerin sağlığa zararları hakkında bilginiz var mı?

- a) Evet   b) Hayır

CEVABINIZ HAYIR İSE ANKETİNİZ BİTMİŞTİR.

38. 37. soruda cevabınız "Evet" ise ne tür zararları vardır?

.....

39. Bu bilgileri aldığınız kaynak nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

- ( ) Ailem   ( ) Yazılı ve görsel basın
 ( ) Okul   ( ) Diğer (Yazınız) .....
 ( ) Sağlık kuruluşları

EK:2

Devlet İstatistik Enstitüsü 2002 Ulusal Meslek Listesi sınıflandırması:

Grup 0: Silahlı Kuvvetler

Grup 1: Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler

Grup 2: Profesyonel meslek mensupları

Grup 3: Yardımcı profesyonel meslek mensupları

Grup 4: Büro ve müşteri hizmetlerinde çalışan elemanlar

Grup 5: Hizmet ve satış elemanları

Grup 6: Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları

Grup 7: Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar

Grup 8: Tesis ve makine operatörleri ve montajcıları

Grup 9: Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar; olarak belirtilmiştir (79).

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Ceyhan'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı. 2002 yılında Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 2002-2003 yılları arasında Bitlis Verem Savaş Dispanseri ve Bitlis Devlet Hastanesi'nde çalıştı. 2003 yılında Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. Halen bu görevine devam etmektedir.